

KANSALAISMIELIPIDE
JA KUNNAT

KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT

Ilmapuntari 1997

KUNNALLISALAN KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

KANSALAISMIELIPIIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1997

Kunnallisalan kehittämissäätiön
Polemia-sarjan julkaisu nro 27

© Kunnallisalan kehittämissäätiö

Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1997
ISBN 952-9740-52-2
ISSN 1235-6964

Sisällys

ESIPUHE 7

1 JOHDANTO 9

2 KUNNALLINEN DEMOKRATIA JA ITSEHALLINTO 11

2.1 Perusasennoituminen on pysynyt positiivisena 11

2.2 Kunnan viranhaltijoiden valintaperiaatteiden uudistaminen 12

Kuviot 1–6 14

3 SUHTAUTUMINEN KUNTALIITOKSIIN 20

3.1 Periaatteessa kyllä, mutta ... 20

3.2 Paljonko kuntia pitäisi olla? 21

3.3 Vapaaehtoisesti vai väkisin? 23

3.4 Kuntaliitosten edut ja haitat 23

3.4.1 Liitoksia puoltavat argumentit 24

3.4.2 Liitoksia vastustavat argumentit 25

3.5 Kuntakoko ja asumisviihtyvyys 27

Kuviot 7–30 29

4 KUNTIEN TEHTÄVÄT 54

4.1 Mitkä palvelut ehdottomasti kuuluvat kunnan tehtäviin? 54

4.2 Mistä tehtäväalueista kunta voisi luopua? 56

4.3 Mitä kunnan tehtäväalueita kolmas sektori voisi tukea? 57

4.4 Kuntien työllistämisvastuu 58

4.5 Kunnat ja elinkeinopolitiikan keinot 59

Kuviot 31–50b 61

5 KUNTIEN TALOUS JA PALVELUTUOTANTO 85

5.1 Tarvitaanko vielä tervehdyttämistä? 85

5.2 Palvelutuotannon tulevaisuus 87

Kuviot 51–55 88

6	KUNNALLINEN IDENTITEETTI	94
6.1	Nykyiset rakennuspuut eli mihin identiteetti perustuu	94
6.2	Mihin identiteetin tulisi vastaisuudessa perustua?	96
	Kuviot 56–66	99
7	MAAKUNTIEN MENESTYS- JA VETOVOIMATEKIJÄT	110
7.1	Viihtyvyys ja matkailullinen vetovoima	110
7.2	Työllisyys- ja toimeentulotekijät	111
7.3	Maakuntien selviytymiskyky ja -tahto	112
	Kuviot 67–79	114
8	KOLMAS SEKTORI – KIINNOSTUS JA KÄYTÄNTÖ	127
8.1	Halukkuus osallistua järjestöjen ja yhteisöjen toimintaan	127
8.2	Nykyinen osallistuminen	129
	Kuviot 80–89	131
9	KUNNALLISJOHDON ERILLISARVIOT	141
9.1	Näkemykset uudesta läänijaosta	141
9.2	Kuntien eri tahojen kanssa tekemän yhteistyön hyödyllisyys	142
9.3	Näkemykset neljästä yhteistyöorganisaatiosta	144
	Kuviot 90–103	146

Esipuhe

Kuudennen kerran julkaistava Kansalaismielipide ja kunnat -haastattelututkimus tuo entiseen tapaan esille kuntalaisten ja kuntien luottamushenkilö- ja viranhaltijajohdon mielipiteet kuntien peruskysymyksistä. Kuntien palvelujen merkitys kansalaisille on voimistunut vuosi vuodelta.

Tutkimuksen kysymyksenasettelua uudistettiin tällä kertaa monilta osin ajankohtaisten kiinnostavien ainesten mukaanottamiseksi. Esimerkiksi kolmannen sektorin potentiaalia tarkasteltiin mm. selvittämällä ihmisten halukkuutta osallistua erilaiseen järjestö- ja yhdistystoimintaan.

Tutkimuksen on Kunnallisanalan kehittämissäätiön toimeksiannosta tehnyt Suomen Gallup Oy. Julkaisun on kirjoittanut Fennica-tutkimusryhmä eli yhteiskuntatieteiden maisteri Pentti Kiljunen ja yhteiskuntatieteiden lisensiaatti Juhani Pehkonen.

28.11.1997

Lasse Ristikartano

Asiamies

Kunnallisanalan kehittämissäätiö

1 Johdanto

Tässä raportissa esitetään keskeiset tulokset tutkimuksesta, jolla selvitettiin suomalaisten suhtautumista kunnallishallintoon. Kysymyksenasettelu on laaja ja kattaa useita teemakokonaisuuksia. Kunnallisen toiminnan kuvaa ja kehittämistarpeita hahmotetaan niin kunnallisen itsehallinnon ja demokratian kuin kunnallistalouden ja palvelutuotannon ja kuntajaonkin näkökulmasta.

Raportti sisältää kaksi keskeistä vertailuasetelmaa. Toisaalta verrataan kuntalaisten mielipiteitä kuntien vaikuttajien mielipiteisiin ja mitataan niiden välistä etäisyyttä. Toinen vertailuasetelma on ajallinen: mielipiteiden nykytilan ohella tutkimus kartoittaa suhtautumisessa tapahtuneita muutoksia. Vertailun tekevät mahdolliseksi viitenä aiempaa vuonna kerätyt, kysymyksenasettelultaan osin samansisältöiset aineistot.

Uusia aiheita tämänkertaisessa raportissa ovat mm. kunnallista identiteettiä, maakuntien vetovoimatekijöitä ja ns. kolmatta sektoria koskevat kysymykset. Keskeinen osa on kuntaliitoksia koskevilla kysymyksillä. Aiheeseen kiinnitetään parin vuoden tauon jälkeen aiempaa yksityiskohtaisempaa huomiota.

Myös tämänkertainen tutkimusaineisto koostuu kolmesta osa-aineistosta. Perusaineistona on koko maan (pl. Ahvenanmaa) 15 vuotta täyttänyttä väestöä edustava 991 hengen aineisto. Se kerättiin henkilökohtaisina haastatteluina 13.8. ja 3.9.1997 välisenä aikana. Ver-

tailuaineistot, kunnan- ja kaupunginjohtajista koostuva aineisto sekä kunnan- ja kaupunginhallitusten puheenjohtajista koostuva aineisto, kerättiin postikyselynä 25.8. ja 30.9.1997 välisenä aikana. Ensin mainittuun kuuluu 259 vastaajaa (vastausprosentti 62 %) ja jälkimmäiseen 228 vastaajaa (vastausprosentti 55 %).

Graafisten kuvioiden osuus raportissa on suuri, koska tutkittavat asiat ovat konkreettisia ja kuviot pitkälti itseselitteisiä. Aineiston laajuuden ja jo lähtökohtien moniulotteisuuden vuoksi kaikkia tuloksia ei ole mahdollista eikä järkevää kirjoittaa systemaattisesti ”auki”. Raportin tehtävänä on lähinnä jäsentää aineistoa ja johdattaa lukijaa diagrammien tarkasteluun ja omien havaintojen ja tulkintojen tekoon.

2 Kunnallinen demokratia ja itsehallinto

2.1 Perusasennoituminen on pysynyt positiivisena

Kansalaiset arvostavat edelleen kuntia. Tämä käy ilmi periaatetasoista asennoitumista luotaavien seurantamittareiden tuloksista. Useampi kuin neljä viidestä (82 %) pitää kunnallista itsehallintoa ja demokratiaa perusarvoina, joita ei saa heikentää missään oloissa. Myös kuntien vaikuttajien vastaukset kertovat yhtä suuresta arvonnasta (kuvio 1).

Arvostava suhtautuminen on vuosien myötä pikemminkin vahvistunut kuin heikentynyt. Syvimmän laman taituttua asenteet muutuivat havaittavasti myönteisemmiksi ja ovat pysyneet kolmen viime mittauksen ajan yksiselitteisen positiivisina (kuvio 1). Kannanottojen väestöryhmittäinen erittely ei paljasta sanottavaa toisinajattelua. Vähäinen riippuvuus iästä voidaan kuitenkin havaita: mitä vanhempi henkilö on, sitä herkemmin kunnallinen itsehallinto ja demokratia ovat hänelle itseisarvoja (ei kuviossa).

Myös kunnallisen demokratian toteutumiseen suhtaudutaan periaatetasolla myönteisesti. Useampi kuin joka toinen (59 %) yhtyy väitteeseen, jonka mukaan jokainen joka haluaa, pystyy kyllä vaikuttamaan kotikuntansa asioihin. Luku on lähellä seuranta-ajan keskiarvoa. Kunnallisten vaikuttajien – joiden mielestä vaikuttaminen ymmärrettävästi sujuu helpommin kuin tavallisten kuntalaisten mie-

lestä – kannanotot ovat niin ikään pysyneet verrattain vakaina (kuvio 2).

Tulosta tulkittaessa tulee kuitenkin huomata, ettei kansalaisten näin mitattu vallantäyteys ole koko totuus tutkittavasta asiasta. Tämä on käynyt ilmi aiempien tutkimusten tuloksista (viimeksi vuonna 1995), joissa kunnan valtarakennetta analysoitiin yksityiskohtaisemmin. Tulokset henkivät verrattain laajaa (kunnallis)poliittista vieraantuneisuutta. Kuntalaiset eivät selvästikään kokeneet itseään vallan subjekteiksi vaan ennemminkin sen tahdottomiksi objekteiksi. Useampi kuin neljä viidestä (85 %) piti kuntalaisten vaikutusvaltaa vähäisenä. Vallan pääasiallisiksi haltijoiksi nähtiin keskeisten luottamushenkilöelinten ohella kunnanjohtaja ja muut kunnan viranhaltijat, pankit ja muut yritykset.

2.2 Kunnan viranhaltijoiden valintaperiaatteiden uudistaminen

Yksi näkökulma kunnalliseen demokratiaan on käytäntö, jolla kunnanjohtaja ja muut johtavat viranhaltijat valitaan. Suoran kansanvaalin on katsottu demokratisoivan kunnan kehitykseen keskeisesti vaikuttavien henkilöiden valintaa. Tehtävien määräaikaisuuden taas on nähty lisäävän kuntalaisten mahdollisuuksia kontrolloida tärkeiden virkojen hoitajien edesottamuksia ja samalla myös tehostavan heidän toimintaansa. Haittoina on pidetty mm. sitä, että johtohenkilöiden ei näin meneteltäessä ole mahdollista toimia pitkäjänteisesti, kuntalaisten suosiota kalastelematta.

Kumpikin uudistus saa laajaa kannatusta. Miltei kaikki (88 %) kuntalaiset ovat kunnanjohtajan viran määräaikaisuuden kannalla. Tulos on täsmälleen sama kuin vuonna 1994, jolloin näkemyksiä asiasta mitattiin edellisen kerran. Myös sitä aiemmat tulokset osoittavat mielipiteet horjumattomiksi (kuvio 3).

Hallitusten puheenjohtajien enemmistö (66 %) on asiasta samaa mieltä. Näkyvää erimielisyyttä esiintyy vain asianosaisten eli kunnan-

johtajien keskuudessa. Idea ei heistä ole ollenkaan mukava: vajaa neljännes (23 %) kannattaa, lähes kolme neljännestä (71 %) vastustaa. Aikasarjat kertovat, että kunnanjohtajat haraavat vuosi vuodelta voimakkaammin uudistusta vastaan. Myös puheenjohtajien näkemykset ovat käyneet asteittain pidättyväisemmiksi.

Kun määräaikaaisuus ulotetaan koskemaan kunnan kaikkia johtavia viranhaltijoita, tulos pysyy käytännössä samana: miltei neljä viidestä (79 %) kuntalaisesta kannattaa. Kunnanjohtajista tämäntyypisiä kaavailuja puoltaa vain harva (16 %), hallitusten puheenjohtajista joka toinen (50 %). Trenditarkastelu kertoo saman kuin edellä. Vuodesta 1994 väestön kannanotot ovat pysyneet kutakuinkin muuttumattomina, päättäjien skeptisyys on lisääntynyt (kuvio 4).

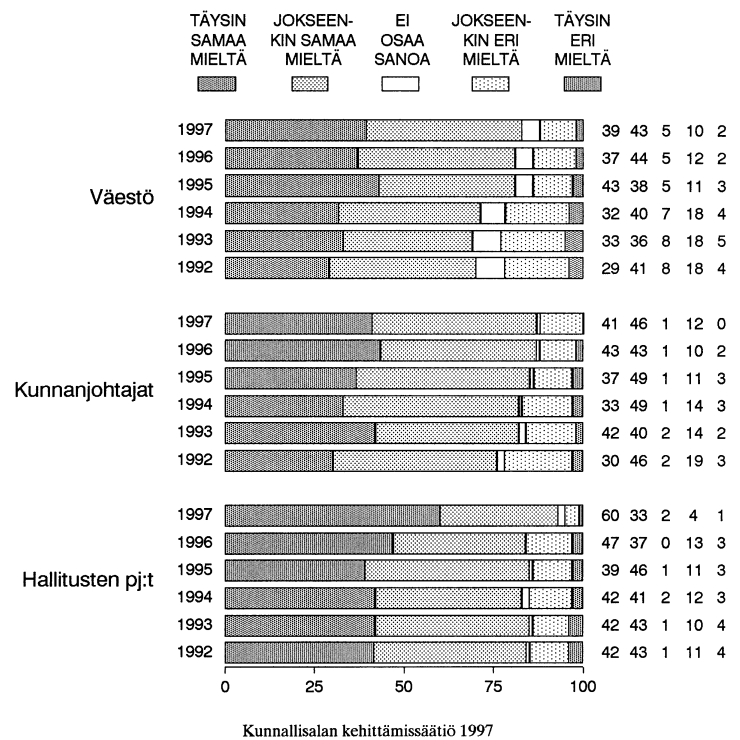
Väestön sisällä virkojen määräaikaistamisesta vallitsee laaja konsensus. Selkeä enemmistö kaikista ryhmistä kannattaa kuntien johtavien viranhaltijoiden valitsemista tehtävänsä määrääjäksi (kuvio 5).

Suoran kansanvaalin kannatus on vähäisempää, mutta kuitenkin huomionarvoisen suurta. Hieman useampi kuin joka toinen (55 %) kuntalainen haluaisi, että kuntien ja kaupunkien johtajat valittaisiin suoralla kansanvaalilla. Vastustavat äänet tulevat paitsi kunnanjohtajien (89 % torjuu) myös kunnanhallitusten puheenjohtajien (83 %) taholta. Päättäjien penseys on ollut selkeää koko seuranta-ajan. Kuntalaiset ovat käyneet vuosi vuodelta epäilevämmiksi menettelyn järkevyyden suhteen. Vuodesta 1992, jolloin kansanvaaliajatus kannatti vielä kaksi kolmasosaa (68 %) väestöstä, innostus on laimentunut merkillepantavasti (kuvio 6).

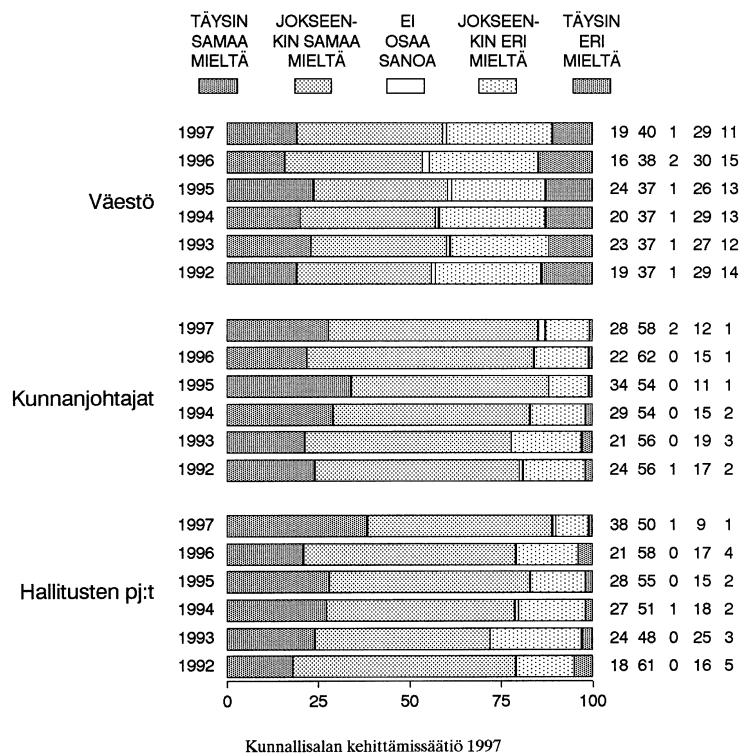
”Kunnanjohtajavaalien” kannatus korreloi voimakkaasti ikään ja koulutustasoon. Kummatkin riippuvuudet ovat käänteisiä. Toisin sanoen mitä nuorempi henkilö on, sitä herkemmin hän hyväksyy asian, ja vastaavasti, mitä koulutetumpi hän on, sitä nuivempi on hänen suhtautumisensa. Akateemiset pitävät ajatusta miltei mielettömänä (ei kuviota).

Kuvio 1.

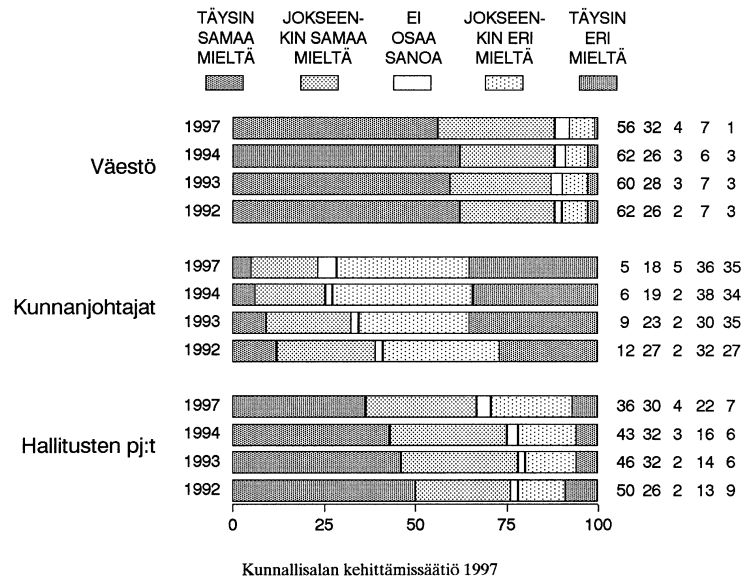
"KUNNALLINEN ITSEHALLINTO JA DEMOKRATIA OVAT SUOMALAISILLE PERUSARVOJA, JOITA EI SAA HEIKENTÄÄ MISSÄÄN OLOISSA" (%).

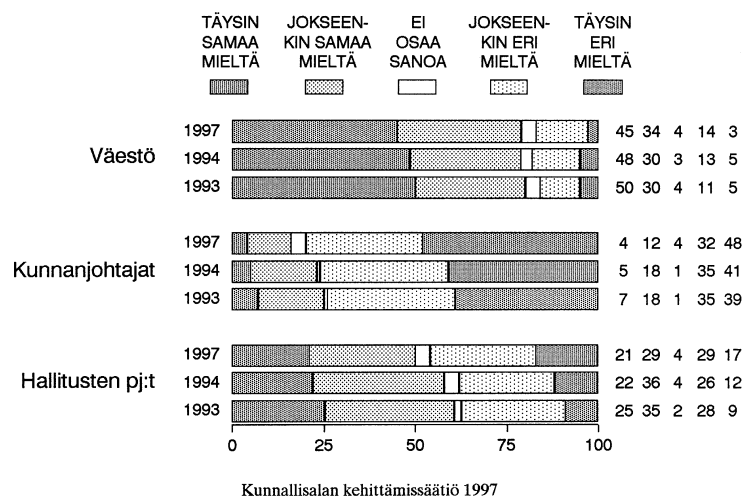
Kuvio 2. "JOKAINEN, JOKA HALUAA, PYSTYY KYLLÄ VAIKUTTA-
MAAN KOTIKUNTANSÄ ASIOIHIN" (%).

Kuvio 3. "KUNNAN- JA KAUPUNGINJOHTAJAT TULISI VALITA VIRKAANSA MÄÄRÄAJAKSI" (%).

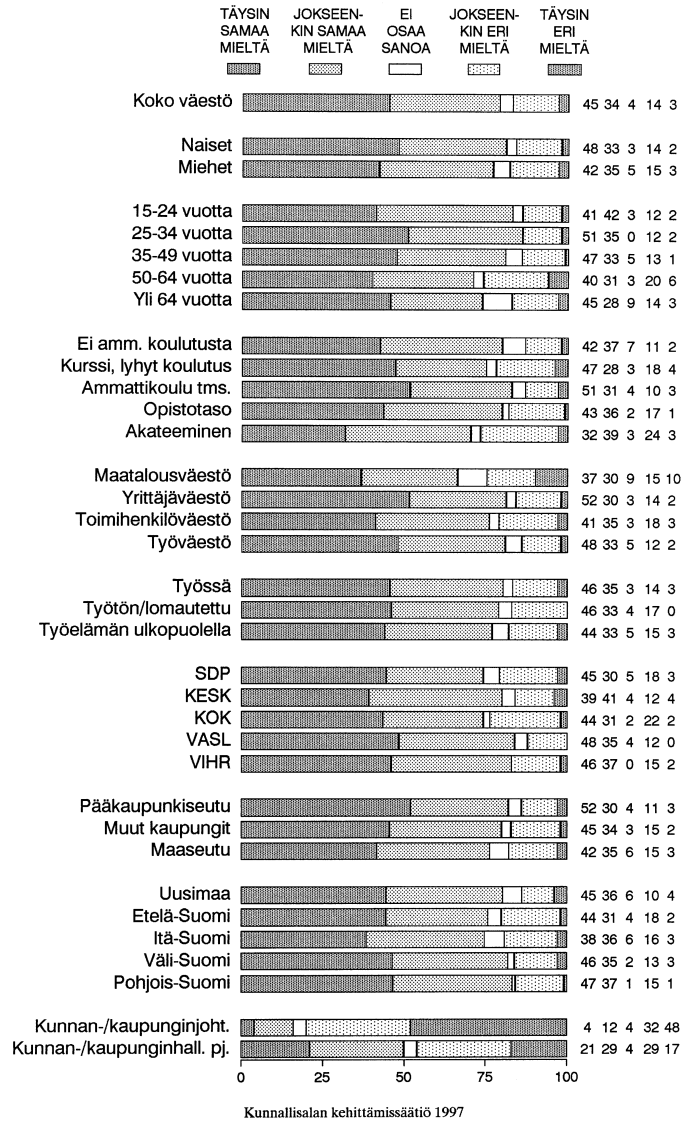

Kuvio 4. "KAIKKI KUNNAN JOHTAVAT VIRKAMIEHET TULISI VALITA VIRKAANSA MÄÄRÄAJAKSI" (%).

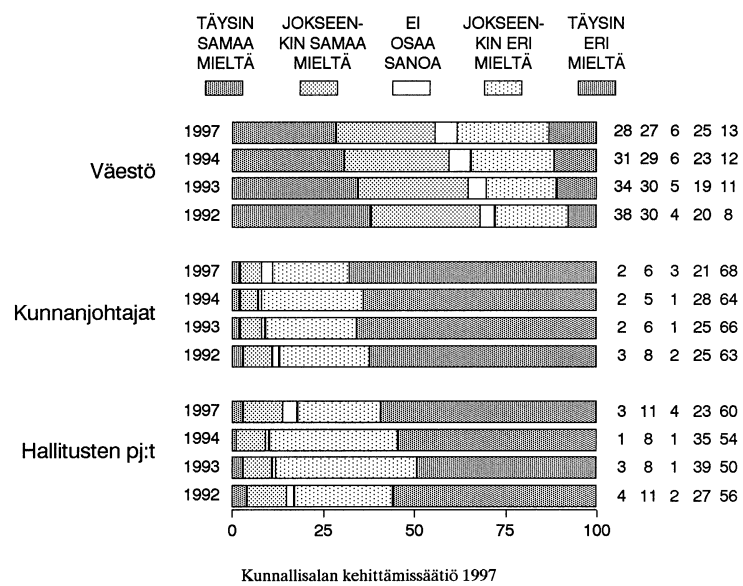

Kuvio 5.

"KAIKKI KUNNAN JOHTAVAT VIRKAMIEHET TULISI VALITA VIRKAANSAA MÄÄRÄAJAKSI" (%).

Kuvio 6. "KAUPUNKIEN JA KUNTIEN JOHTAJAT TULISI VALITA VIRKAANSA SUORALLA KANSANVAALILLA" (%).

3 Suhtautuminen kuntaliitoksiin

Kuntaliitokset taitavat kuulua kunnallishallintomme iäisyyskysymyksiin – pyrkiihän valtiovalta aika ajoin yhdistämään kuntia suuremmiksi yksiköiksi käyttämällä vuoroin keppiä, vuoroin porkkanaa.

Tämänkertaisessa tutkimuksessa kuntaliitoksia luodattiin aiempaa useammilla kysymyksillä. Seurantamittareiden antamaa tietoa lavennettiin kartoittamalla näkemyksiä siitä, miksi ja missä suhteessa kuntaliitoksia pidetään hyvänä tai huonona asiana.

3.1 Periaatteessa kyllä, mutta ...

Yleistä suhtautumista kuntaliitoksiin selvitettiin kysymysparilla, jossa vastaajien tuli ottaa kantaa asiaan sekä periaatteellisella tasolla että konkreettisesti, omaa kuntaansa koskevana muutoksena. Yleisellä tasolla liitokset saavat osakseen selvästi enemmän hyväksyntää (51 %) kuin vastustusta (17 %). Kun kyse on omasta kunnasta, kannanotot ovat pidättyväisempiä: halukkaita ja haluttomia on käytännössä yhtä paljon (40 % ja 38 %, kuvio 7).

Kuntien vaikuttajien näkemykset polarisoituvat niin ikään voimakkaasti. Kunnanjohtajat jakaantuvat yleisen tason arvioinneissaan kahtia (43 % / 42 %); hallitusten puheenjohtajilla varauksellisuus on

hieman suurempaa (40 % / 49 %). Kuten kansalaisten myös päättäjien kannoista huokuu jonkinlainen asian ulkoistava henki: toiset liittykööt. Oman kunnan yhdistäminen on epämieluisa ajatus sekä kunnanjohtajien (62 %) että puheenjohtajien enemmistölle (65 %).

Väestön sisäisistä mielipiteiden eroista voidaan kummankin kysymyksen osalta todeta, että keskimääräistä suopeammin kuntien yhdistämiseen suhtautuvat miehet, vanhemmat henkilöt, koulutetut, pääkaupunkiseudulla ja yleensäkin Uudellamaalla asuvat sekä SDP:n ja Kokoomuksen kannattajat. Ajatus oman kunnan liittämistä toiseen kuntaan herättää eniten vastustusta maatalousväestössä, Keskustan kannattajissa sekä Pohjois-Suomessa asuvissa (kuviot 8 ja 9).

Kun kunnallisten vaikuttajien kantoja tarkastellaan kuntakoon mukaan, havaitaan kerrassaan dramaattisia suhtautumiseroja. Kuntaliitosten vastustus kasvaa jyrkästi kuntakoon pienentyessä. Suuren kuntien päättäjät sen sijaan nielaisisivat ympäröivät pikkukunnat hyvinkin mielellään. Riippuvuus kunnan koosta ilmenee äärimmäisen voimakkaana niin kunnanjohtajien kuin kunnanhallitusten puheenjohtajienkin vastauksista (kuvio 9b).

3.2 Paljonko kuntia pitäisi olla?

Mielipiteitä kuntaliitoksista haarukoitiin myös pyytämällä arviota sopivasta kuntien määrästä. Haastatelluille kerrottiin taustatiedoksi maassamme olevan nykyisin 452 kuntaa, ja heiltä kysyttiin, kuinka monta kuntaa heidän mielestään tulisi olla. Koko väestön keskimääräiseksi ehdotukseksi tuli 381 kuntaa (kuvio 10).

Yleisimmin esitetty lukumäärä sijoittui luokkaan 400–452 kuntaa (41 %). Kuntarakenteen rajua muutosta edellyttävää enintään 200 kunnan mallia kannatti 5 %. 200–299 kunnan kannalla oli 16 % ja 300–399 kunnan kannalla 14 %. Yli 452 kunnan mallia eli kuntien määrän lisäämistä nykyisestä kannatti 3 %. Runsas viidennes (22 %) ei osannut ottaa minkäänlaista kantaa asiaan (ei kuviossa).

Väestöryhmittäisiä keskiarvolukuja tarkasteltaessa havaitaan ääriarvoiksi akateemisten 302 ja maatalousväestön 437. Pientä kuntamäärää tarjoavat myös mm. Kokoomuksen kannattajat (311). Kuntien vaikuttajien arviot sopivasta kuntien määrästä ovat jonkin verran kuntalaisten arvioita pienempiä. Kunnanjohtajien ehdottama optimi on keskimäärin 366 kuntaa ja puheenjohtajien 360.

Kuntien määrän vähentämistä puoltavat tulokset saavat jossain määrin tukea myös väittämämuotoisten kysymysten tuloksista. Noin joka toisen (51 %) kansalaisen mielestä kuntia on maassamme liikaa. Eri mieltä asiasta on runsas kolmannes (36 %). Jakauma on kuitenkin tasapainoisempi kuin kertaakaan tutkimuksen seuranta-aikana, joten mistään kasvavasta muutospaineesta kansalaisten taholta ei voida puhua (kuvio 11).

Vaikuttajien kannoissa havaitaan trendinomaisempaa liikettä. Kunnanjohtajien keskuudessa käsitys kuntien liiallisesta lukumäärästä on asteittain hiipunut. Vuonna 1992 näkemykseen yhtyi vielä ryhmän selvä enemmistö (71 %), nyt enää vajaa puolet (43 %). Enemmistönä (53 %) ovat nyt argumentin torjuvat. Myös hallitusten puheenjohtajat ovat tarkistaneet näkemyksiään selvästi vuodesta 1995, jolloin asiaa tiedusteltiin edellisen kerran.

Jos suomalaisille on jossain määrin epäselvää, saako kuntia liittää yhteen, selvää on, että niitä ei ainakaan saa purkaa palasiksi. Ajatus väestömäärältään tai alueeltaan suurten kuntien jakamisesta pienemmiksi kunniksi tyrmätään kutakuinkin täydellisesti (13 % kannattaa, 80 % vastustaa). Torjunta on aavistuksenomaisesti voimistunut vuodesta toiseen. Kunnanhallitusten puheenjohtajien kanta asiaan on niin ikään selkeän kielteinen. Vaikka kunnanjohtajien keskuudessa mielipiteiden suunta on sama, ryhmässä esiintyy myös oireellista viehtymystä ajatusta kohtaan (kuvio 12).

3.3 Vapaaehtoisesti vai väkisin?

Vapaaehtoisuuden vaatimus tulee esille yksiselitteisen selvänä kuntaliitosten toteuttamistapaa koskevissa kannanotoissa. Useampi kuin neljä viidestä (83 %) katsoo, että mikäli kuntaliitoksia toteutetaan, niiden tulee perustua vapaaehtoisuuteen. Myös kunnalliset vaikuttajat yhtyvät laajasti tähän näkemykseen. Suhtautumismuutokset ovat tämän kysymyksen kohdalla vähäisiä. Mittarit ovat olleet pohjassa jo aiemmin (kuvio 13).

Kuntien pakkoliitoksiin suhtaudutaan varauksellisesti siinäkin tapauksessa, että ne nähtäisiin keinoksi parantaa kuntien taloutta ja tehostaa palveluja: 41 % hyväksyy, 51 % torjuu. Kuntalaisia jyrkemmin pakkoliitoksia vastustavat kunnalliset vaikuttajat. Kunnanjohtajista ajatusta vierastaa yli kolme neljäsosaa (78 %), kunnanhallitusten puheenjohtajista miltei yhtä moni (75 %). Kunnanjohtajien keskuudessa pakkoliitosten vastustus on vuosi vuodelta voimistunut. Puheenjohtajien kannat ovat kulkeneet kahden viime vuoden aikana samaan suuntaan (kuvio 14).

Väestön sisällä arvioinneissa havaitaan kuntatyyppin mukaisia ja alueellisia eroja sekä näihin sidoksissa olevia poliittis-ideologisia eroja. Ahnaimmin pikkukuntia nielisivät suuria kaupunkeja hallitsevien puolueiden SDP:n ja Kokoomuksen kannattajat. Syödyksi tulemisesta kieltäytyvät puolestaan selkeimmin pienkunnissa valtaa pitävän Keskustan kannattajat (ei kuviossa).

3.4 Kuntaliitosten edut ja haitat

Kuntaliitoksia ei lähestytty tämänkertaisessa tutkimuksessa pelkkänä kyllä vai ei -kysymyksenä, vaan lisäksi pyrittiin selvittämään, mihin kansalaiset kannanottonsa perustavat. Liitoksiin liittyviä etu- ja haittanäkökohtia luodattiin erillisin kysymyssarjoin: mitkä seikat puhuvat kuntaliitosten toteuttamisen puolesta, mitkä niiden toteuttamista vastaan.

3.4.1 LIITOKSIA PUOLTAVAT ARGUMENTIT

Yleisesti tuloksesta voidaan todeta, että yhtä ainutta ylivertaista perustetta ei nimetä. Useimmin tunnistetuksi tai otaksutuksi hyödyksi kohoaa turhan hallinnon ja byrokratian vähentyminen (48 %). Kunnallistalouden perustan parantumista ennustaa joka kolmas (34 %), palvelujen paranemista (30 %) ja yritystoiminnan edellytysten paranemista (30 %) miltei yhtä moni. Merkittävimpien etujen joukkoon luetaan myös kunnallisen päätöksenteon tehostuminen (25 %) sekä asukkaiden elinolojen paraneminen (20 %, kuvio 15).

Kun verrataan kuntalaisten näkemyksiä kuntien vaikuttajien näkemyksiin, todetaan niiden noudattavan pääpiirteissään samaa logiikkaa. Erot ovat paljolti korostuseroja. Niin kunnanjohtajat kuin hallitusten puheenjohtajatkin uskovat kansalaisia useammin kuntien yhdistämisen johtavan kunnallistalouden perustan parantumiseen. Palvelujen parantumiseen päättäjät suhtautuvat hieman kuntalaisia epäilevämmiin. Huomattavin ero ilmenee kuitenkin luokan ”ei ole tällaisia perusteluja” kohdalla. Kummassakin vaikuttajaryhmässä noin joka kolmas kieltäytyy näkemästä kuntaliitoksissa suoranaisesti min-käänlaisia hyötyjä (kuvio 16).

Byrokratian vähentymiseen uskovat laajimmin koulutetut, toimihenkilöt, Kokoomuksen ja Vihreiden kannattajat sekä pääkaupunkiseudulla asuvat. Näkyvän epäileviä ovat mm. Keskustan kannattajat ja maataloudessa työskentelevät (kuvio 17).

Kunnallistalouden perustan parantamiseen luottavat paljolti samat väestöryhmät. Koulutuksen mukainen ero on tässä huikea. Myös asuinkunnan tyyppi erottelee näkemyksiä sangen selvästi (kuvio 18). Palvelujen parantumisesta puhuttaessa erot tasaantuvat huomattavasti. Liitoksiin myönteisimmin asennoituvat ryhmätkin ovat arvioinneissaan varovaisia (kuvio 19).

Detaljitietona mainittakoon, että väitteen ”henkinen ahdasmie-lisyys kunnissa vähenee” hyväksyy yhtä moni SDP:n kuin Keskus-tankin kannattaja (18 % ja 16 %). Tulos ei tue uskomuksia erikokois-ten kuntien henkisen ilmapiirin eroista (ei kuvioissa).

Näkemys liitosten taloudellisista hyödyistä saa tukea väittämäineistosta. Argumentin ”kuntaliitokset parantavat kuntien taloudellista liikkumavaraa” allekirjoittaa lähes kaksi kolmesta (63 %) kuntalaisesta. Päättäjille asia on epäselvempi, sillä kummassakin ryhmässä kannat jakaantuvat lähes tasan (kuvio 20).

3.4.2 LIITOKSIA VASTUSTAVAT ARGUMENTIT

Liitosten otaksuttujen haittojen luettelo on vieläkin laihempi. Useimmin haitaksi mainitaan kunnan virastoissa ja laitoksissa asioinnin vaikeutuminen (32 %). Tähän liittyy se ongelma, että virkamiesten ja luottamushenkilöiden tavoitettavuus heikkenee (28 %). Maaseudun haja-asutusalueiden tyhjentymistä ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien heikentymistä pelkää noin joka neljäs (26 %). Runsas viidennes (22 %) uskoo kunnallisten palvelujen heikkenevän. Luku on pienempi kuin päinvastaista vaikutusta eli palvelujen parantumista odottavien osuus (30 %) edellä (kuvio 21).

Jos tutkimuksen kohderyhmät olivatkin kuntaliitosten hyötyjä arvioidessaan verrattain yksimielisiä, sitä ne eivät ole liitosten haittojen arvioinnissa. Päättäjät nimeävät erilaisia kielteisiä seurausvaikutuksia huomattavasti hanakammin kuin kuntalaiset. Erityisen selviä ovat asiointia ja tavoitettavuutta, kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien heikentymistä, haja-asutusalueiden tyhjentymistä ja henkisen yhteenkuuluvuuden heikkenemistä koskevien arvioiden erot. Päättäjien huoli kuntayhteisöjen sosiaalisen toimivuuden heikkenemisestä tulee esille myös muissa arvioinneissa: ihmisten huolenpito toisistaan heikkenee ja turvattomuus kasvaa. Moni päättäjä pitää todennäköisenä myös poliittisten kiistojen lisääntymistä (kuvio 22).

Vastauksia väestöryhmittäin eriteltäessä havaitaan näkemyserot yleisesti ottaen melko pieniksi. Mielipiteet vaihtelevat vähemmän kuin kuntaliitosten hyötyjen arvioinnissa. Asioinnin vaikeutumista kunnan virastoissa ja laitoksissa uumoilevat jonkin verran keskimääräistä enemmän mm. maatalousväestöön kuuluvat sekä Vihreiden kannattajat (kuvio 23). Asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien heik-

kenemistä ennustavat tavallista useammin mm. nuorimmat ja koulutetuimmat. Kansalaisten ja vaikuttajien mielipiteiden ero osoittautuu tämän asian kohdalla varsin suureksi (kuvio 24). Maaseudun haja-asutusalueiden tyhjentyä ei, ehkä hieman yllättäen, pelätä maaseudulla juuri sen enempää kuin kaupungeissakaan (kuvio 25).

Lähes joka toinen (48 %) otaksuu kuntaliitosten lisäävän liiaksi julkisen sektorin työttömyyttä. Eri mieltä asiasta on runsas kolmannes (37 %). Vähiten tällaiseen vaikutukseen uskovat koulutetut. Kunnalliset vaikuttajat eivät tunnista tai tunnusta kovin laajasti tällaista tekijää – pahimmillaan oman tuolin altalähtöä – kannanottojensa perusteeksi (kuvio 26).

Väite, jonka mukaan kuntaliitokset vähentävät demokratiaa ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia, jakaa kansalaiset tasan kahtia (43 % yhtyy, 43 % torjuu). Mielipiteet vaihtelevat pitkälti poliittisen kannan mukaan. Keskustan ja Vasemmistoliiton kannattajat uskovat demokratian heikkenemiseen selvästi enemmän kuin Kokoomuksen ja SDP:n kannattajat (kuvio 27).

Suhtautumista kuntaliitoksiin kartoitettiin myös siltä osin, millaisia muita vaikuttimia kuin julkilausuttuja etuja ja haittoja kuumentuneen kuntaliitoskeskustelun taustalla nähdään olevan. Runsas kaksi kolmasosaa (68 %) yhtyy väitteeseen, että kuntaliitosten vastustaminen perustuu pitkälle pienten kuntien päättäjien haluun pitää kiinni valta-asemistaan. Näkemys läpäisee käytännössä kaikki väestön osaryhmät. Vähiten ymmärtämystä väite saa kunnallisilta päättäjiltä, joiden enemmistö torjuu sen (kuvio 28a).

Päinvastaista väitettä, jonka mukaan kuntaliitosten kannattaminen perustuu pitkälti suurten kuntien päättäjien tarpeeseen helpottaa oman kuntansa taloudellisia ongelmia pienten kuntien kustannuksella, ei hyväksy aivan yhtä moni. Piikin kuitenkin allekirjoittaa noin joka toinen (48 %). Kunnanjohtajien ja hallitusten puheenjohtajien näkemykset ovat paljolti samanlaisia kuin kuntalaisten näkemykset. Kummassakin ryhmässä väitteen kuitenkin hylkää useampi kuin sen hyväksyy (kuvio 28b).

Kolmas populistissävyinen heitto – koko kuntaliitoskeskustelu on pääosin valtakunnallista hallituksen ja opposition välistä poliittista peliä ja valtataistelua – saa niin ikään enemmän kannatusta (52 %) kuin vastustusta (31 %). Kun otetaan huomioon suomalaisten yleinen puoluekielteisyyden, jonka imussa miltei jokainen politiikanvastainen argumentti otetaan hurraten vastaan, tulosta voidaan pitää maltillisena. Kuntaliitoksia pidetään toisin sanoen (myös) asiallisesti merkittävänä kysymyksenä. Kunnallisten vaikuttajien kannat jakaantuvat melko jyrkästi kahtia. ”Pelinäkemys” vetää kuitenkin pidemmän korren – selityksenä ehkä se, että kyse on valtakunnallisesta eikä kunnallisesta pelistä (kuvio 28c).

3.5 Kuntakoko ja asumisviihtyvyys

Edellä viitattiin asuinkunnan koon ja sen asumisviihtyvyyden ja myös henkisen ilmapiirin yhteyteen. Työn ja toimeentulon etsintä synnyttää muuttoliikettä, joka ajaa väestön painopistettä kohti etelää ja suurkaupunkeja. Aiemmissa tutkimuksissa suomalaisten on todettu suhtautuvan kielteisesti tähän ilmiöön. Ongelmallisena kehitystä on pidetty paitsi tyhjentyvän maaseudun kannalta myös asutuskeskusten kannalta. Suurten kaupunkien lähiöissä voidaan nähdä jo slummiutumisen merkkejä.

Muuttoliike, tai ainakin sen kiihdyttäminen, saa tylyn tuomion myös tässä tutkimuksessa. Ehdotus ”ihmisten pitäisi siirtyä nykyistä paljon suuremmassa määrin pois maaseudun haja-asutusalueilta asumaan alue- ja kuntakeskuksiin” synnyttää äärimmäisen voimakasta vastustusta (88 %). Asennoituminen on sama koko väestössä: ei ole ryhmää, joka edes jollakin tavoin olisi suopea ajatukselle. Myös kunnallisten vaikuttajien kanta on ehdoton ei (kuvio 29).

Enemmistön (57 %) hyväksynnän sen sijaan saa hieman naiivejakin sävyjä sisältävä väite, että asukasmäärältään pienissä kunnissa ihmiset ovat yleensä onnellisempia kuin suurissa kunnissa. Tulos viittaa ajattelutapaan, jonka mukaan pieni on kaunista, mutta myös sii-

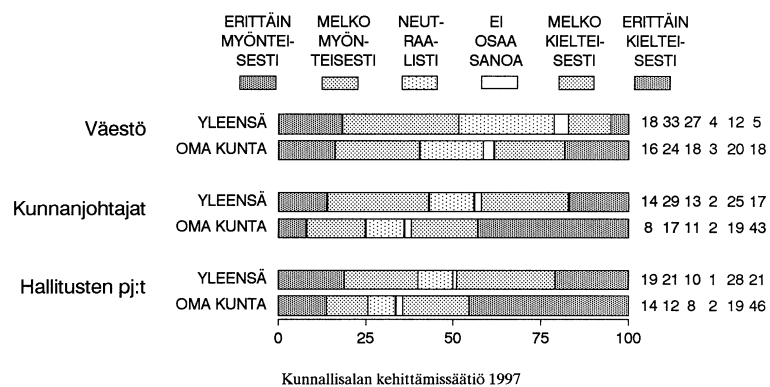
hen, että kulttuurinen identiteettimme nojautuu edelleen maaseutuun ja sen idylliin. Suomalaisen sielu asuu metsässä, vaikka hän itse onkin tullut sieltä pois (kuvio 30).

Sama kadotetun onnen kaipuu korostuu päättäjien näkemyksissä. Kunnanjohtajista pienten kuntien elämänpiiriä pitää parempana useampi kuin joka toinen (55 %) ja hallitusten puheenjohtajista jopa kaksi kolmesta (65 %). Väestön sisällä havaitaan kuitenkin verrattain selviä mielipide-eroja. Kaikki eivät kaipaa pikkukuntien harmoniaa. Pääkaupunkiseudulla väite torjutaan useammin kuin hyväksytään, samoin mm. akateemisesti koulutettujen keskuudessa. Vakuuttuneimpia pienkuntien auvoisuudesta asumisympäristönä ovat maaseudulla asuvat, maataloudessa toimivat, pohjoissuomalaiset ja Keskuksen kannattajat.

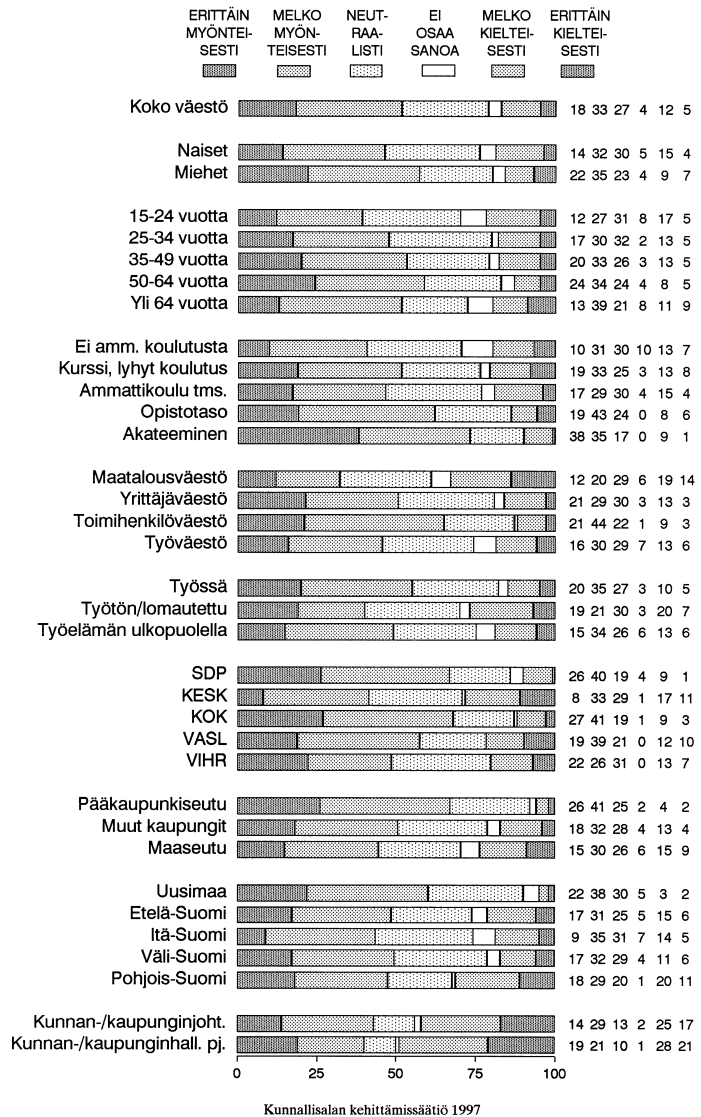
Kahdelle kolmesta (67 %) kuitenkin on samantekevää, minkä kokoisessa kunnassa asuu, kunhan vain hänen omat elinolonsa ovat kotalaisessa järjestyksessä. Suhtautuminen on samanlainen kaikissa väestöryhmissä. Argumentti sisältää eräänlaisen ”hyväksyn sen, että kaikki on hyvin” -kehän, mutta se kertoo kuitenkin, ettei kuntakokoa pidetä ensisijaisena elinympäristön hyvyyden määreenä. Vaikuttajien kannat jakaantuvat kahtia selvemmin kuin kuntalaisten. Kunnanjohtajista väitteen hyväksyy useampi kuin joka toinen (57 %), kun taas puheenjohtajat ovat piirun verran penseämpiä (42 %, ei kuviota).

Kuvio 7.

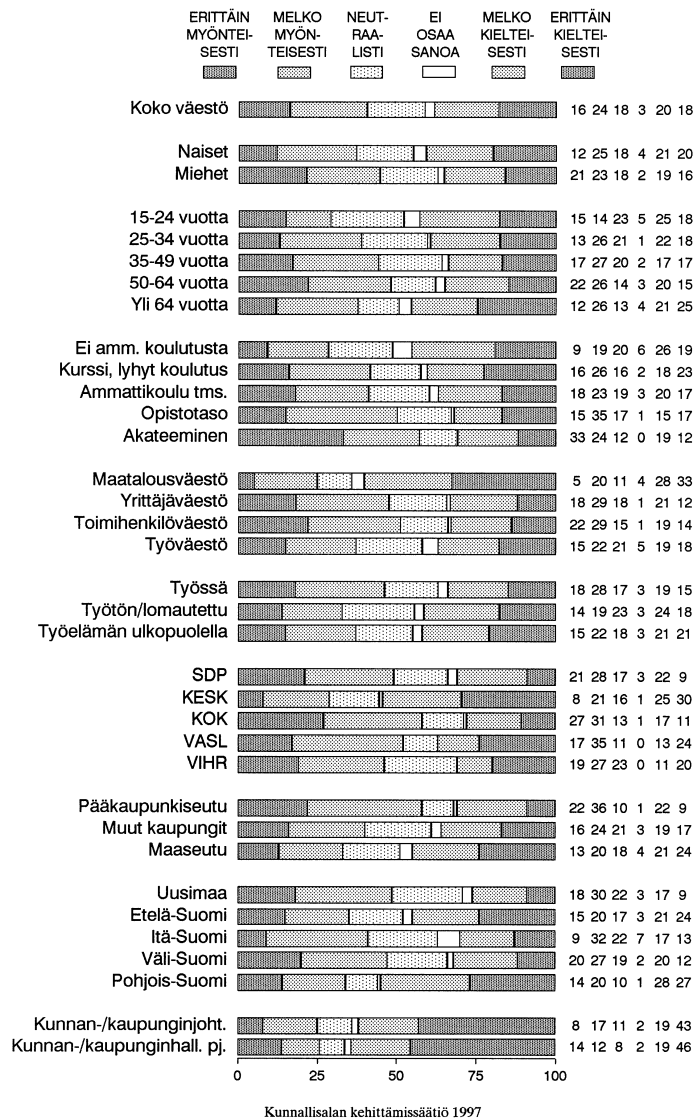
SUHTAUTUMINEN KUNTALIITOKSIIN: KUNTALIITOKSET
YLEENSÄ vs. OMAN KUNNAN LIITTÄMINEN (%).

Kuvio 8.

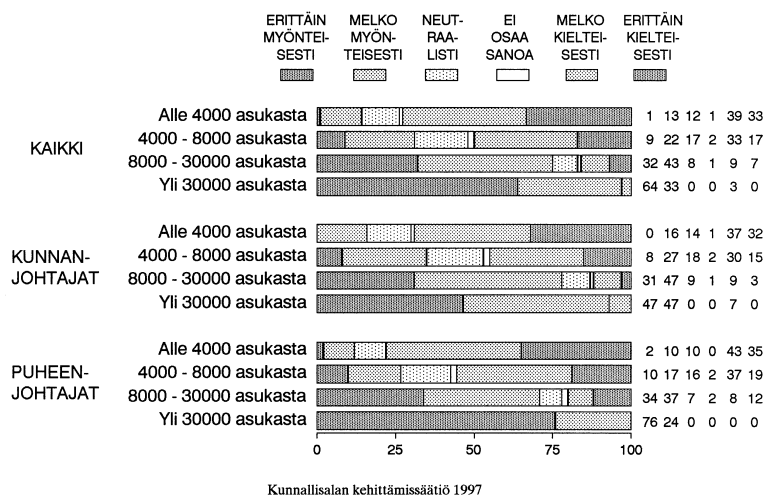
MITEN SUHTAUTUU KUNTALIITOKSIIN YLEISESTI OT-
TAEN (%).

Kuvio 9.

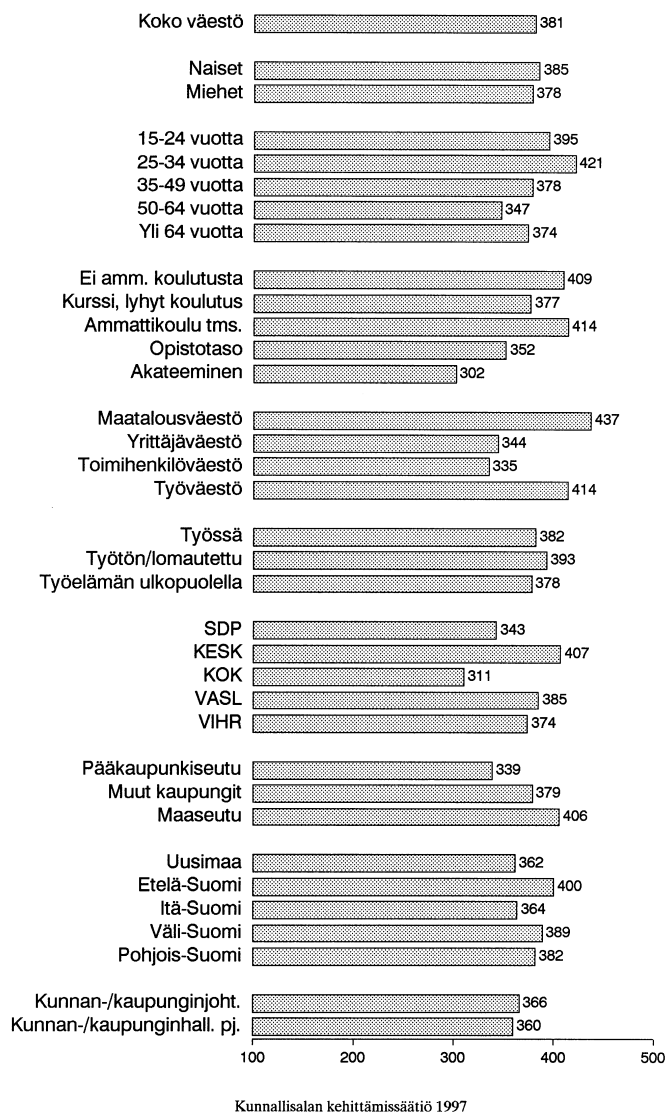
MITEN SUHTAUTUU SIIHEN ETTÄ OMA KUNTA LIITE-
TÄÄN TOISEEN/TOISIIN KUNTIIN (%).

Kuvio 9b.

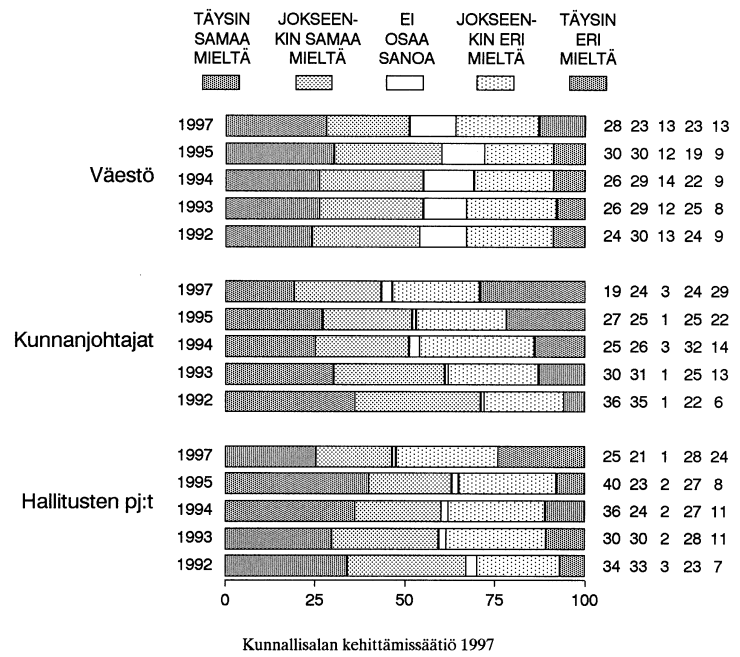
SUHTAUTUMINEN KUNTALIITOKSIIN YLEENSÄ: KUNNALLISET
VAIKUTTAJAT KUNTAKOON MUKAAN (%).

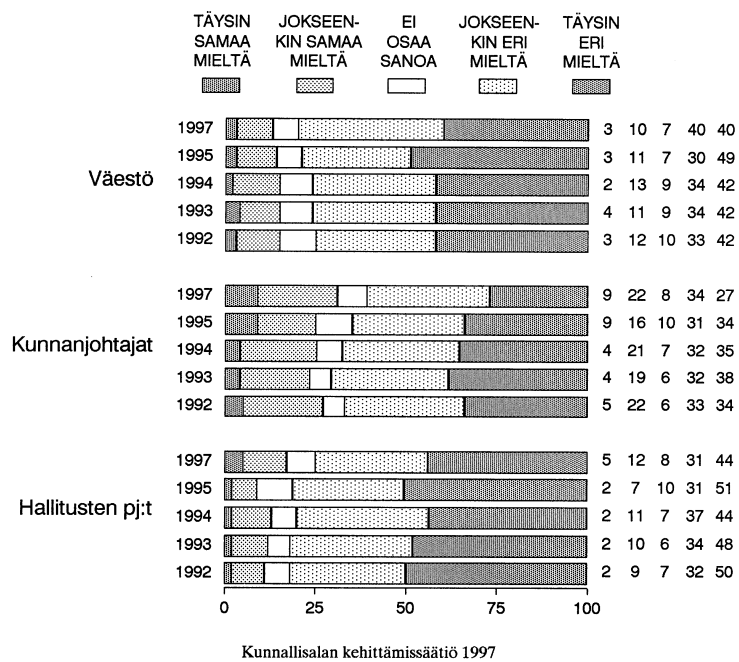
Kuvio 10. KUINKA MONTA KUNTAA SUOMESSA PITÄISI OLLA
(keskiarvot).

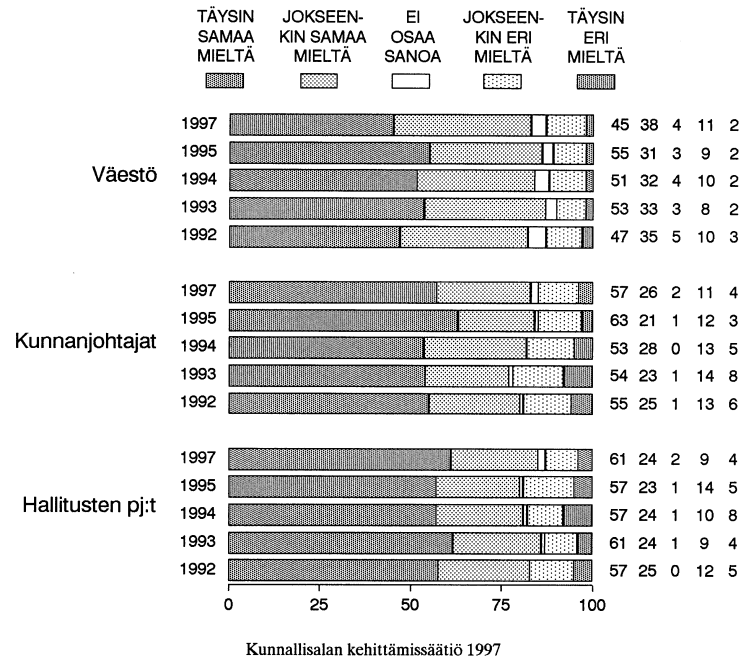
Kuvio 11. "KUNTIEN LUKUMÄÄRÄ ON MAASSAMME AIVAN LIIAN SUURI" (%).

Kuvio 12. "VÄESTÖMÄÄRÄLTÄÄN TAI ALUEELTAAN SUURIA KUNTIA PITÄISI JAKAA PIENEMMIKSI KUNNIKSI" (%).

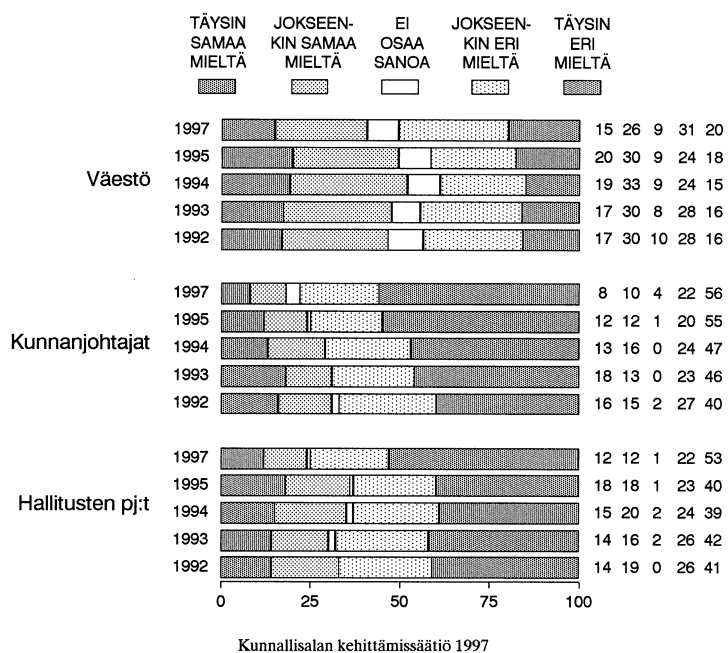

Kuvio 13. "MIKÄLI KUNTALIITOKSIA TOTEUTETAAN NIIDEN TULEE PERUSTUA VAPAAEHTOISUUTEEN" (%).

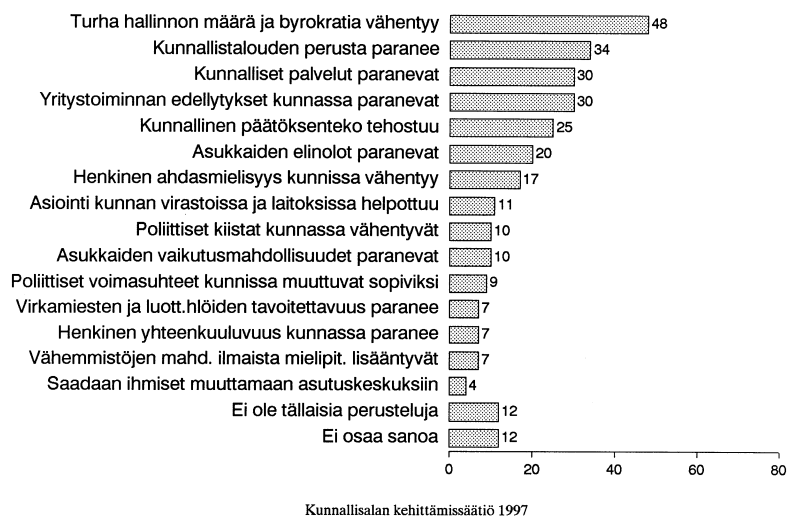

Kuvio 14.

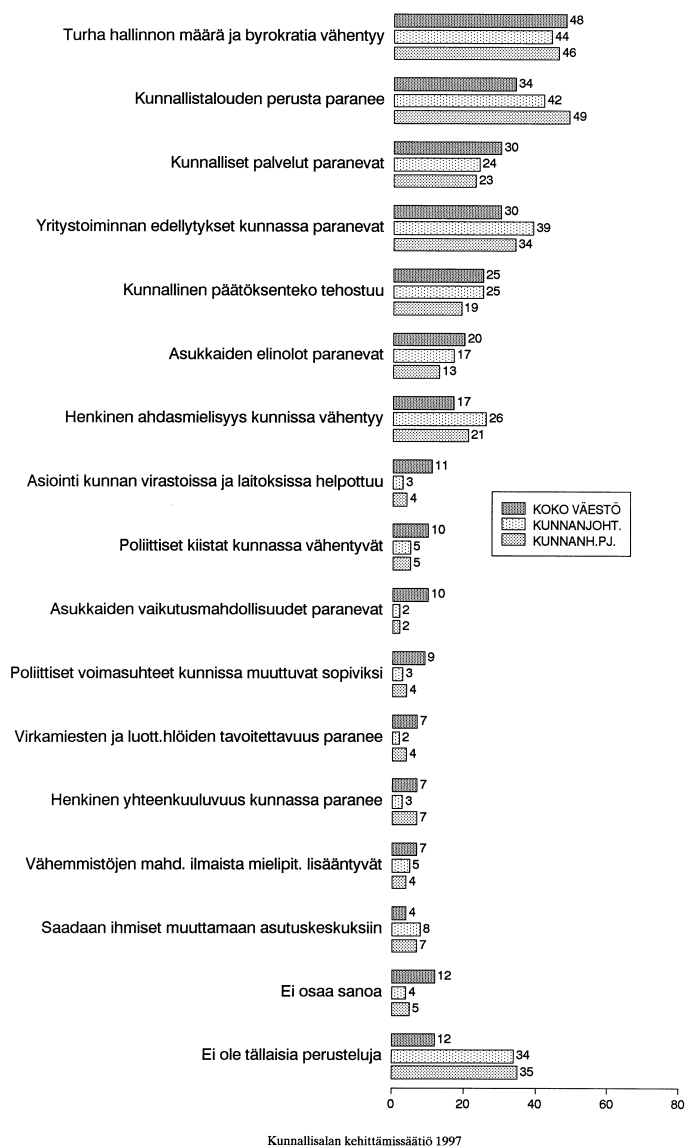
"MAAMME KUNTIEN LUKUMÄÄRÄÄ TULISI PAKKOLII-
TOKSILLA VÄHENTÄÄ, JOTTA KUNTIEN TALOUTTA VOI-
TAISIIN PARANTAA JA PALVELUJA TEHOSTAA" (%).

Kuvio 15. MITKÄ SEIKAT PUHUVAT KUNTIEN LUKUMÄÄRÄN VÄHENTÄMISEN/ KUNTALIITOSTEN TOTEUTTAMISEN PUOLESTA (%).

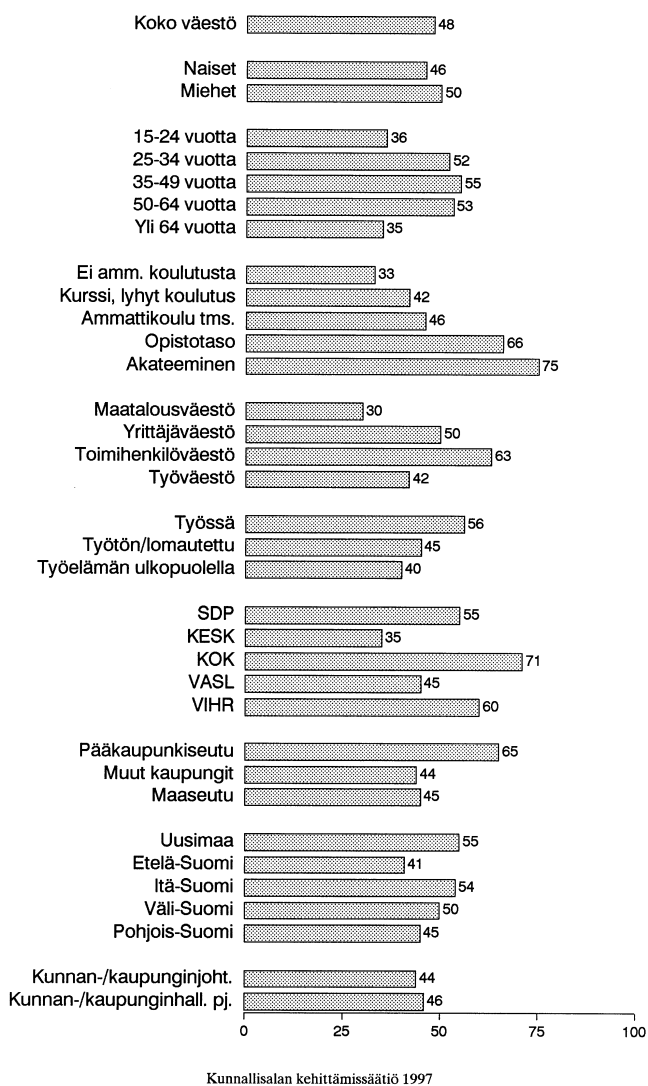

Kuvio 16. MITKÄ SEIKAT PUHUVAT KUNTIEN LUKUMÄÄRÄN VÄHENTÄMISEN/ KUNTALIITOSTEN TOTEUTTAMISEN PUOLESTA (%).

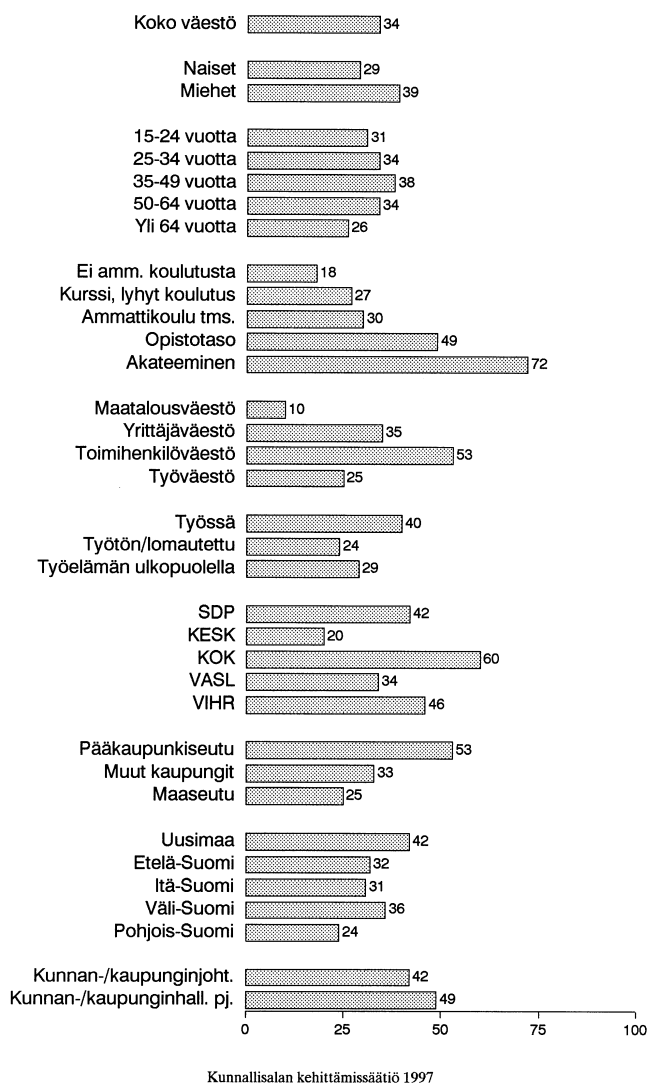
Kuvio 17.

KUNTALIITOSTEN TOTEUTTAMISTA PUOLTAVAT SEIKAT: TURHA HALLINNON MÄÄRÄ JA BYROKRATIA VÄHENTYY (%).

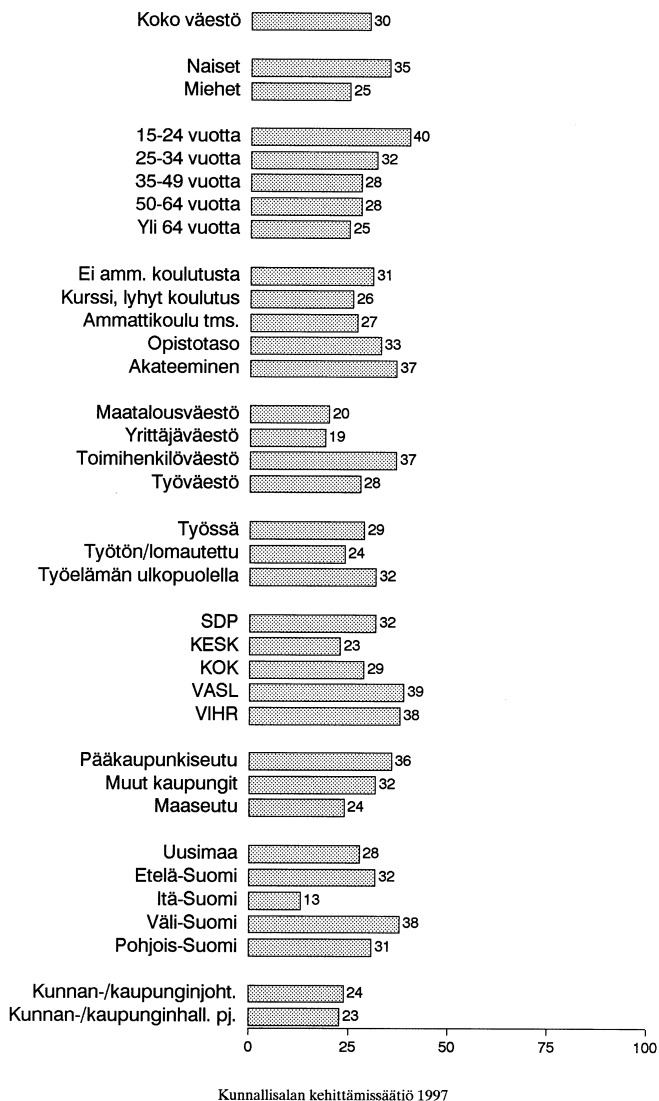
Kuvio 18.

KUNTALIITOSTEN TOTEUTTAMISTA PUOLTAVAT SEIKAT: KUNNALLISTALOUDEN PERUSTA PARANEE YHTEENLIITETTÄVISSÄ KUNNISSA (%).

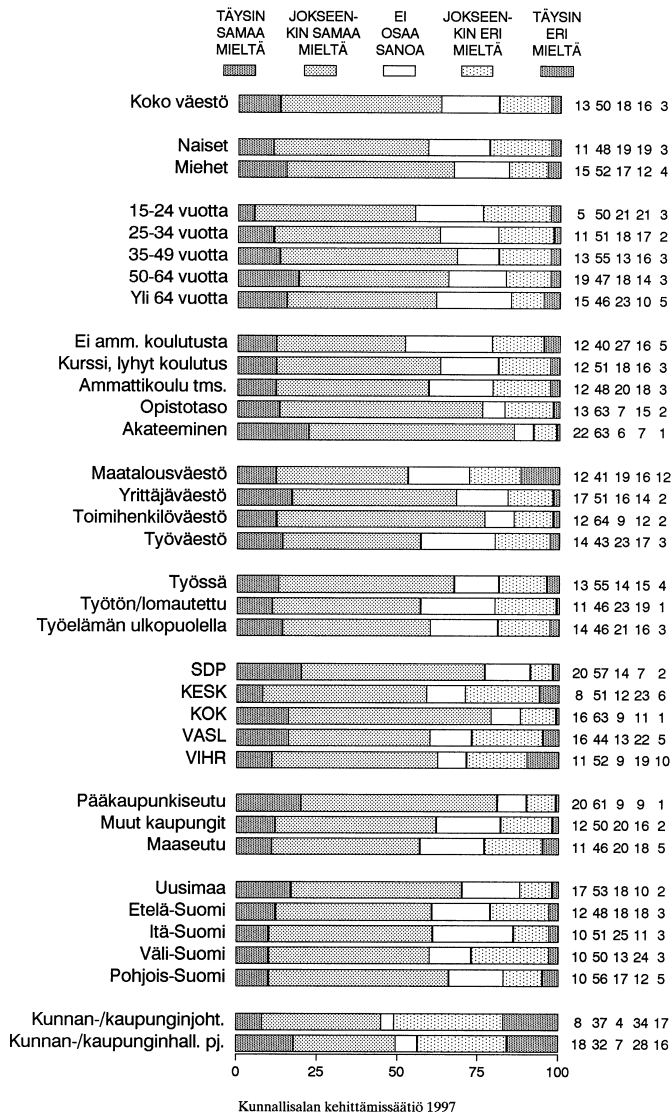
Kuvio 19.

KUNTALIITOSTEN TOTEUTTAMISTA PUOLTAVAT SEIKAT: KUNNALLISET PALVELUT PARANEVAT (%).

Kuvio 20.

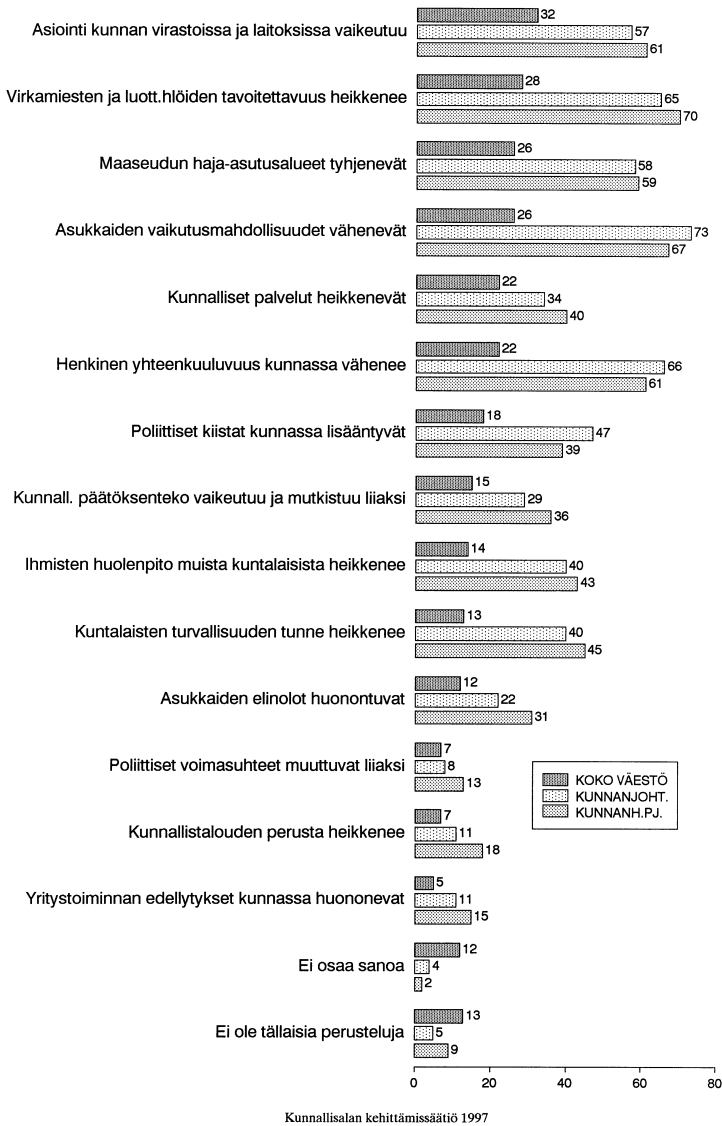
"KUNTALIITOKSET PARANTAVAT KUNTIEN TALOUDEL-
LISTA LIIKKUMAVARAA" (%).

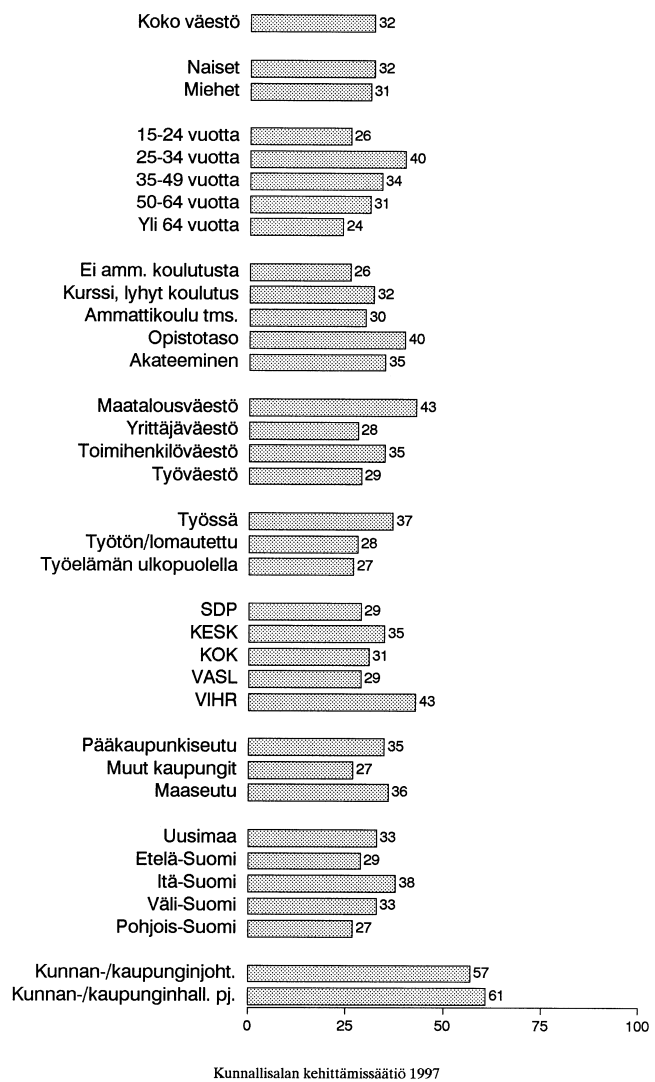
Kuvio 21. MITKÄ SEIKAT PUHUVAT KUNTIEN LUKUMÄÄRÄN VÄHENTÄMISTÄ /KUNTALIITOSTEN TOTEUTTAMISTA VASTAAN (%).

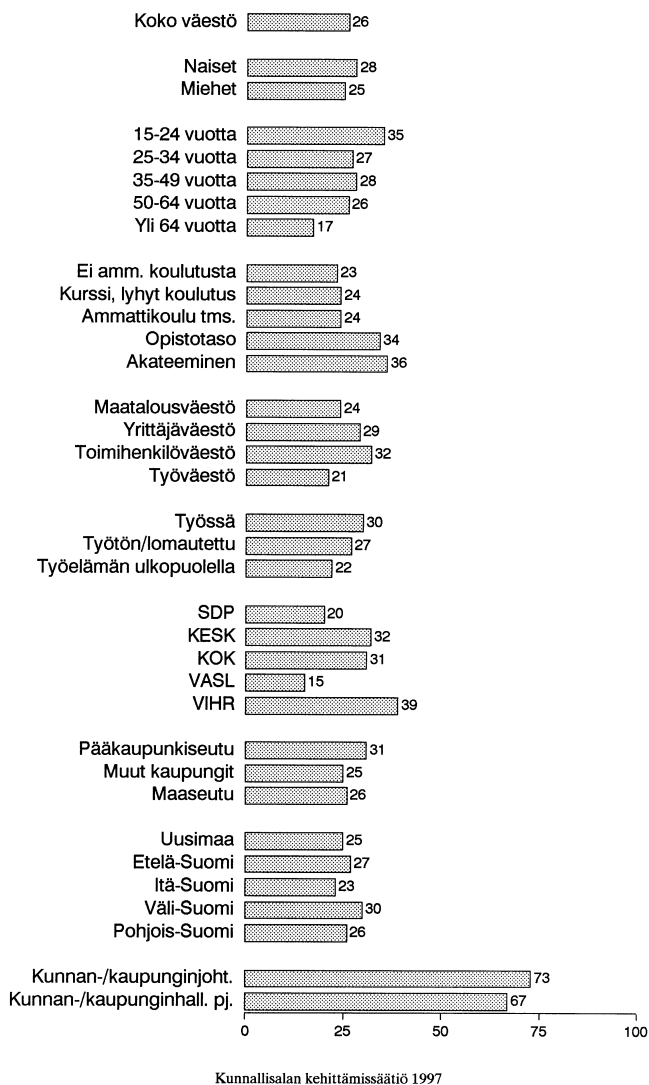
Kuvio 22. MITKÄ SEIKAT PUHUVAT KUNTIEN LUKUMÄÄRÄN VÄHENTÄMISTÄ /KUNTALIITOSTEN TOTEUTTAMISTA VASTAAN (%).

Kuvio 23. KUNTALIITOSTEN TOTEUTTAMISTA VASTAAN OLEVAT SEIKAT: ASIOINTI KUNNAN VIRASTOISSA JA LAITOKSISSA VAIKEUTUU (%).

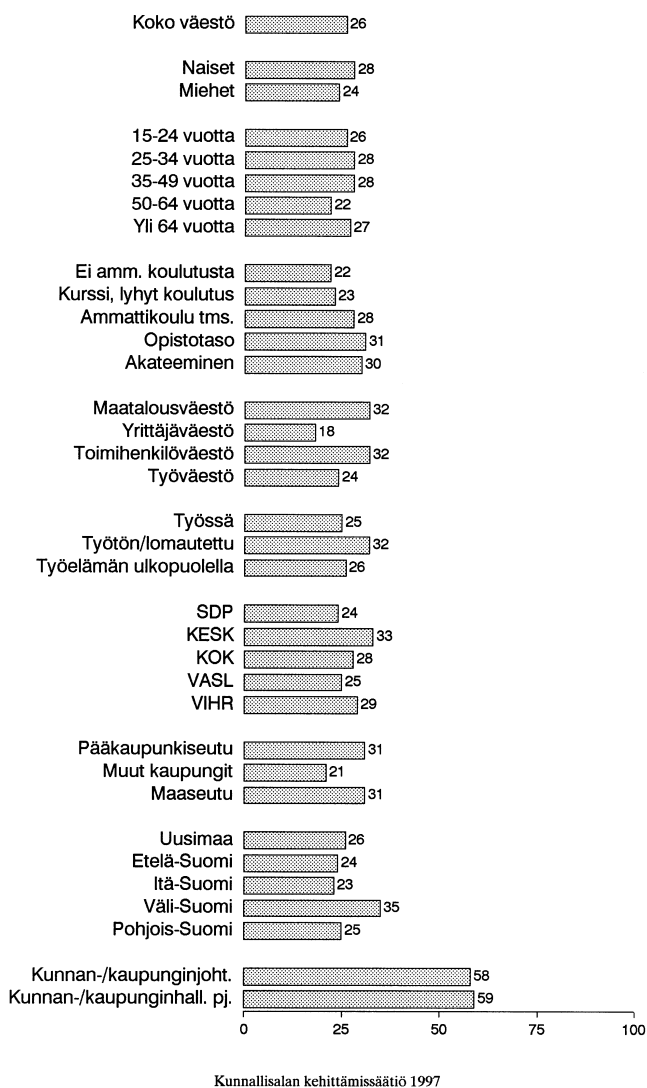

Kuvio 24. KUNTALIITOSTEN TOTEUTTAMISTA VASTAAN OLEVAT SEIKAT: ASUKKAIDEN VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET VÄHENEVÄT (%).

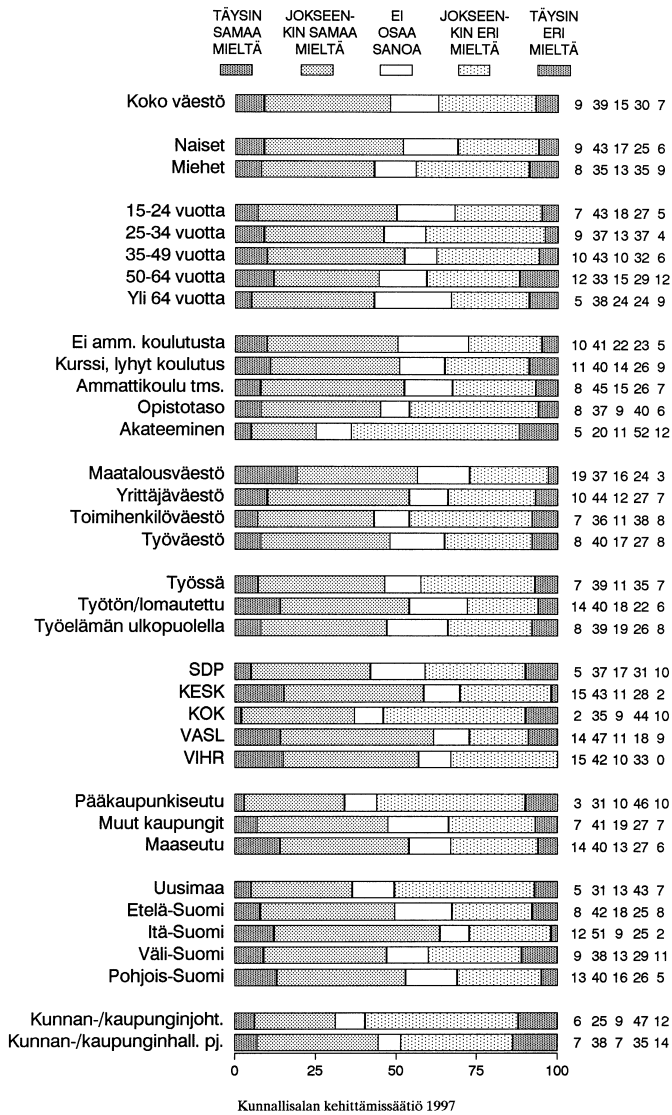

Kuvio 25.

KUNTALIITOSTEN TOTEUTTAMISTA VASTAAN OLEVAT SEIKAT: MAASEUDUN HAJA-ASUTUSALUEET TYHJENEVÄT (%).

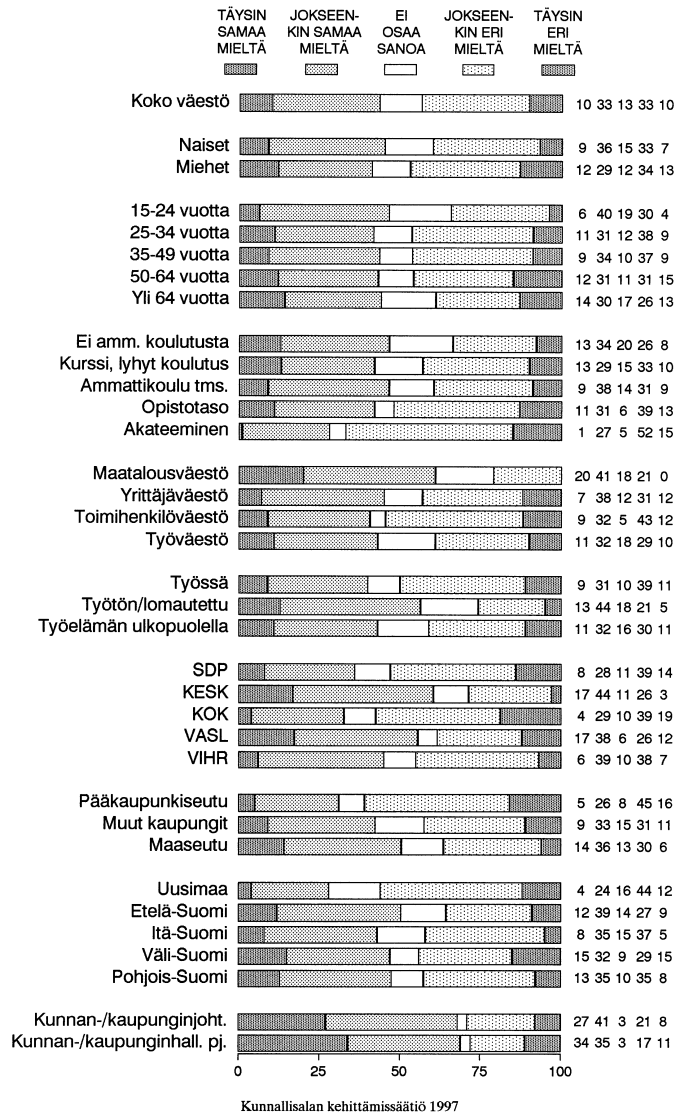

Kuvio 26. "KUNTALIITOKSET LISÄÄVÄT LIIAKSI JULKISEN SEKTORIN TYÖTTÖMYYTTÄ" (%).

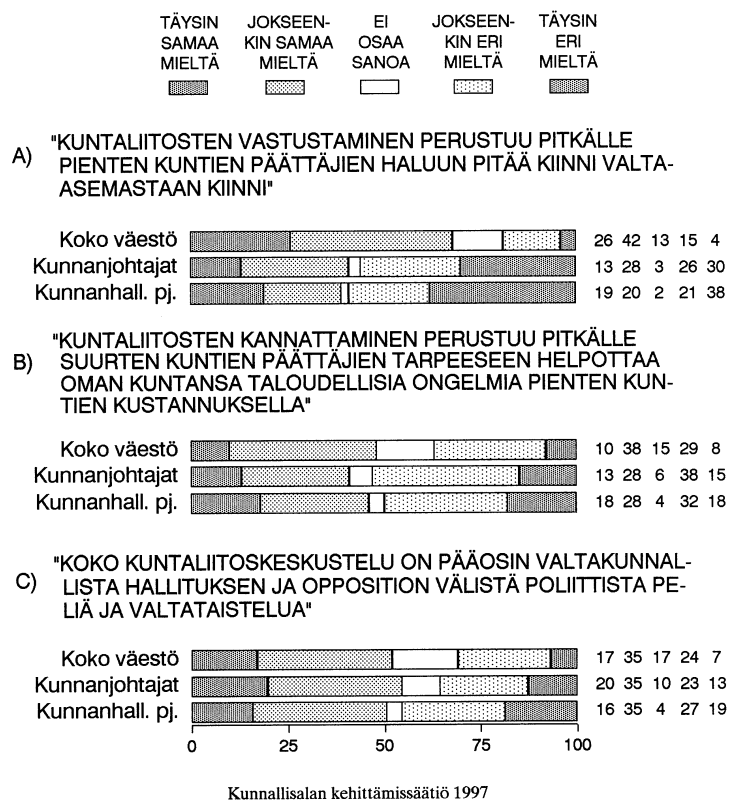

Kuvio 27.

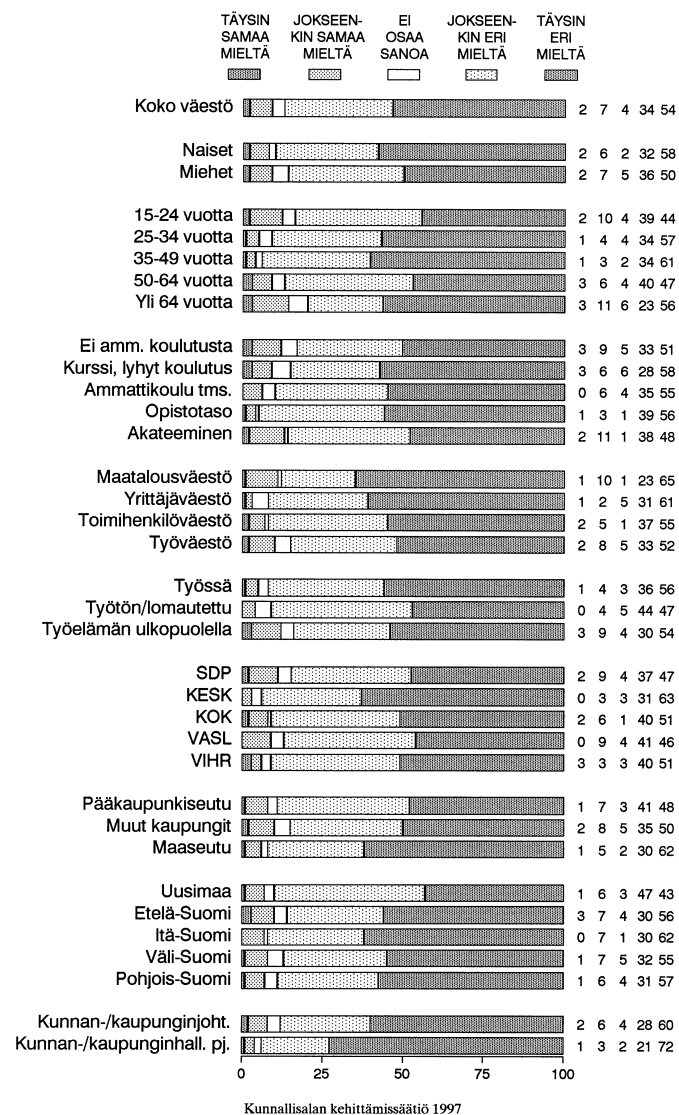
"KUNTALIITOKSET VÄHENTÄVÄT DEMOKRATIAA JA ASUKKAIDEN VAIKUTUSMAHDOLLISUUKSIA" (%).

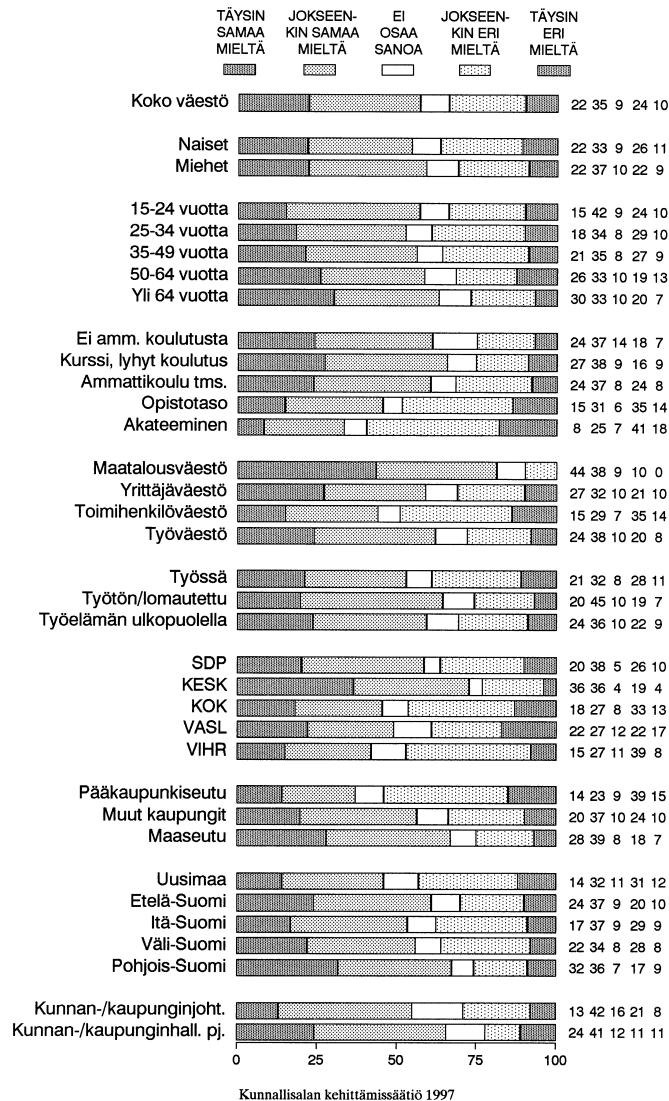
**Kuvio 28. NÄKEMYKSET KUNTALIITOSKESKUSTELUN TAUSTA-
TAVAIKUTTIMISTA (%).**

Kuvio 29. "IHMISTEN PITÄISI SIIRTYÄ NYKYISTÄ PALJON SUUREMMASSA MÄÄRIN POIS MAASEUDUN HAJA-ASUTUSALUEILTA ASUMAAN ALUE- JA KUNTAKESKUKSIIN" (%).

Kuvio 30. "ASUKASMÄÄRÄLTÄÄN PIENISSÄ KUNNISSA IHMISET OVAT YLEENSÄ ONNELLISEMPIA KUIN SUURISSA KUNNISSA" (%).

4 Kuntien tehtävät

Tutkimuksessa selvitettiin myös käsityksiä kuntien tehtävistä. Kysymykset rajattiin koskemaan vain kunnan palvelutehtäviä. Niiden määrittelyyn – mitä kunnan viime kädessä tulee tehdä ja mitä ei – velvoittaa kunnallistalouden alati kiikkerä tila. Resurssien rajallisuuden ohella asiaa ajankohtaistaa ns. kolmannen sektorin asemasta käytävä keskustelu. Perimmäiseksi kysymykseksi jää tällöin se, mitkä palvelut ehdottomasti kuuluvat kunnan tehtäviin, mistä kunta voisi luopua ja mitä kunnan tehtäväalueita yhdistykset ja järjestöt voisivat nykyistä laajemmin hoitaa.

4.1 Mitkä palvelut ehdottomasti kuuluvat kunnan tehtäviin?

Kansalaisten käsitykset eri palveluiden välttämättömyydestä ovat melko yksi-ilmeisiä. Käytännössä kaikki arvioitavaksi annettu todetaan tarpeelliseksi. Kunnan tehtäviin ehdottomasti kuuluvina palveluina pidetään etenkin terveyskeskuspalveluja (93 %), koulutointa (92 %) ja vanhustenhuoltoa (92 %). Lasten päivähoido (87 %) ja kirjastotoimi (81 %) ovat kuntalaisten mielestä lähes yhtä välttämättömiä (kuvio 31).

Sen, että vähiten välttämättöminä pidetään kulttuuripalveluja (49 %), ei tarvitse olla osoitus suomalaisten kulttuurivihamielisyy-

destä. Kyse on siitä, että tärkeätkin tarpeet ovat toissijaisia suhteessa vielä tärkeämpiin. Kulttuurin asema jää kuitenkin huomionarvoisen heikoksi, kun sitä verrataan toiseen ei-primääriin tehtäväalueeseen liikuntaan ja urheiluun (73 %).

Päättäjien näkemykset kunnalle ehdottomasti kuuluvista palvelutehtävistä ovat pääosin yhdenmukaisia kuntalaisten näkemysten kanssa. Sama kolmen kärki – terveys, koulutus ja vanhustenhuolto – nousee esille kaikkien ryhmien arvioinneissa. Selviä näkemyseroja kuitenkin havaitaan liikunta- ja kulttuuripalveluja koskevissa arvioinneissa. Näiden välttämättömyydestä vaikuttajat – etenkin kunnanjohtajat – eivät ole läheskään yhtä vakuuttuneita kuin kuntalaiset. Myöskään lasten päivähoidosta päättäjät eivät pitäisi aivan yhtä tiukasti kiinni (kuvio 31).

Vuodesta 1995, jolloin kysymys oli viimeksi mukana tutkimuksessa, asukkaiden käsitykset kunnalle ehdottomasti kuuluvista tehtävistä ovat muuttuneet selvästi. Muutokset viestivät toivon palautumisesta kunnalliseen elämään. Etenkin tärkeyslistan tyven asiat kuten kulttuuri ja liikunta luetaan nyt selvästi aiempaa useammin kunnan tehtäviin kuuluviksi. Vuoden 1994 pohjalukemista niiden nousu on ollut miltei rakettimaista (kuvio 32).

Vastaavaa löystymistä havaitaan myös kunnanjohtajien ja hallitusten puheenjohtajien käsityksissä. Vaikuttajat eivät rajaa kunnan tehtäviä nyt yhtä tiukasti kuin aiemmin. Poikkeuksen tekee toimeentulotuki, johon kumpikin ryhmä suhtautuu nyt aiempaa tuskaantuneemmin (kuviot 33 ja 34).

Kun tuloksia tarkastellaan esimerkinomaisesti lähemmin, havaitaan, että päivähoitopalvelujen taakse ryhmittyvät merkittävän laajasti kaikki väestöryhmät. Kannanottojen riippumattomuus iästä osoittaa, ettei kyseessä ole leimallisesti lapsiperheikäisten intressi vaan että päivähoito luetaan laajasti ns. peruspalveluksi (kuvio 35).

4.2 Mistä tehtäväalueista kunta voisi luopua?

Palvelumuodot tuli laittaa tärkeysjärjestykseen myös käänteisesti, ts. ilmaista, mistä tehtäväalueista kunta voisi luopua. Luopumisella ei tarkoitettu palveluiden lopettamista vaan sitä, että jotkut toiset tahot (kuten valtio, yritykset, yhteisöt tai kuntalaiset itse) hoitaisivat kyseisiä tehtäviä.

Tulos sopii loogisesti yhteen edelliseen kanssa. Siirtolistalle joutuvat useimmin – joskaan eivät kovin usein – kulttuuripalvelut (27 %) sekä liikunta- yms. palvelut (11 %). Tiukimmin pidetään kiinni koulutuspalveluista (2 %), terveyskeskuspalveluista (2 %) ja vanhustenhuollosta (2 %). Joka neljäs kuntalainen (25 %) on sitä mieltä, ettei kunnan pitäisi luopua mistään tehtäväalueestaan (kuvio 36).

Kunnalliset vaikuttajat ovat selvästi kuntalaisia vähemmän takeruneita kuntien laveaan palvelukirjoon. Niin kunnanjohtajien kuin hallitusten puheenjohtajienkin enemmistö antaisi huutia kulttuuri- ja liikuntapalveluille. Toimeentulotuen, päivähoidon ja kirjastotoimen kunnallisuus ei liioin ole päättäjille pyhää. Viimeksi he luopuisivat koulutoimesta (kuvio 36).

Tulosten muutosten tarkastelu kertoo samasta, mikä kävi käänteisesti ilmi jo edellä. Kuntalaiset pitävät nyt aiempaa enemmän kiinni joistakin ”toisarvoisista” tehtävistä kuten liikunta- ja kulttuuripalveluista. Niiden osuus, joiden mielestä kunta ei voi luopua mistään tehtävistään, on kasvanut seuranta-aikana näkyvästi (13 %:sta 25 %:iin). Myös kannan muodostaminen asiaan on nyt entistä vaikeampaa (kuvio 37).

Kunnanjohtajien ja hallitusten puheenjohtajien mielipiteiden muutosten vastaava tarkastelu tuo esille samansuuntaisen kehityksen. Kulttuuri ja liikunta eivät enää saa näiltä ryhmiltä yhtä tylyjä tervemenoa-toivotuksia kuin aiemmin. Myös päivähoitoa koskevat kannat ovat lieentyneet merkittävästi (kuviot 38 ja 39).

Kun kannanottoja tarkastellaan esimerkinomaisesti tarkemmin, havaitaan liikunta- ja urheilupalveluista luopumisen saavan verrattain tasaista – itse asiassa tasaisen vähäistä – kannatusta kaikissa väes-

töryhmissä. Ainoan selkeän piikin profiiliin muodostavat päättäjät, joita ei tuloksen mukaan voi pitää kovinkaan urheiluintoisina (kuvio 39).

4.3 Mitä kunnan tehtäväalueita kolmas sektori voisi tukea?

Uusi näkökulma kunnan tehtäviä puntaroivassa kysymyssarjassa oli ns. kolmannen sektorin rooli kuntien palvelutaakan keventäjänä. Vastaajilta kysyttiin, millä tehtäväalueilla kansalaisjärjestöjen tulisi heidän mielestään vastaisuudessa aktivoitua, ottaa vastuuta nykyistä enemmän ja yrittää työllistää ihmisiä.

Kuntalaiset näkevät järjestöjen avun soveliaimmaksi niiden perinteisellä kentällä, liikunnan (47 %) ja kulttuurin (44 %) alueella. Myös vanhustenhuollossa (33 %) ja lasten päivähoidossa nähdään olevan sijaa tämän tyyppiselle toiminnalle. Kunnalliset vaikuttajat sijoittavat kärkeen samat tehtäväalueet ja vieläpä samassa järjestyksessä. Arvioinneissa havaitaan kuitenkin selvä tasoero. Miltei kaikki kunnanjohtajat (90 %) ja puheenjohtajat (83 %) ovat valmiita sysäämään liikunta-asioita järjestöjen kontolle. Kulttuurin kohdalla luvut ovat miltei yhtä korkeat (83 % ja 76 %, kuvio 40).

Kun kuntalaisten näkemykset kunnalle ehdottomasti kuuluvista tehtävistä, niistä tehtävistä joista kunta voisi luopua sekä kolmannelle sektorille säilytettävistä tehtävistä kootaan yhteen, voidaan tehtäviä tyypitellä niiden luonteen mukaan. Terveys- ja koulutuspalvelut ovat leimallisesti tehtäviä, jotka ehdottomasti kuuluvat kunnalle, joista ei voida luopua ja joissa ulkopuolisella toimeliaisuudella ei katsota olevan sijaa. Toista ääripäätä edustavat kulttuuripalvelut, jotka eivät ole ensiarvoisia, joista kunta voisi luopua ja joita se voisi tuottaa muilla voimin (kuvio 41).

Kolmannen sektorin roolia koskevissa näkemyksissä havaitaan verrattain selvää väestöryhmittäistä vaihtelua. Järjestöjen nykyistä suurempaan vastuunottoon liikunnassa ja urheilussa uskovat keski-

määräistä useammin mm. nuorehkot, koulutetut ja pääkaupunkiseudulla asuvat (kuvio 42). Kulttuurin alalla näkemykset vaihtelevat paljolti saman logiikan mukaan (kuvio 43). Vanhustenhuoltoon osallistumisessa järjestöjen mahdollisuuksiin luottavat hieman tavallista useammin mm. naiset, nuoret, toimihenkilöväestöön kuuluvat sekä Kokoomuksen ja Vihreiden kannattajat (kuvio 44).

4.4 Kuntien työllistämisvastuu

Tässä tutkimuksessa kartoitettiin viime vuoden tapaan näkemyksiä siitä, mitä kuntien tulisi tehdä työllisyyden parantamiseksi. Punta-roitavana oli myös kuntien ja valtion vastuunjako tässä jo krooniseksi käyneessä, suuria kustannuksia aiheuttavassa ongelmassa.

Neljä väittämämuotoista kysymystä tuottavat verrattain tasapäiset tulokset. Mikään metodi ei saa muista erottuvan suurta suosiota. Työttömyysongelman ratkaisu ei täten näyttäisi sujuvan kansalaisilta sen paremmin kuin asiassa passiivisiksi parjatuilta päättäjiltäkään.

Ehdotuksen, että ”kuntien pitäisi ottaa rohkeasti lisää lainaa työllistämistä varten, koska paranevan työllisyyden seurauksena kunnat saisivat varmasti panostuksensa takaisin”, hyväksyy noin joka toinen (54 %). Runsaalle kolmannekselle (37 %) lainanotto ei maita. Kunnallisjohdon vastaus on yksiselitteinen ei. Valtaenemmistö kunnanjohtajista (92 %) kuten hallitusten puheenjohtajistakin (85 %) tyrmää lisälainoilla työllistämisen. Kunkin ryhmän tulos on käytännössä sama kuin vuotta aikaisemmin (kuvio 45).

Ehdotus, jossa työttömyyttä taltutetaan veroja kiristämällä, herättää jonkin verran enemmän vastustusta (52 %) kuin saa kannatusta (41 %). Kunnallisjohto torjuu täysin tylästi väittämän, että kuntien pitäisi tietoisesti lisätä työllistämisvastuutaan keräämällä enemmän rahaa esimerkiksi verotuksella ja käyttämällä näin saadut varat työttömien työllistämiseen. Myös tämän mittarin kohdalla suhtautumismuutokset ovat vähäisiä. Kansalaisia verovaihtoehto kuitenkin viehättää hieman aiempaa vähemmän (kuvio 46).

Mitään tekemättäkään kuntien ei toivota olevan. Väitettä ”kuntien tulee hoitaa omat tehtävänsä taloudellisesti mahdollisimman hyvin ja jättää vastuu kuntalaisten työllistämisestä valtion ja yritysten tehtäväksi” vastustaa useampi (53 %) kuin sen hyväksyy (37 %). Kunnallisille vaikuttajille tämä kuntien vastuun kokonaan muille tahoille sysäävä ehdotus kelpaa paremmin. Mitenkään yksimielisiä vaikuttajat asiasta eivät kuitenkaan ole. Merkittävä vähemmistö sekä kunnanjohtajista (38 %) että hallitusten puheenjohtajistakin (39 %) sanoutuu irti ehdotuksesta. Kannanotot eivät ole muuttuneet käytännössä lainkaan (kuvio 47).

Koko työvoimahallinnon siirto valtiolta kunnille jakaa sekin kuntalaisten mielipiteet selvästi. Noin joka toinen (52 %) yhtyy näkemukseen, jonka mukaan valtion pitäisi siirtää työvoimatoimistojen tehtävät ja työllisyysvarat kunnille työllistämistarkoituksiin käytettäviksi. Eri mieltä on noin kolmannes (35 %). Vaikuttajille tällainen tehtäviensirto ei sovi yhtä hyvin. Kunnanjohtajista ajatus viehättää vain joka neljättä (24 %). Puheenjohtajista sitä puoltaa noin joka kolmas (36 %). Viimeksi mainitun ryhmän kannat ovat viime vuodesta käyneet myönteisemmiksi, muissa ei ole tapahtunut muutosta (kuvio 48).

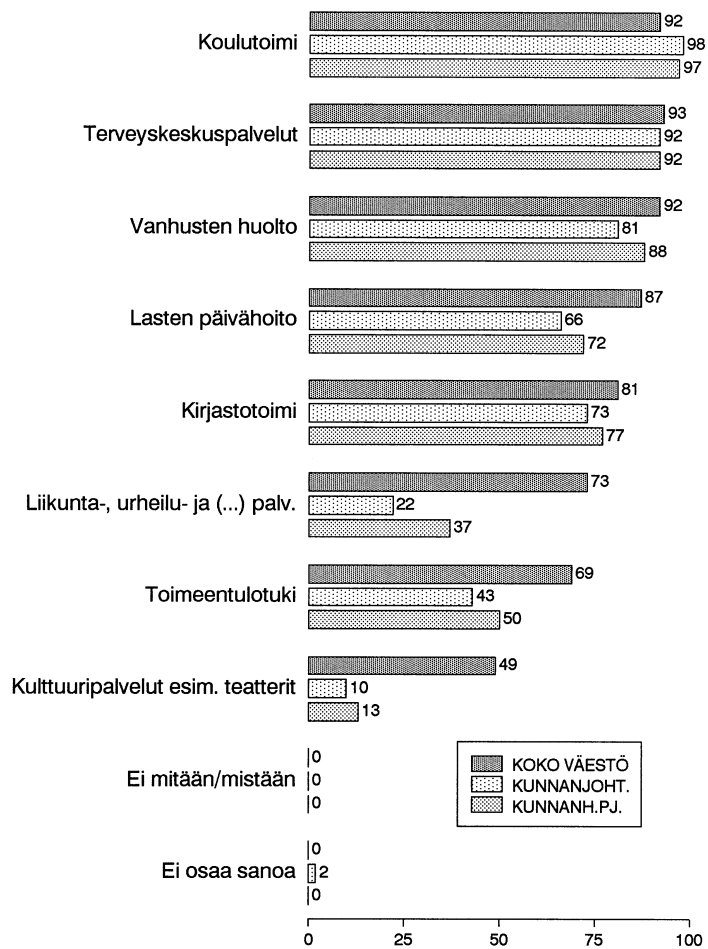
4.5 Kunnat ja elinkeinopolitiikan keinot

Työllisyyteen välillisesti liittyvänä uutena teemana tutkimuksessa selvitettiin näkemyksiä siitä, miten kuntien tulisi toimia yritysten rahoitusta ja takauksia koskevista asioista. Ehdotus ”kuntien pitäisi innokkaammin taata yritysten lainoja ja merkitä niiden pääomia” jakaa kansalaismielipiteen kahtia: 43 % hyväksyy, 42 % hylkää. Väestöryhmittäiset näkemyserot ovat vähäisiä. Kunnallisjohto torjuu ehdotuksen täydellisesti. Käytännössä kaikki (96 %) kunnanjohtajat ja hallitusten puheenjohtajat (91 %) sanoutuvat siitä irti (kuvio 49).

Vasta-argumentti ”kuntien tulisi hoitaa yhteiskunnalliset palvelutehtävänsä mahdollisimman hyvin ja välttää osallistumasta yritys-

toiminnan suoraan tukemiseen riskirahoitusta tarjoamalla” saa olennaisesti suuremman suosion (61 %). Mielenpiteiden suunta on sama kaikissa väestöryhmissä. Varauksettoma kannatus ajatus saa Vasemmistoliiton kannattajilta. Vaikuttajien käsityksistä ei liioin jää epäselvyyttä: kummastakin ryhmästä valtaenemmistö (84 %) allekirjoittaa väitteen (kuvio 50).

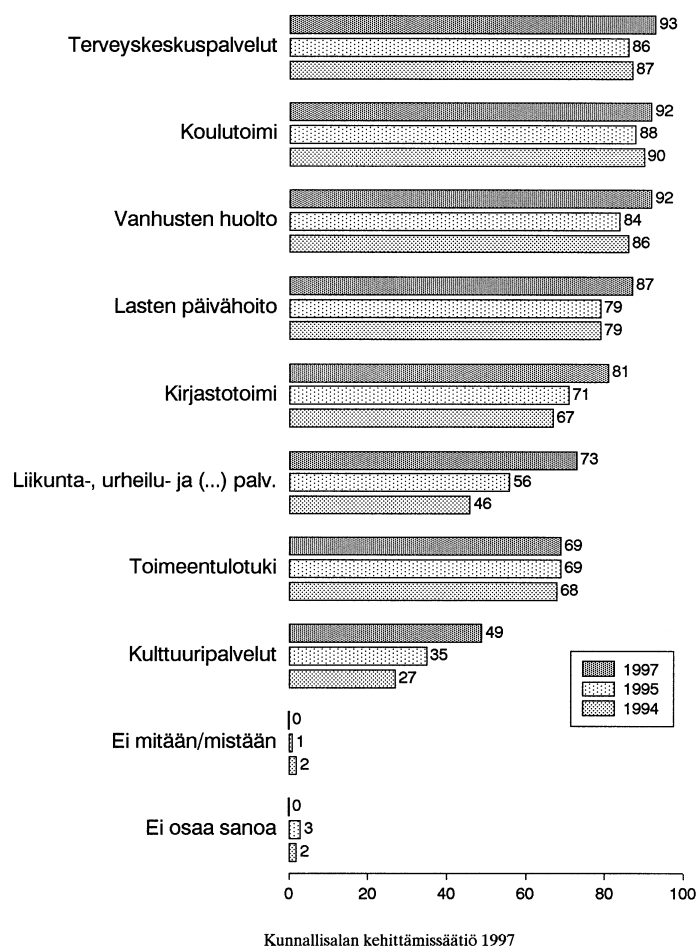
Kuvio 31. MITKÄ PALVELUT EHDOTTOMASTI KUULUVAT KUNNAN TEHTÄVIIN (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 1997

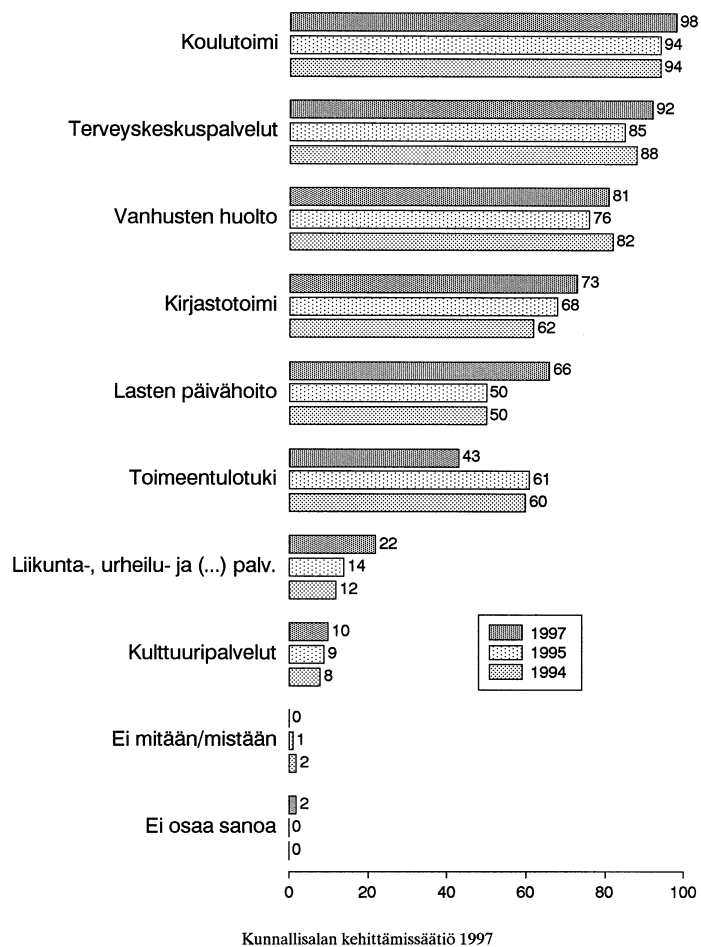
Kuvio 32.

MITKÄ PALVELUT EHDOTTOMASTI KUULUVAT KUN-
NAN TEHTÄVIIN: MUUTOKSET VÄESTÖN ARVIOIN-
NEISSA (%).

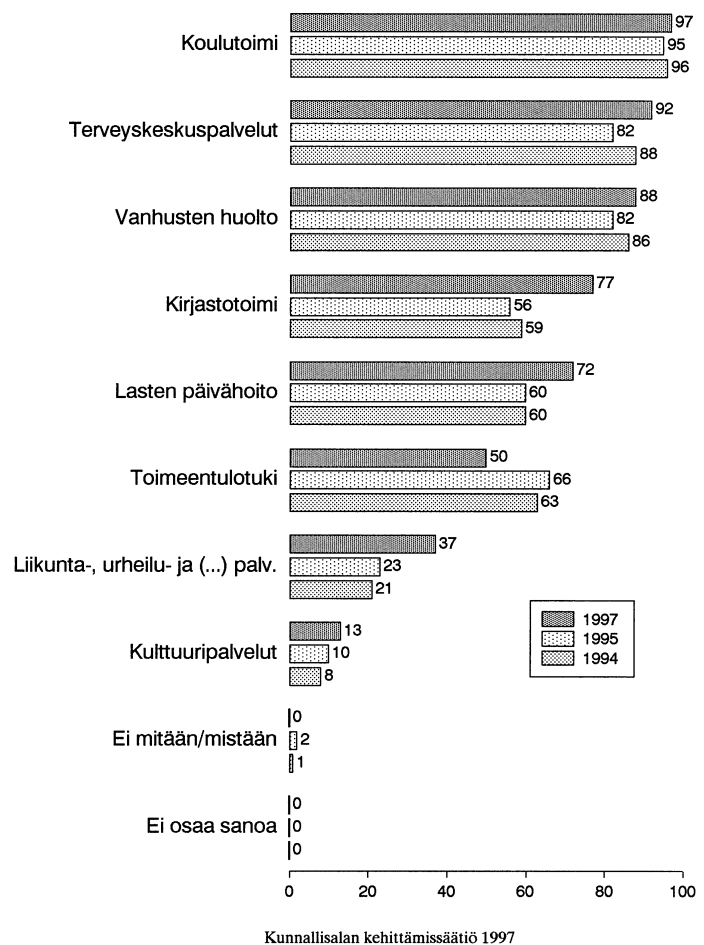
Kuvio 33.

MITKÄ PALVELUT EHDOTTOMASTI KUULUVAT KUN-
NAN TEHTÄVIIN: MUUTOKSET KUNNANJOHTAJIEN
ARVIOINNEISSA (%).

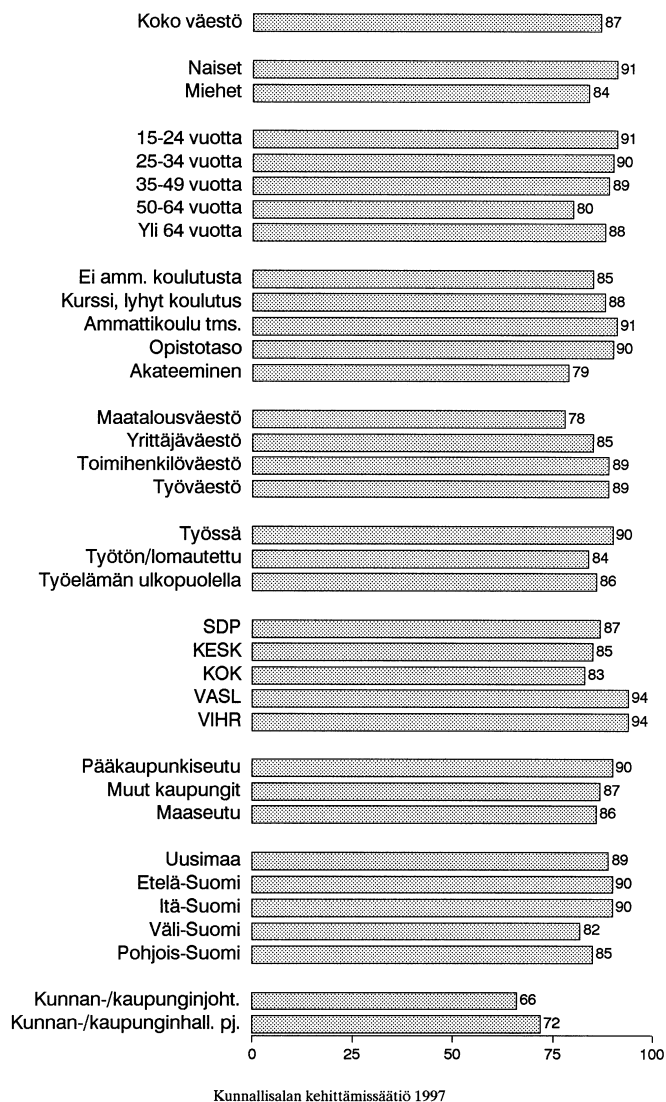

Kuvio 34.

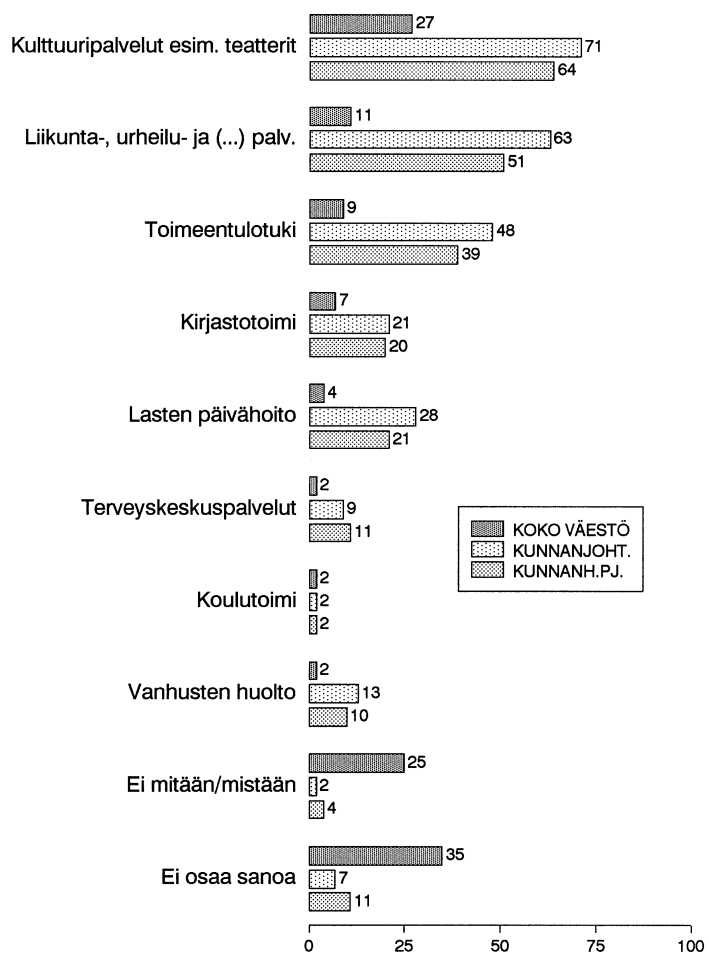
MITKÄ PALVELUT EHDOTTOMASTI KUULUVAT KUN-
NAN TEHTÄVIIN: MUUTOKSET PUHEENJOHTAJIEN
ARVIOINNEISSA (%).

Kuvio 35. MITKÄ PALVELUT MIELESTÄNNE EHDOTTOMASTI KUULUVAT KUNNAN TEHTÄVIIN: LASTEN PÄIVÄHOITO (%).

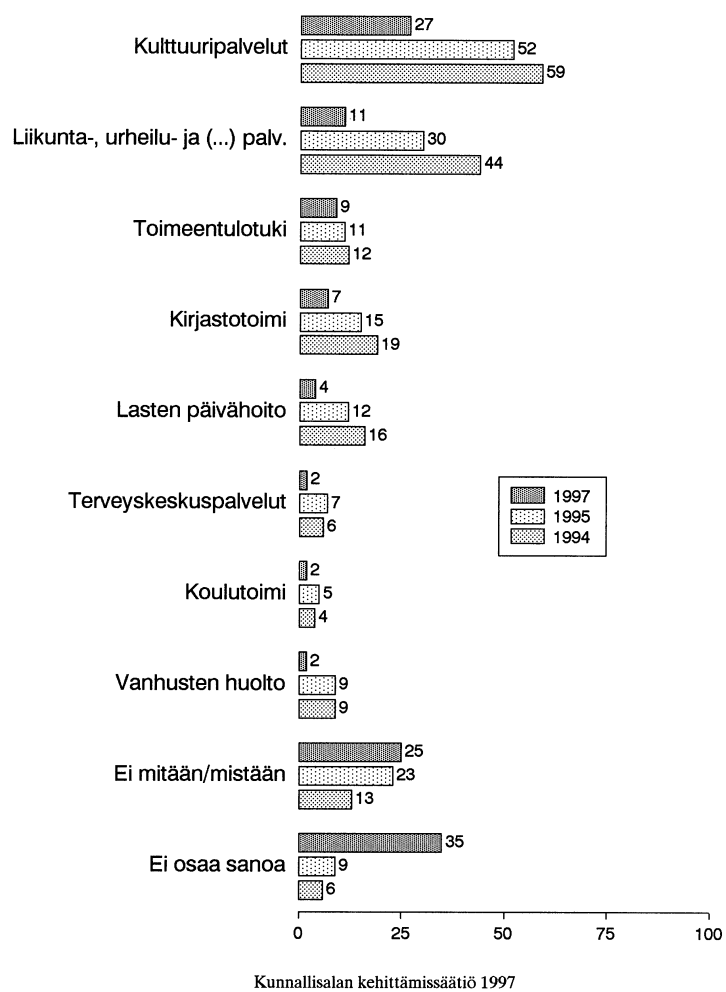

Kuvio 36. MISTÄ TEHTÄVISTÄ KUNTA VOISI LUOPUA (%).

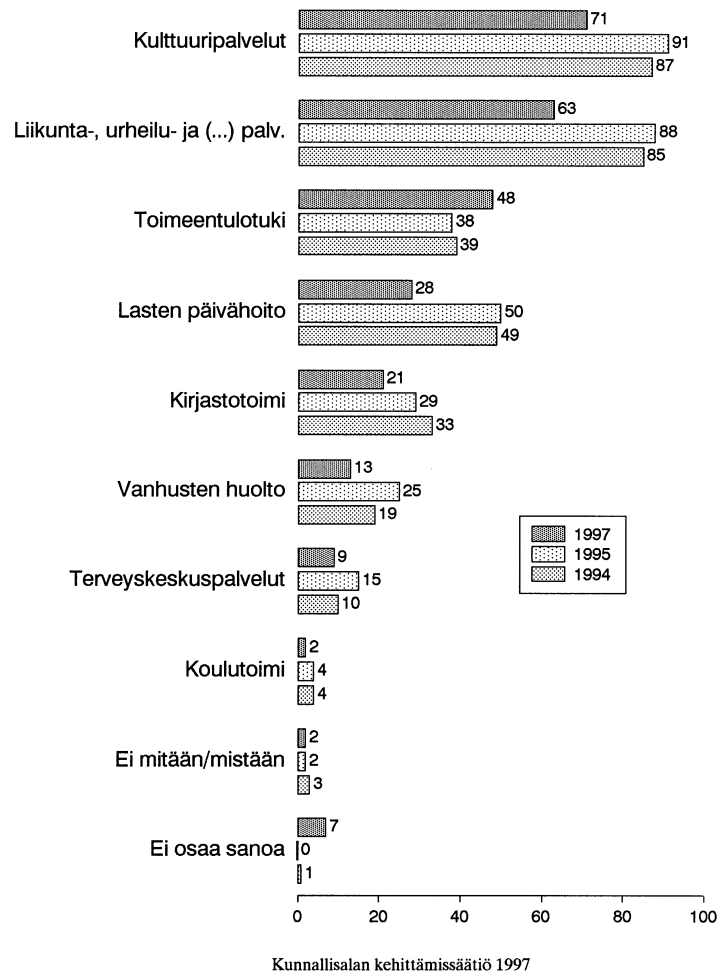
Kunnallisanalan kehittämissäätiö 1997

Kuvio 37. MISTÄ PALVELUISTA KUNTA VOISI LUOPUA: MUUTOKSET VÄESTÖN ARVIOINNEISSA (%).

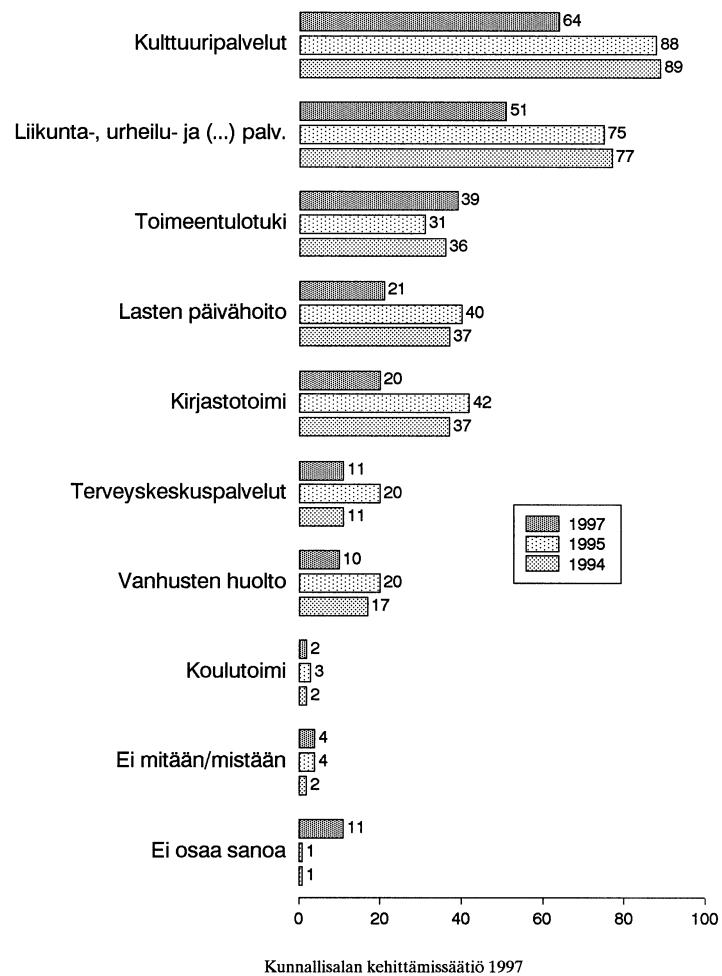

Kuvio 38.

MISTÄ PALVELUISTA KUNTA VOISI LUOPUA: MUUTOKSET KUNNANJOHTAJIEN ARVIOINNEISSA (%).

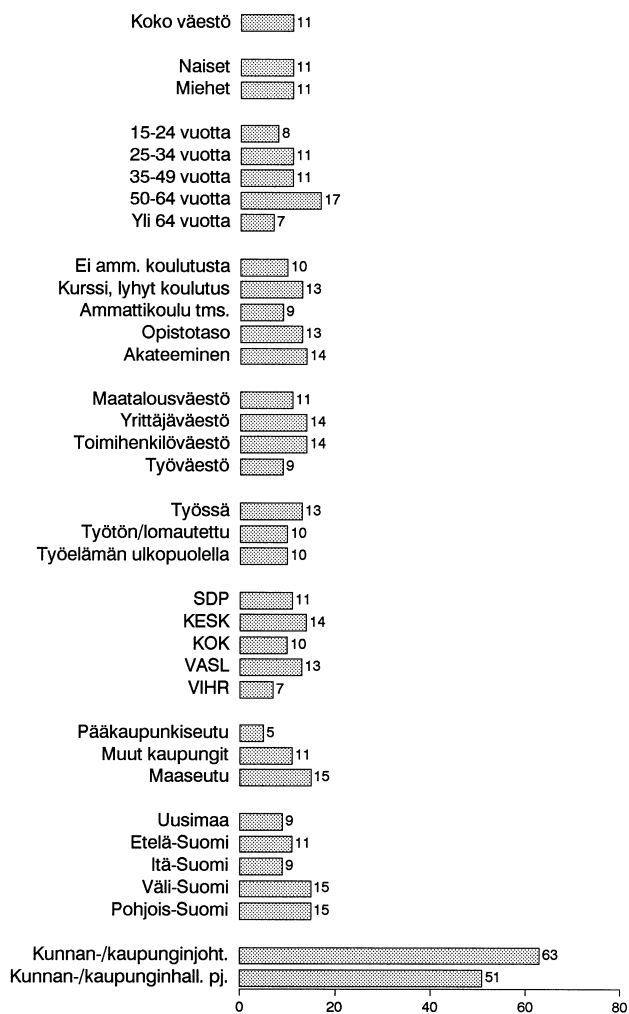

Kuvio 38b. MISTÄ PALVELUISTA KUNTA VOISI LUOPUA: MUUTOKSET PUHEENJOHTAJIEN ARVIOINNEISSA (%).

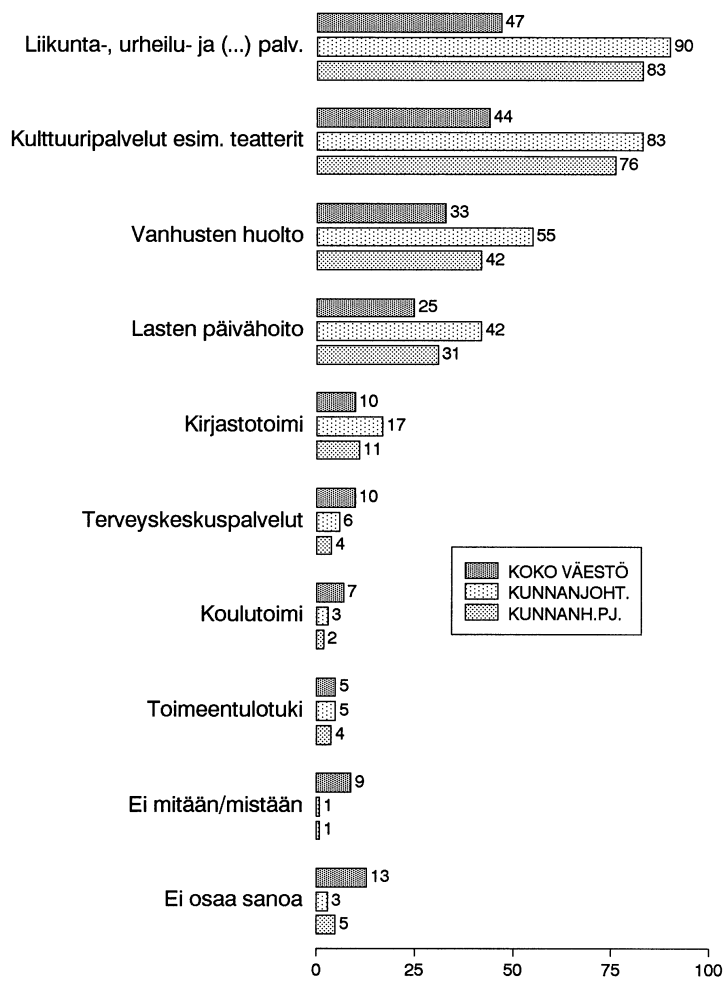
Kuvio 39.

MISTÄ TEHTÄVÄALUEISTA KUNTA VOISI LUOPUA:
 LIIKUNTA-, KUNTOILU- JA URHEILUPALVELUT (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 1997

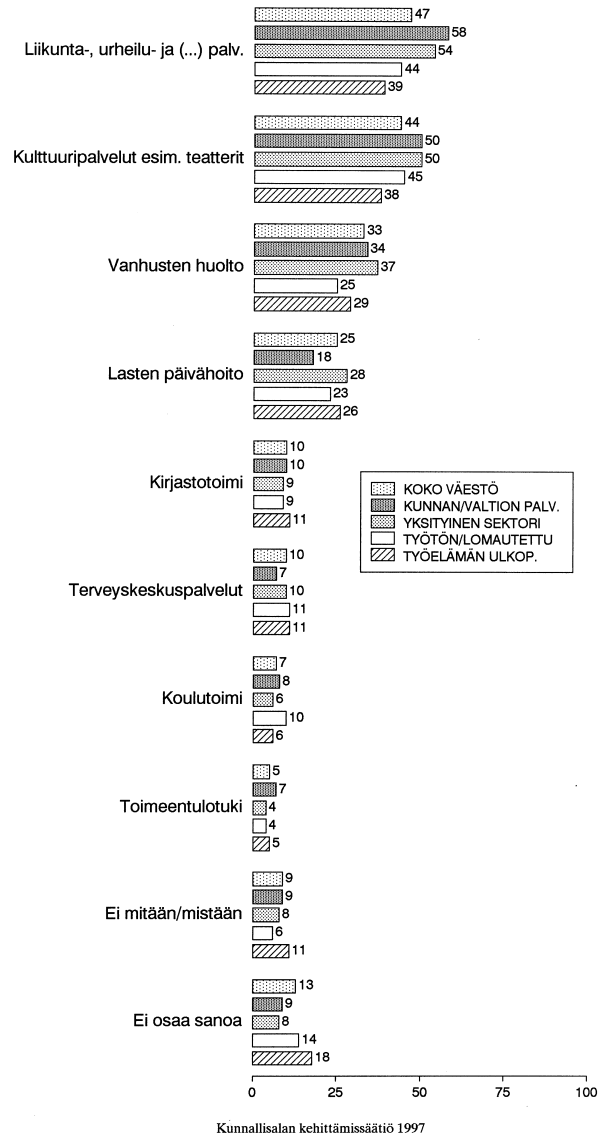
Kuvio 40. MITÄ KUNNAN TEHTÄVIÄ KOLMAS SEKTORI VOISI TUKEA (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 1997

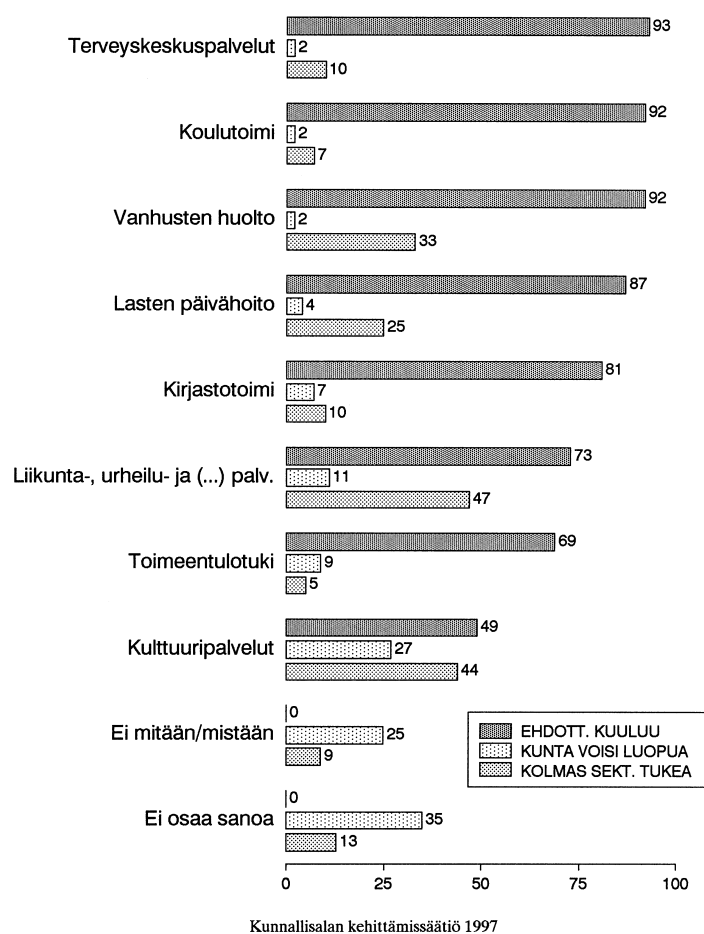
Kuvio 40b.

MITÄ KUNNAN TEHTÄVIÄ KOLMAS SEKTORI VOISI
TUKEA (%).

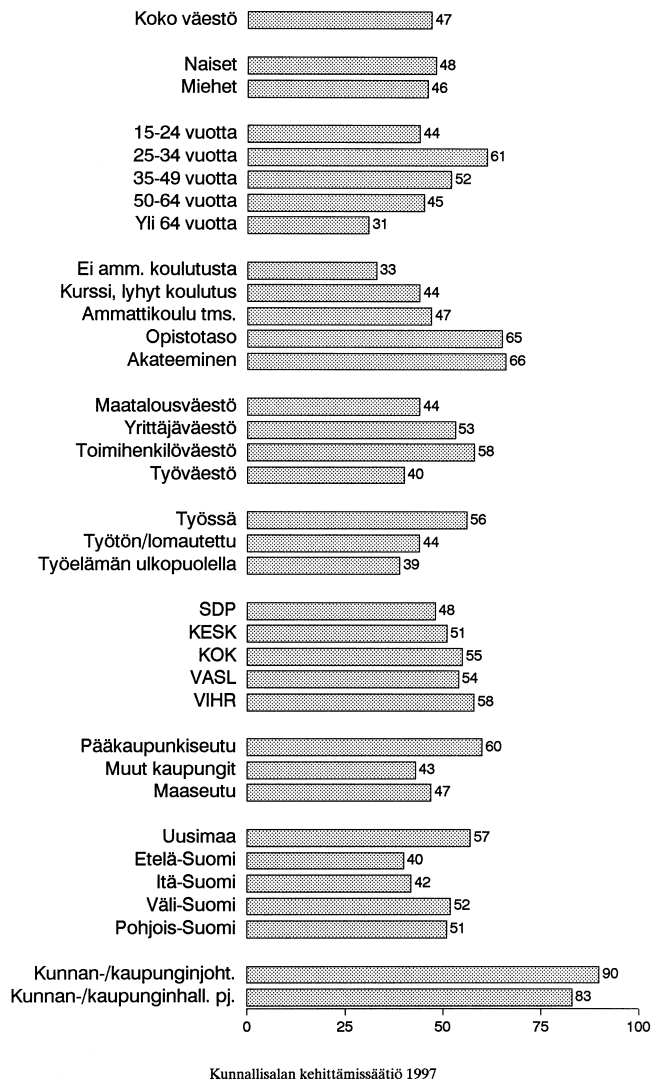
Kuvio 41.

MITKÄ PALVELUT EHDOTTOMASTI KUULUVAT KUN-
NAN TEHTÄVIIN, MISTÄ KUNTA VOISI LUOPUA JA MI-
TÄ TEHTÄVIÄ NS. KOLMAS SEKTORI VOISI TUKEA (%).

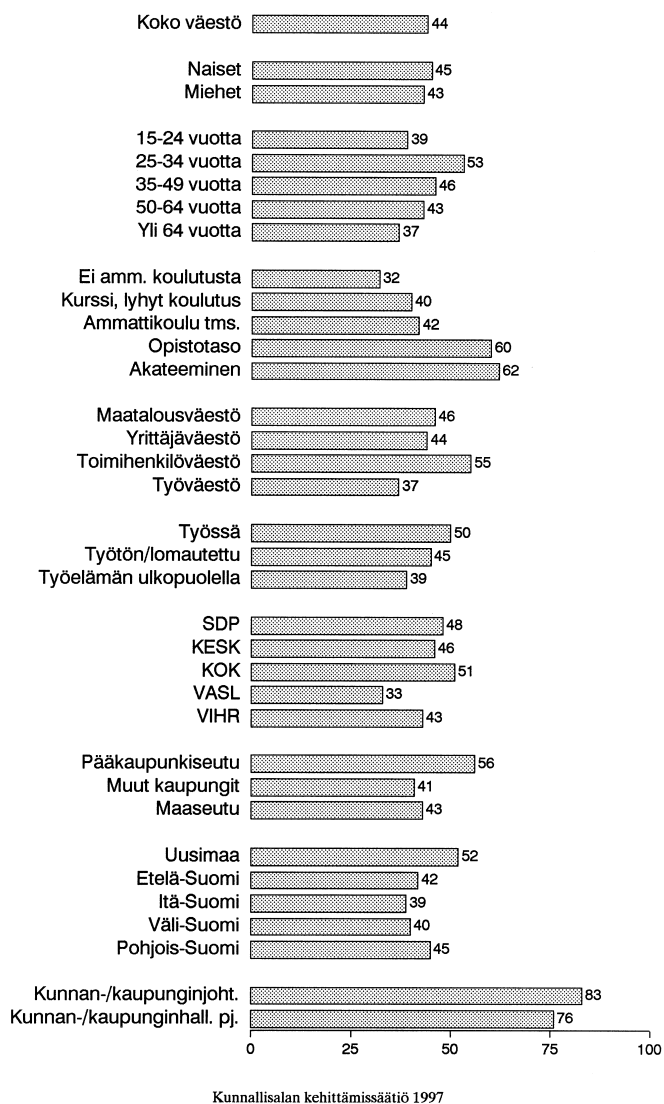
Kuvio 42.

MILLÄ TEHTÄVÄALUEILLA KANSALAISJÄRJESTÖJEN
TULISI AKTIVOITUA: LIIKUNTA-, KUNTOILU- JA URHEI-
LUPALVELUT (%).

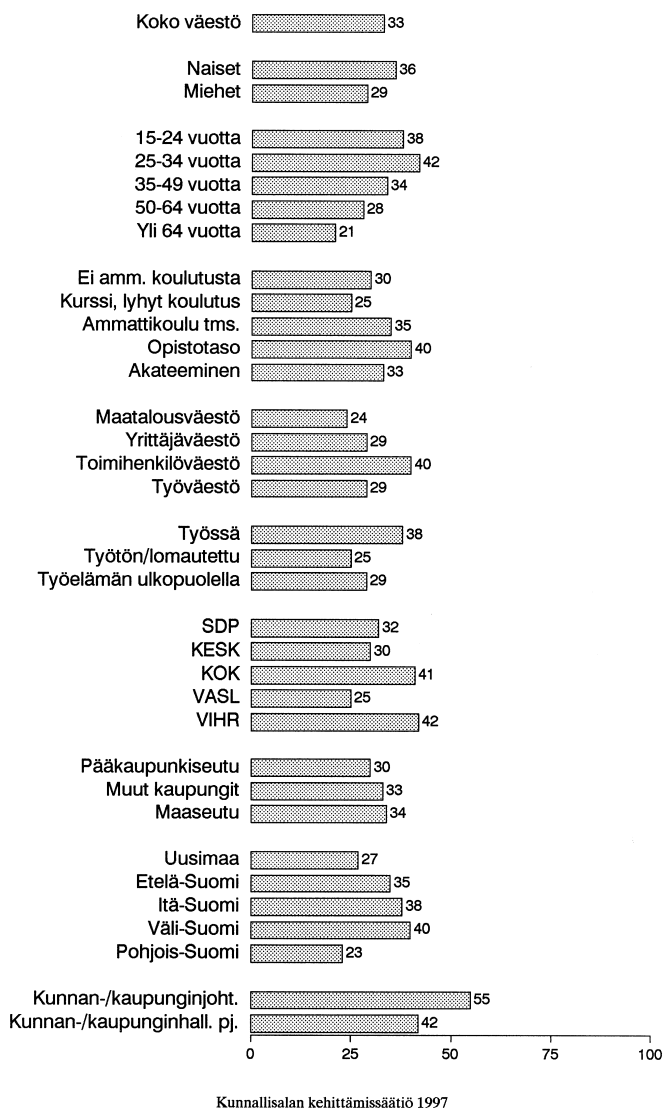
Kuvio 43.

**MILLÄ TEHTÄVÄALUEILLA KANSALAISJÄRJESTÖJEN
TULISI AKTIVOITUA: KULTTUURIPALVELUT (%).**

Kuvio 44.

**MILLÄ TEHTÄVÄALUEILLA KANSALAI SJÄRJESTÖJEN
TULISI AKTIVOITUA: VANHUSTEN HUOLTO (%).**

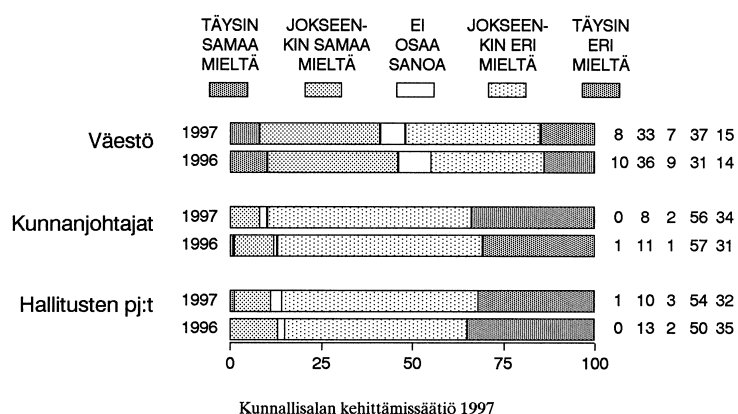

NIMI: KUNTIEN PITÄSI OTTAA KOHOKASHELSÄÄILAINAA
 (YÖLLISTÄMISTÄ VAIHTEN, KOSKA PÄÄTÄNEVÄN TYÖ-
 LISYYDEN SEURAUKSENA KUNNAT SAISIVAT VAI-
 VASTI PANOSTUKSEKSA TAKAISIN (%)

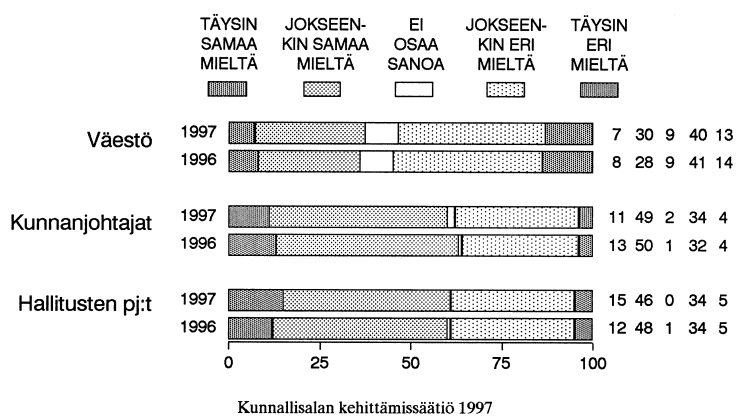
		PAIKAN SAAJA KUNTA	ANNEKSEN OTTAUKSEN KUNTA	U OJA KUNTA	KOSKIN KUNTA	PAIKAN OJA KUNTA
		000	000	000	000	000
Väestö	197					
	198					
Kuntien pitäjät	197					
	198					
Hämeenlinnan pit.	197					
	198					

Kuntien pitäjien keskimääräinen 197

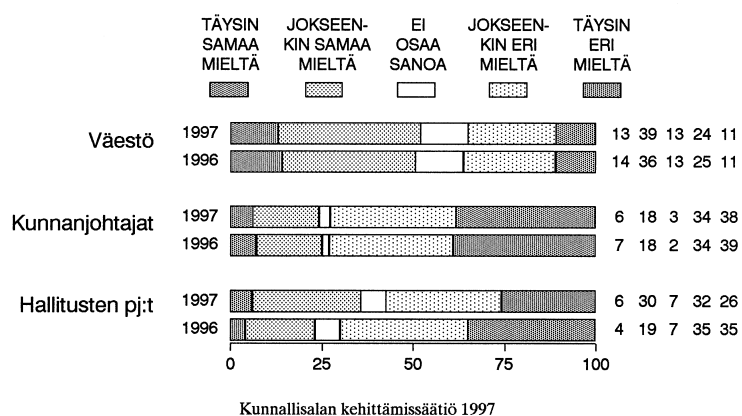
**Kuvio 46. "KUNTIEN PITÄISI TIETOISESTI LISÄTÄ TYÖLLISTÄMIS-
VASTUUTAAN KERÄÄMÄLLÄ ENEMMÄN RAHAA ESIM.
VEROTUKSELLA JA KÄYTTÄMÄLLÄ NÄIN SAADUT VA-
RAT TYÖTTÖMIEN TYÖLLISTÄMISEEN" (%).**

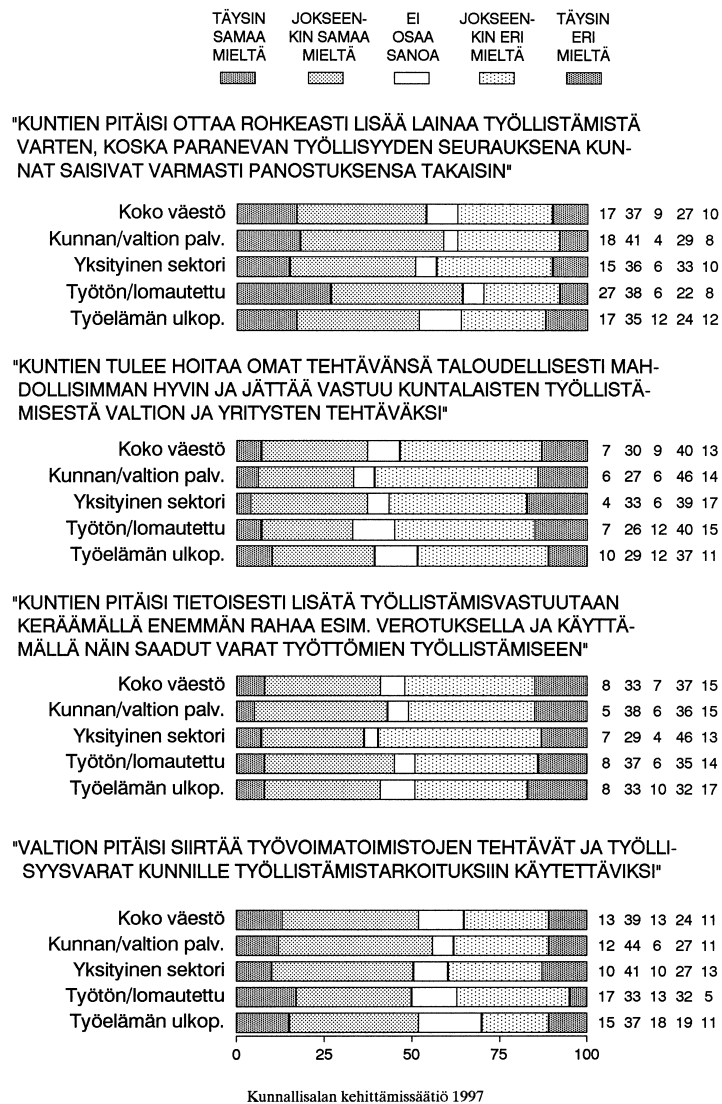
Kuvio 47. "KUNTIEN TULEE HOITAA OMAT TEHTÄVÄNSÄ TALOUDELLISESTI MAHDOLLISIMMAN HYVIN JA JÄTTÄÄ VASTUUN KUNTALAISTEN TYÖLLISTÄMISESTÄ VALTION JA YRITYSTEN TEHTÄVÄKSI" (%).

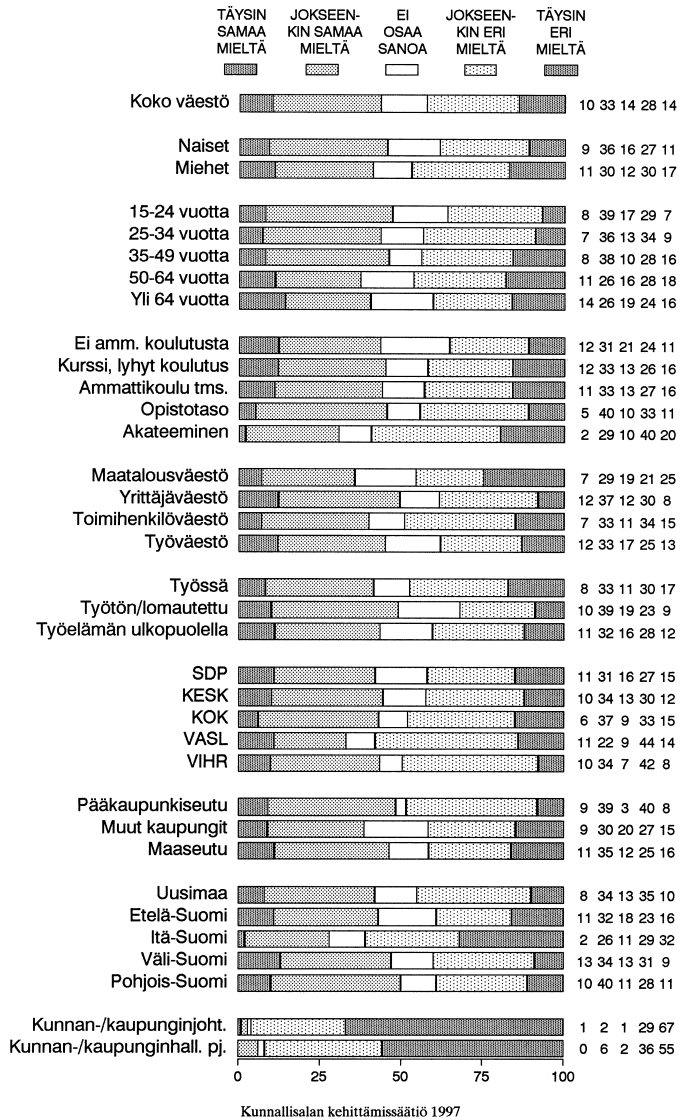
Kuvio 48. "VALTION PITÄISI SIIRTÄÄ TYÖVOIMATOIMISTOJEN TEHTÄVÄT JA TYÖLLISYYSVARAT KUNNILLE TYÖLLISTÄMISTARKOITUKSIIN KÄYTETTÄVIKSI" (%).

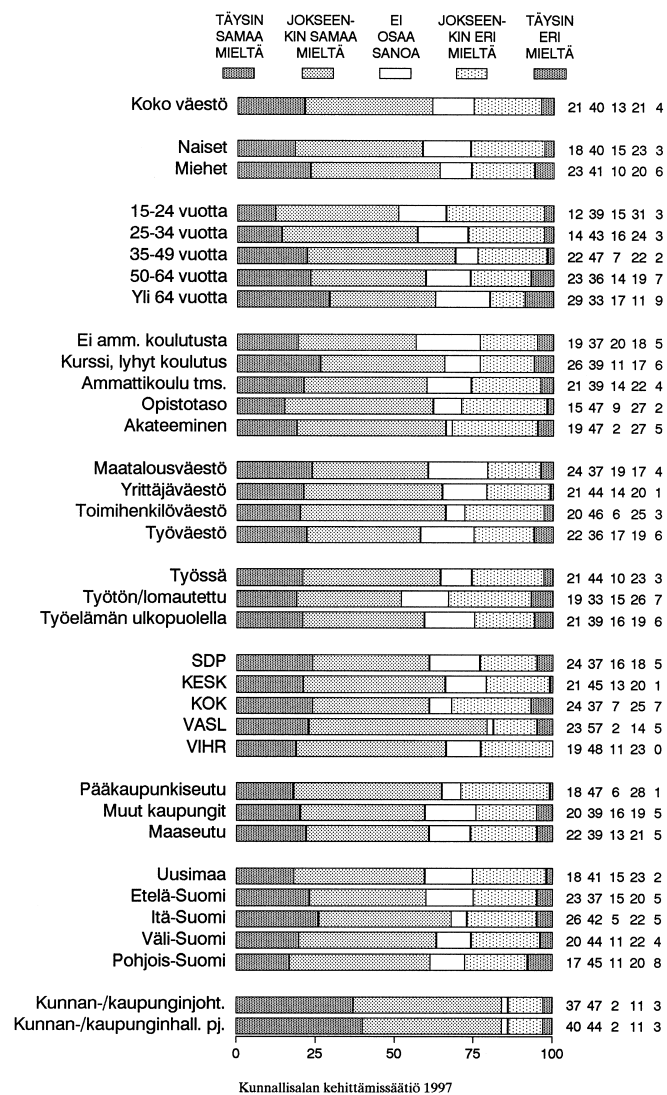
Kuvio 48b. SUHTAUTUMINEN KUNTIEN TYÖLLISTÄMISVASTUUTA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

Kuvio 49. "KUNTIEN PITÄISI INNOKKAAMMIN TAATA YRITYSTEN LAINOJA JA MERKITÄ NIIDEN PÄÄOMIA" (%).

Kuvio 50. "KUNTIEN TULISI HOITAA YHTEISKUNNALLISET PALVELUTEHTÄVÄNSÄ MAHDOLLISIMMAN HYVIN JA VÄLTÄÄ OSALLISTUMISTA YRITYSTOIMINNAN SUORAAN TUKE- MISEEN RISKIRAHOITUSTA TARJOAMALLA" (%).

Kuvio 50b.

SUHTAUTUMINEN YRITYSTOIMINNAN TUKEMISTA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

TÄYSIN
SAMAA
MIELTÄ

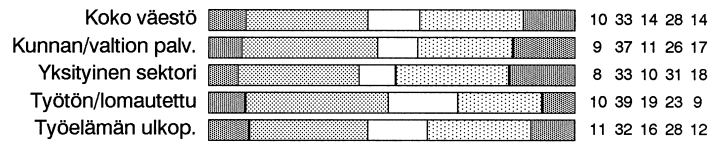
JOKSEEN-
KIN SAMAA
MIELTÄ

EI
OSAA
SANOA

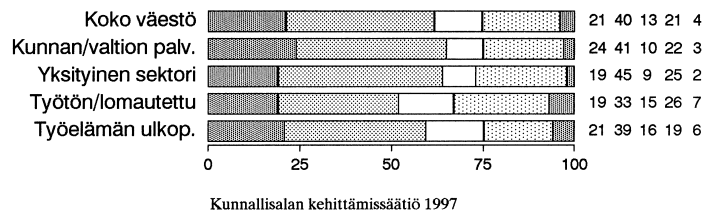
JOKSEEN-
KIN ERI
MIELTÄ

TÄYSIN
ERI
MIELTÄ

"KUNTIEN PITÄISI INNOKKAAMMIN TAATA YRITYSTEN LAINOJA JA MER-
KITÄ NIIDEN PÄÄOMIA"

"KUNTIEN TULISI HOITAA YHTEISKUNNALLISET PALVELUTEHTÄVÄNSÄ
MAHDOLLISIMMAN HYVIN JA VÄLTTÄÄ OSALLISTUMISTA YRITYSTOI-
MINNAN SUORAAN TUKEMISEEN RISKIRAHOITUSTA TARJOAMALLA"

5 Kuntien talous ja palvelutuotanto

Kuntien taloutta ja palvelutuotantoa on käsitelty verrattain laajasti aiempina tutkimusvuosina. Tällä kertaa teemaa koskevat kysymykset jätettiin paljolti lepovuoroon, minkä vuoksi seuraava tarkastelu rajoittuu muutamien seurantamittareiden tuloksiin. Pyrkimyksenä on näiden kurkistusten kautta tehdä havaintoja ajan hengen muutoksista.

5.1 Tarvitaanko vielä tervehdyttämistä?

Vaikka kunnallistalouden jyrkin alamäki lienee jo ohitettu, kuntien verotulot ovat kasvaneet ja vakavaraisuus on merkittävästi kohentunut, eivät kuntien talouden ongelmat ole kokonaan ohi. Monen kunnan tulevaisuuteen liittyy edelleen suuria epävarmuustekijöitä.

Suhtautuminen väittämään ”kunnallisiin palveluihin ja hallintoon kohdistettavat säästötoimet eivät ole enää tarpeellisia, koska välttämättömät säästöt kunnissa on jo toteutettu ja pahin taloudellinen ahdinko ohitettu” antaa kansalaisten kriisitietoisuudesta kaksijakoisen kuvan. Argumentti saa osakseen merkittävästi sekä hyväksyntää (54 %) että torjuntaa (38 %). Kunnallisten vaikuttajien keskuudessa asiasta ei sen sijaan vallitse epäselvyyttä: valtaenemmistö niin kun-

nanjohtajista (82 %) kuin hallitusten puheenjohtajistakin (73 %) sanoutuu irti väitteestä (kuvio 51).

Edellisestä mittauksesta kansalaisten mielipiteissä on tapahtunut pieni taloustilanteen helpottumista heijastava siirtymä. Kunnanjohtajien tiukat kannat eivät ole tällä aikavälillä hievahtaneetkaan ja puheenjohtajatkin ovat osin peruneet edellisessä mittauksessa näkyneen kantojensa lieventymisen.

Väestöryhmittäiset näkemyserot säästötoimien jatkamisen tarpeellisuudesta eivät osoittaudu kovin suuriksi. Vaara ohi, antaa palaa -henki alkaa vähitellen kasvaa kaikissa väestöryhmissä. Kaidalla polulla pitäytymistä edellyttävät useimmin Kokoomuksen kannattajat (ei kuviossa).

Jos kunnallistalouden saneeraustarvetta perustellaan dramaattisesti kuntien konkurssiuhalla, saneerauksen hyväksyy väestöstä useampi kuin joka toinen (58 %). Kehitys on seuranta-aikana ollut mielenkiintoinen. Vuosien 1992–1993 paniikkitunnelmista asenteet seestyivät asteittain vuoteen 1996 saakka. Nyt ne ovat tulleet uudelleen varovaisemmiksi (kuvio 52).

Koska vastaava kehityskulku näkyy myös kummankin vaikuttajaryhmän arvioinneissa, ilmiötä ei voida laskea kuntalaisten mielipiteiden ailahtelevuuden tiliin. Tapahtuneen käänteeseen suuruutta ei kuitenkaan pidä liioitella, sillä tämänhetkiset luvut ovat toissavuoden tasolla. Kenties vuoden 1996 kannanotoissa vain oli ripaus sellaista ylimääräistä optimismia, joka nyt on siivilöitynyt pois.

Edes äärimmäinen tervehdyttämiskeino, kriisikuntien saattaminen valtion pakkohoitoon, ei sanottavasti säikäytä kansalaisia. Kaksi viidestä (39 %) puoltaa näkemystä, jonka mukaan kunnat, joiden taloutta on hoidettu huonosti, pitäisi ottaa valtion holhoukseen. Eri mieltä metodin käytöstä on noin joka toinen (49 %). Päättäjien kannat jakaantuvat likimain samalla tavoin. Kunnanjohtajien keskuudessa keinon kannatus on hieman vähäisempää (26 %) kuin puheenjohtajien (36 %, kuvio 53).

5.2 Palvelutuotannon tulevaisuus

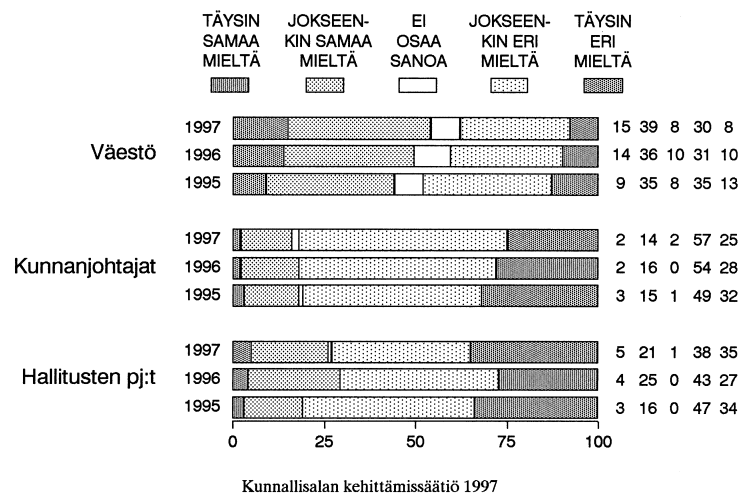
Vaikka tiettyjä vaaran merkkejä tunnistetaan, niiden ei anneta sannottavasti häiritä kuntaan kohdistettavia odotuksia. Kaksi kolmesta (66 %) nimittäin katsoo, että kuntien tulisi vastaisuudessa mieluummin lisätä kuin karsia kunnallisia palveluita. Näkemyksen torjuu vain vajaa kolmasosa (29 %, kuvio 54).

Kannanoton hyväksyntää lisännee sen sävy: vastauksista kuultaa jonkinlainen ”olisihan se mukava jos lisäisivät” -ajattelu. Kunnalliset vaikuttajat eivät sotkeennu sanojen sävyihin, vaan ilmoittavat kutakuinkin yksikantaan, ettei palveluiden lisääminen käy päinsä (81 % kunnanjohtajista ja 70 % puheenjohtajista torjuu ajatuksen).

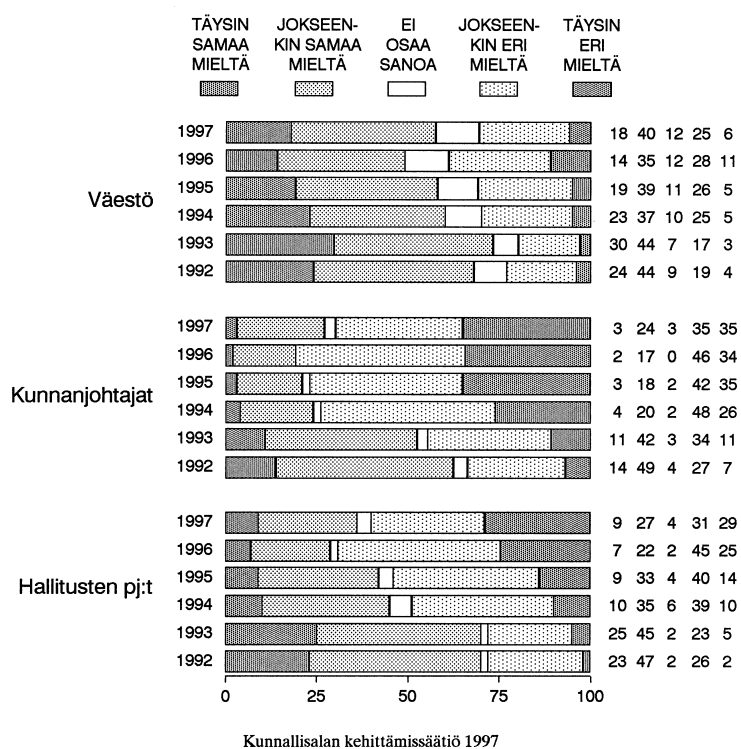
Epämuodikas ehdotus saa kansalaisilta vuosi vuodelta yhä enemmän kannatusta. Kolmen viime vuoden aikana palveluiden lisäämisvaade on voimistunut merkittävästi. Myös päättäjien mielipiteissä on alkanut näkyä merkkejä vähäisestä lientymisestä.

Väestön sisäisistä näkemyseroista todettakoon, että vaatimus palveluiden lisäämisestä korreloi käänteisesti koulutustasoon: vähiten viehtyneitä ajatuksesta ovat akateemisesti koulutetut. Poliittisella kentällä ajatus saa laajinta suosiota Vasemmistoliiton kannattajilta ja vähäisintä Kokoomuksen kannattajilta (kuvio 55).

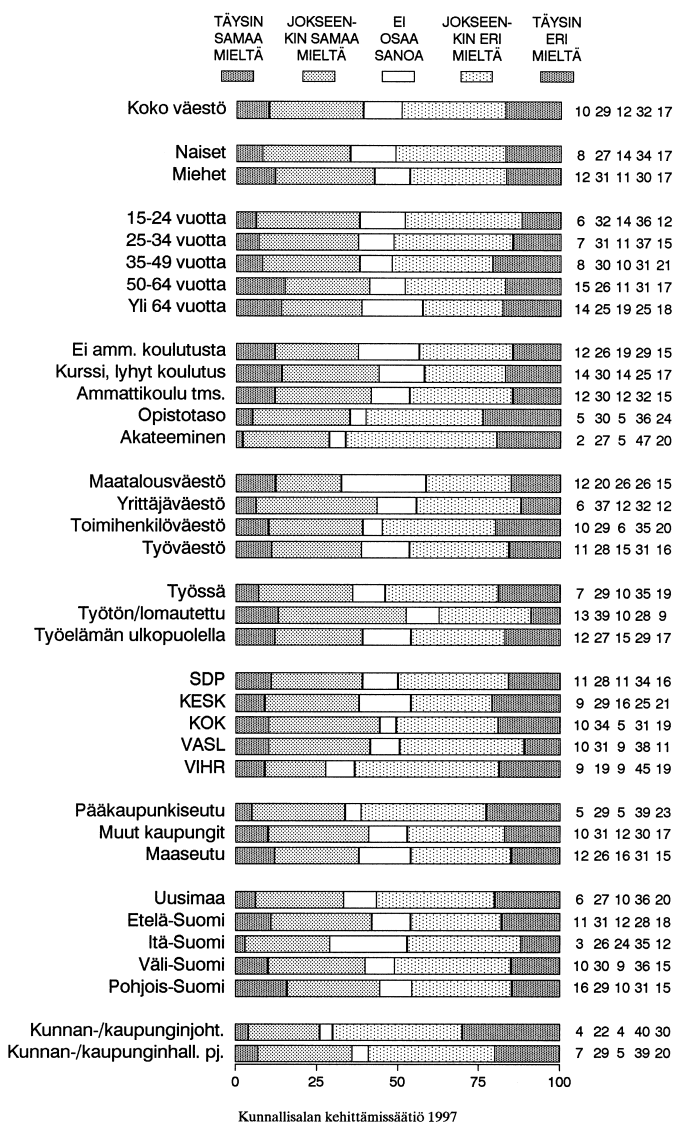
Kuvio 51. "KUNNALLISIIN PALVELUIHIIN JA HALLINTOON KOHDISTETTAVAT SÄÄSTÖTOIMET EIVÄT OLE ENÄÄ TARPEELLISIA, KOSKA VÄLTTÄMÄTTÖMÄT SÄÄSTÖT KUNNISSA ON JO TOTEUTETTU JA PAHIN TALOUDELLINEN AHDINKO OHITETTU" (%).

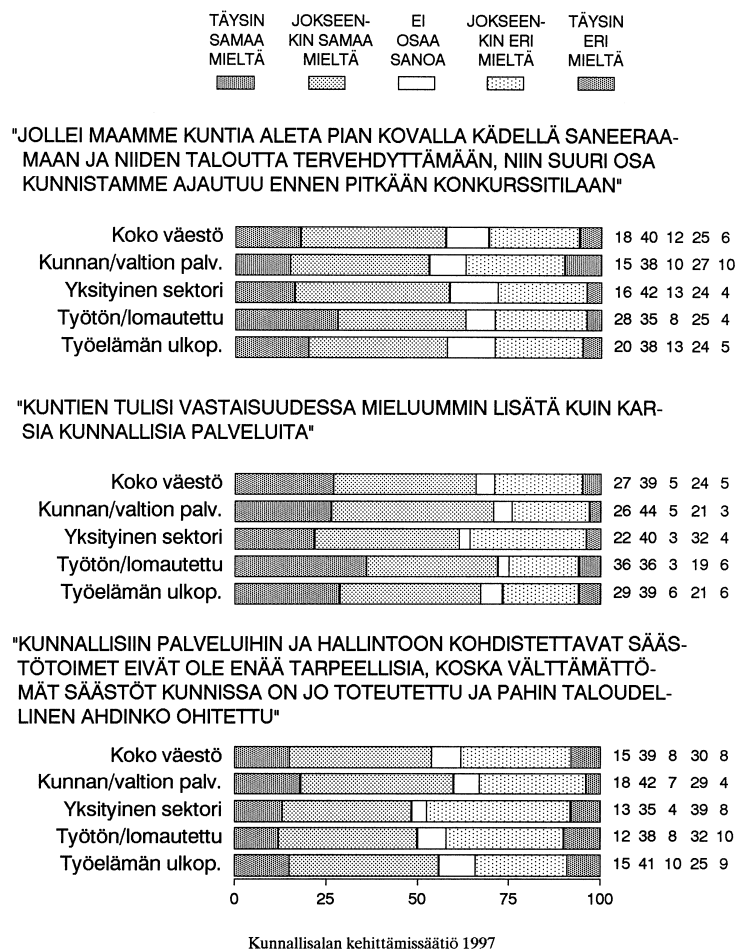
Kuvio 52. "JOLLEI MAAMME KUNTIA ALETA PIAN KOVALLA KÄ-
DELLÄ SANEERAAMAAN JA NIIDEN TALOUTTA TER-
VEHDYTTÄMÄÄN, NIIN SUURI OSA KUNNISTAMME
AJAUTUU ENNEN PITKÄÄ KONKURSSITILAAN" (%).

Kuvio 53. "KUNNAT, JOIDEN TALOUTTA ON HOIDETTU HUONOSTI PITÄISI OTTAA VALTION HOLHOUKSEEN" (%).

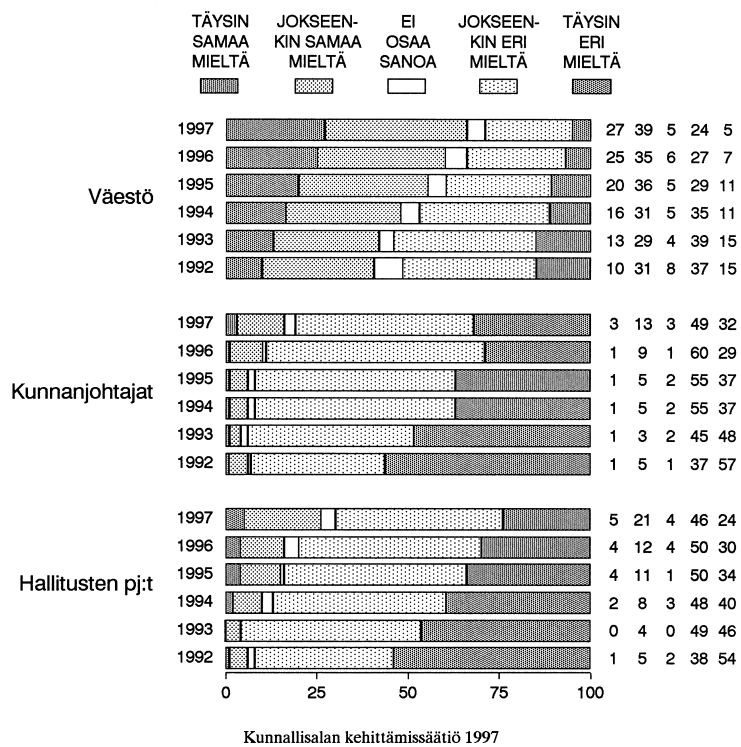

Kuvio 53b. SUHTAUTUMINEN KUNTIEN TALOUTTA JA PALVELUJA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (%).

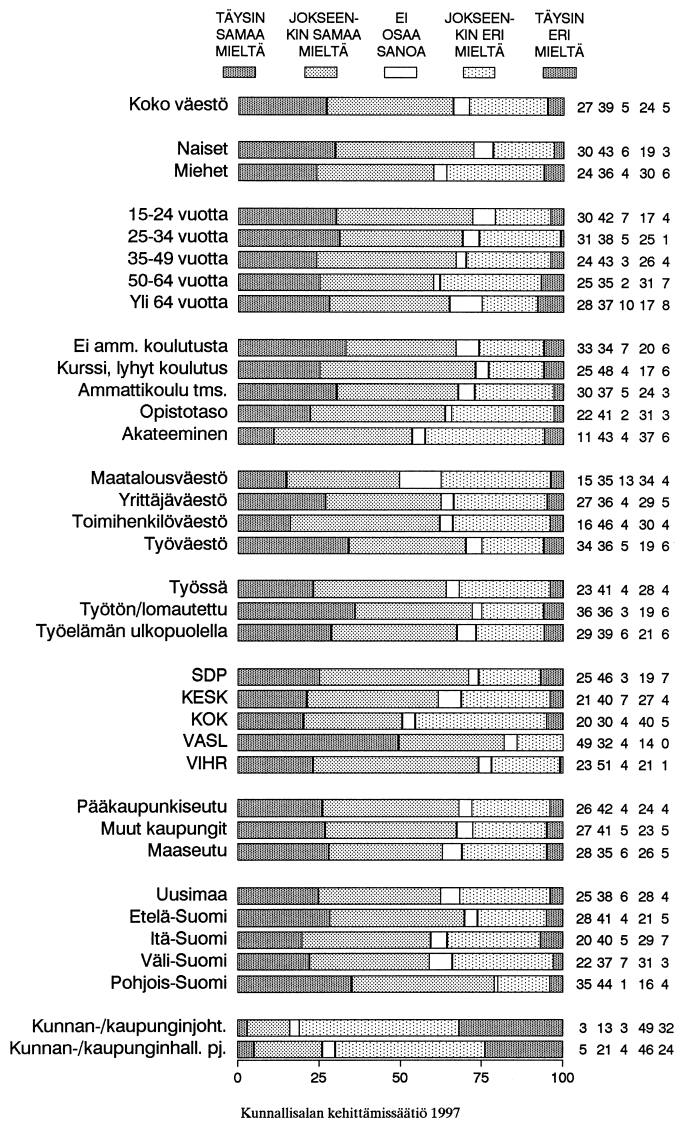

Kuvio 54.

"KUNTIEN TULISI VASTAISUUDESSA MIELUUMMIN LISÄTÄ KUIN KARSIA KUNNALLISIA PALVELUITA" (%).

Kuvio 55. "KUNTIEN TULISI VASTAISUUDESSA MIELUUMMIN LISÄTÄ KUIN KARSIA KUNNALLISIA PALVELUITA" (%).

6 Kunnallinen identiteetti

Tämänkertaisessa tutkimuksessa luodattiin myös käsityksiä kunnallisesta identiteetistä. Pyrkimyksenä oli selvittää, mistä aineksista yhteenkuuluvuus oman asuinkunnan kanssa muodostuu, ts. mitkä tekijät tunnistetaan paikallisen samuutemme ja paikkakuntaan kiinnittymisemme ainesosiksi. Tällaista sisällön analyysia varten abstrakti käsite identiteetti – vierasperäisellä sanalla ei ole kunnollista suomenkielistä vastinetta – purettiin osiinsa.

Vastaajien tuli nimetä sellaiset tekijät, joihin he katsovat oman kuntansa identiteetin nykyisin ensisijaisesti perustuvan sekä lisäksi sellaiset tekijät, joiden merkityksen he haluaisivat vahvistuvan tulevaisuudessa.

6.1 Nykyiset rakennuspuut eli mihin identiteetti perustuu

Kunnallisen identiteetin eri osatekijöiden nykyistä tai tähänastista tärkeyttä koskevat arviot hajoavat melko paljon. Tämä johtunee paitsi käsitteiden väljyydestä myös tutkittavan ilmiön luonteesta: identiteetti on moniaineksinen kokonaisuus. Keskeisimpinä pidettyjen rakennuspuidensa perusteella kunnallista identiteettiä voidaan luonnehtia perusolemukseltaan traditionaaliseksi. Tämä ei kuitenkaan ole koko totuus, sillä perinteisen aineksen ohella merkittävän painoar-

von saavat myös modernimmat, yhteiskuntamme kehittyneisyyttä ja hyvinvointia kuvastavat osatekijät (kuvio 56).

Useimmin tunnistettu identiteettitekijä on puhdas luonto ja ympäristö (51 % mainitsee). Miltei yhtä monet nimeävät osatekijäksi hyvät kunnalliset palvelut (48 %). Kunnan historia ja perinteet (43 %) nähdään niin ikään keskeiseksi yhteenkuuluvuuden perustaksi. Viimeksi mainittu tulos on tavallaan luonnollinen, mikäli identiteetti ymmärretään jonkinlaiseksi yhteiseksi historialliseksi arvokertymäksi.

Seuraavaksi tärkeimpien identiteetin aineiden lista koostuu monentyyppisistä asioista. Huomionarvoisen paljon mainintoja saavat monipuoliset harrastusmahdollisuudet (42 %), taloudellinen hyvinvointi (35 %), menestyvät yritykset (34 %) ja suku, läheiset ihmiset ja ystävyyssuhteetkin (31 %). Osaltaan yhteenkuuluvuutta pönkittävät myös tunnetut tapahtumat kunnassa (30 %) sekä kotiseutuhenki (29 %).

Vähemmän merkittäviksi tekijöiksi (arvioitavina olleista) koetaan mm. menestyminen taiteissa, tieteissä tai politiikassa (15 %), kuntalaisten koulutustaso (15 %) ja menestyminen kilpaurheilussa (17 %). Kunnan tyyppi – leimallinen kaupunkimaisuus tai maaseutumaisuus – on ehkä yllättävänkin merkityksetön tekijä (molemmat 10 %).

Päättäjien näkemykset kunnallisen identiteetin nykyisistä osatekijöistä ovat selkeämpiä ja jäsenyntyempiä. Kumpikin ryhmä korostaa etenkin kunnan historian ja perinteiden (kunnanjohtajat 88 %, puheenjohtajat 82 %) merkitystä. Olennaisesti kuntalaisia useammin päättäjät lukevat identiteetin aineksiksi myös puhtaan luonnon (74 % ja 77 %), hyvät kunnalliset palvelut (75 % ja 73 %) sekä kunnassa vallitsevan kotiseutuhengen (72 % ja 65 %). Päinvastaisia eroja – tekijöitä, joita päättäjät korostaisivat kuntalaisia vähemmän – ei vastauksista voida löytää (kuvio 57).

Tärkeimpänä pidetyn identiteettitekijän, puhtaan luonnon, merkitystä korostavat keskimääräistä enemmän mm. naiset ja maaseudulla asuvat. Vähäisin painoarvo sillä on pääkaupunkiseudulla asuvien identiteetissä (kuvio 58).

Kunnan historian ja perinteiden merkitystä puolestaan tähdentävät erityisesti iäkkäimmät, koulutetuimmat sekä maatalousväestöön

kuuluvat. Selvimmin keskimääräisyydestä tässä(kin) kuitenkin erotuvat kunnalliset vaikuttajat (kuvio 59). Arvioissa hyvien kunnallisten palvelujen merkityksestä erot ovat vähäisempiä. Tavallista korkeampia lukuja saadaan mm. koulutetuilta, Vihreiden kannattajilta ja Uudenmaan asukkailta (kuvio 60).

Miesten ja naisten vastausten vertailu kertoo, etteivät näkemykset juuri lainkaan ole sidottuja sukupuoleen. Paitsi luonnon ja ympäristön merkitystä naiset korostavat hieman miehiä enemmän erilaisia sosiaalisia sidoksia kuten sukua ja ystävyysuhteita sekä kotiseutuhenkeä. Merkittäviä maskuliinisia korostuksia ei voida havaita (ei kuviota).

6.2 Mihin identiteetin tulisi vastaisuudessa perustua?

Kunnallisen identiteetin nykytilan ohella tutkimuksessa kartoitettiin odotuksia, joita identiteettiin tulevaisuudessa kohdistuu. Näin pyrittiin paikantamaan osatekijöitä, joiden suhteen vallitsevaa tilannetta pidetään puutteellisena: mistä sen piirteistä ei pidetä tai mistä aikakenties on ajamassa ohi? Tai kääntäen: millainen sotisopa olisi suotava kovenevan kilpailun ja kansainvälistymisen maailmassa?

Tulevaisuutta koskevat odotukset ovat varsin yhdenmukaisia nykytilaa koskevien arvioiden kanssa. Tekijöiden keskinäinen järjestys on siinä määrin sama, että on sopimuksenvaraista sanoa, kohdistuuko kunnalliseen identiteettiin suuria muutospaineita tai onko se ylipäätään liikkeessä. Toivomusluonteisen listan kärkeen kipuavat paljolti samat tekijät: hyvät kunnalliset palvelut (49 %), puhdas luonto (48 %) ja taloudellinen hyvinvointi (47 %, kuvio 61).

Arviointien samantyyppisyys ei kuitenkaan merkitse niiden samanlaisuutta. Merkittäviä painotuseroja on useita. Rinnastamalla nykytilaa ja tulevaisuutta koskevat arviot toisiinsa voidaan havainnoida nouseviksi ja laskeviksi arvioituja identiteettitekijöitä. Ensin mainittuihin kuuluvat ennen muuta taloudellinen hyvinvointi, menestyvät yritykset ja pätevät ja osaavat virkamiehet (kuvio 62).

Samaan kategoriaan kuuluu myös suvaitsevaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen. Kansainvälistymisen kohdalla ero on pieni. Tuloksessa voi nähdä merkkejä kansallisesta mörököllimentaliteetistamme: määrettä ”kansainvälinen ja elävä ilmapiiri” ei kelpuuteta juuri sen paremmin tulevan kuin nykyisenkään identiteetin osaksi.

Nykyistä vähemmän painoa tulevaisuudenodotuksissa annetaan mm. kunnan historialle ja perinteille, suvulle ja ystävyssuhteille sekä harrastusmahdollisuuksille. Tulosta ei ole mielekästä tulkita niin, että näiden asioiden merkityksen toivottaisiin suoranaisesti heikentyvän – esimerkiksi heikompien harrastusmahdollisuuksien toivominen olisi absurdia. Monet asiat, esimerkiksi perinteet ja historia, ovat arvioinnissa tavallaan annettuina, eikä niiden ajatella katoavan mihinkään, vaikka niitä ei uudelleen nimettäisikään.

Päättäjien näkemykset kunnallisen identiteetin toivotusta suunnasta ovat jälleen määritetisempia ja selkeämpiä kuin kuntalaisten. Vaikuttajat janoavat kuntansa kuvaan kutakuinkin kaikkea kuviteltavissa olevaa hyvää. Listalla ovat niin menestyvät yritykset ja hyvät palvelut kuin taloudellinen hyvinvointi ja hyvä ulkoinen imago ja puhdas luontokin (kuvio 63).

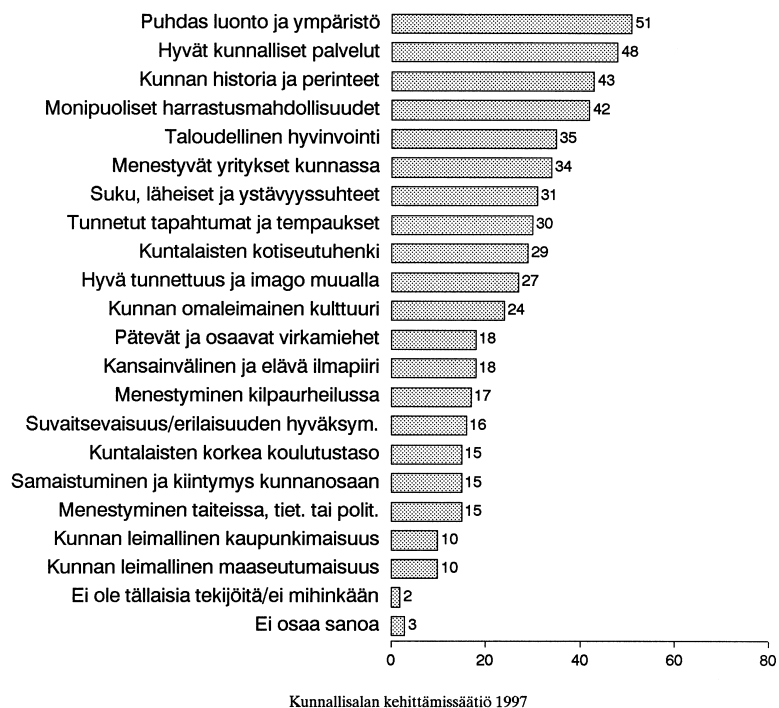
Eri väestöryhmien odotusten vertailu ei tuo esille kovin suuria eroja. Menestyvien yritysten kaipuu ilmenee verrattain tasaisena kaikissa ryhmissä. Hieman keskimääräistä enemmän niiden perään haikaillaan maaseutukunnissa sekä maan itä- ja keskiosissa. Puoluekentällä tämä identiteettitekijä viehättää eniten Kokoomuksen kannattajia ja vähiten Vasemmistoliiton kannattajia (kuvio 64).

Taloudellisen hyvinvoinnin haluaisivat kuntansa identiteetin pönkäksi verrattain laajasti kaikki ryhmät. Tulos on luonnollinen – kellepö vauraus ei kelpaisi (kuvio 65).

Erot kansainvälisen ilmapiirin kaipuussa heijastavat kansainvälistymisasenteille tyypillisiä näkemys- ja arvostuseroja. Kansainvälisyyttä kuntansa identiteettiin haluaisivat etenkin naiset, nuoret, koulutetut, pääkaupunkiseudulla asuvat sekä Vihreiden ja Kokoomuksen kannattajat. Toista ääripäätä edustavaa maatalousväestöä ei ehkä kannata moittia ylimitoitetusta ”mustan miehen pelosta”, sillä tulok-

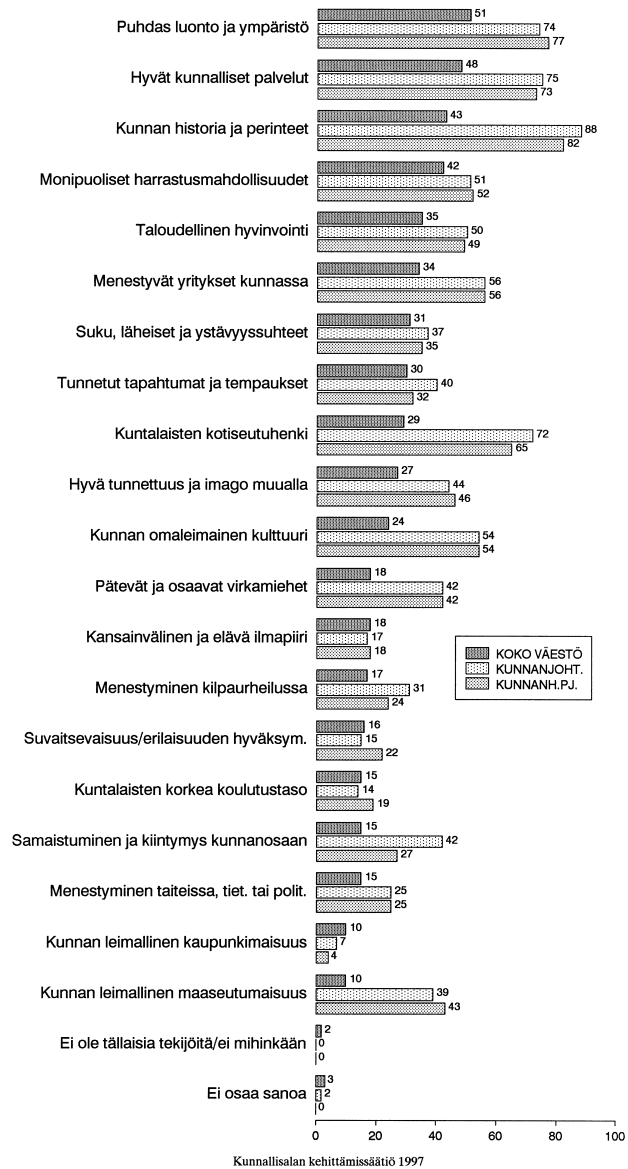
sen tulkinnassa tulee ottaa huomioon arvioinnin kohteena olevien kuntien erilaisuus. Vilkas kansainvälinen ilmapiiri ja hyörinä voi kaikeksi koskea lähinnä vain suuria kaupunkeja (kuvio 66).

Kuvio 56. NÄKEMYKSET KUNNALLISESTA IDENTITEETISTÄ - MIHIN SE NYKYISIN OMASSA ASUINKUNNASSA PERUSTUU (%).

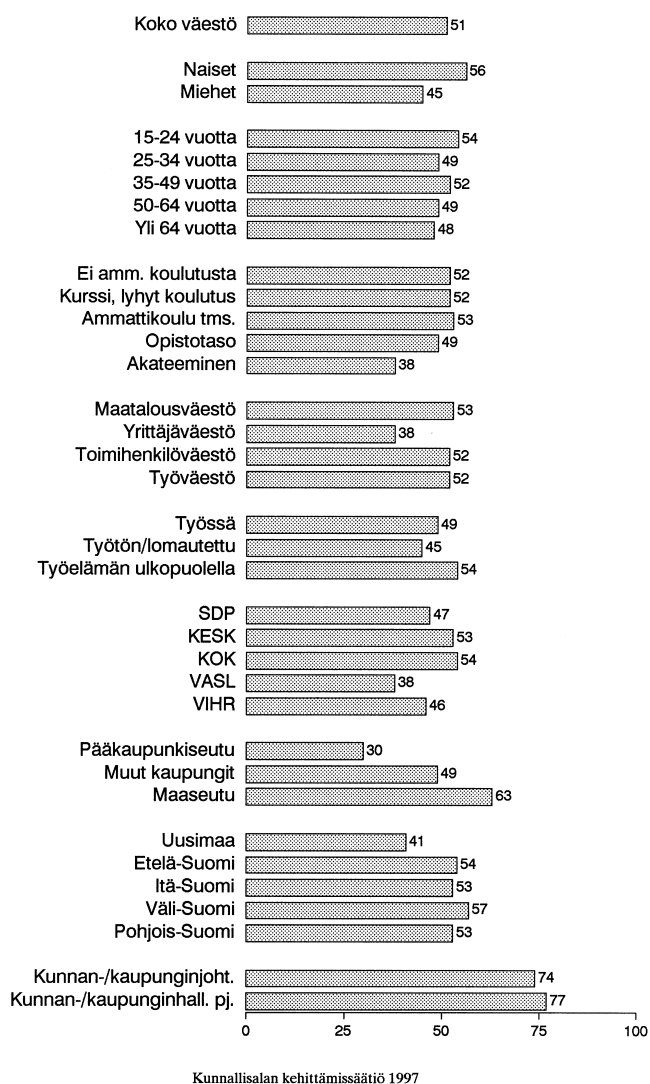
Kuvio 57.

NÄKEMYKSET KUNNALLISESTA IDENTITEETISTÄ - MIHIN SE NYKYISIN OMASSA ASUINKUNNASSA PERUSTUU (%).

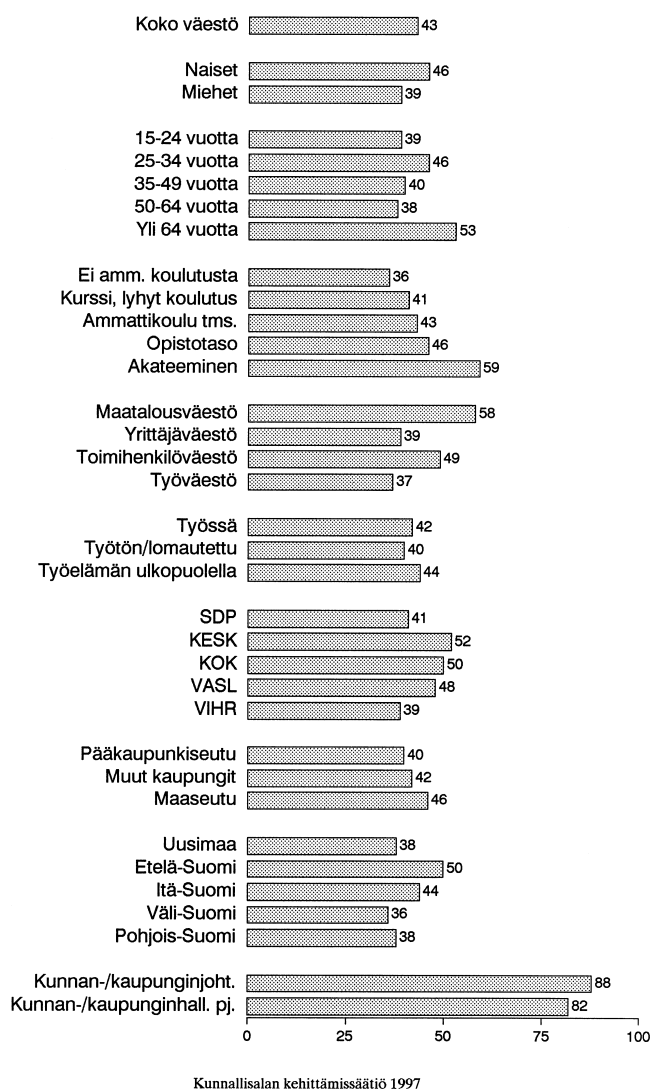
Kuvio 58.

MIHIN ASIOIHIN KUNNALLINEN IDENTITEETTI OMAS-
SA ASUINKUNNASSA PERUSTUU: PUHDAS LUONTO
JA YMPÄRISTÖ (%).

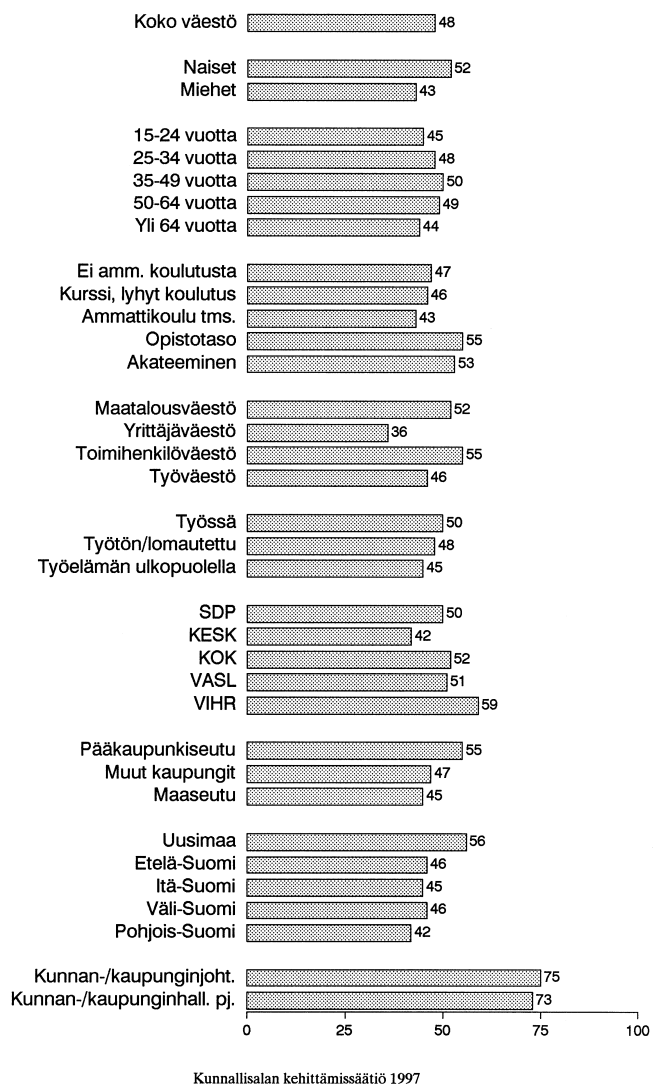
Kuvio 59.

MIHIN ASIOIHIN KUNNALLINEN IDENTITEETTI OMASSA ASUINKUNNASSA PERUSTUU: KUNNAN HISTORIA JA PERINTEET (%).

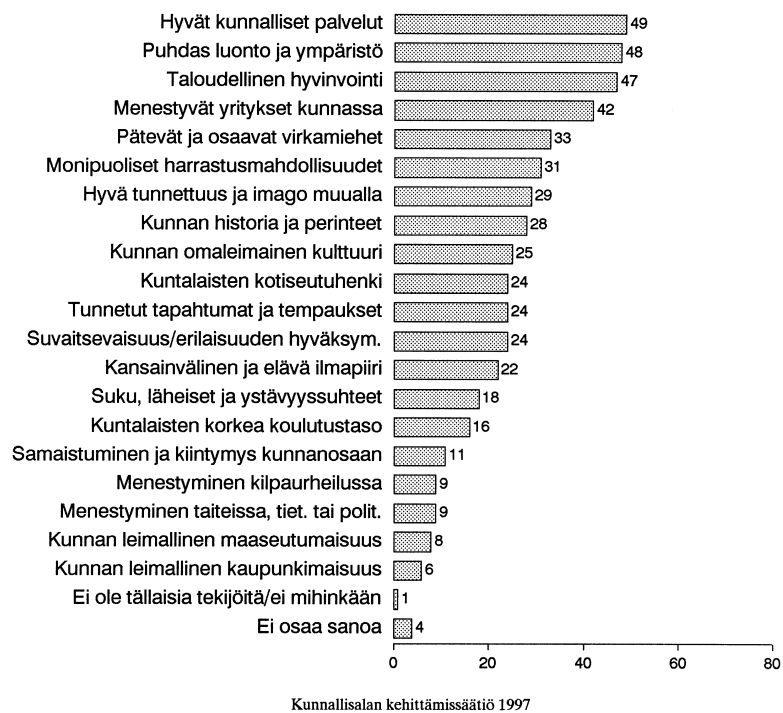

Kuvio 60.

MIHIN ASIOIHIN KUNNALLINEN IDENTITEETTI OMASSA ASUINKUNNASSA PERUSTUU: HYVÄT KUNNALLISET PALVELUT (%).

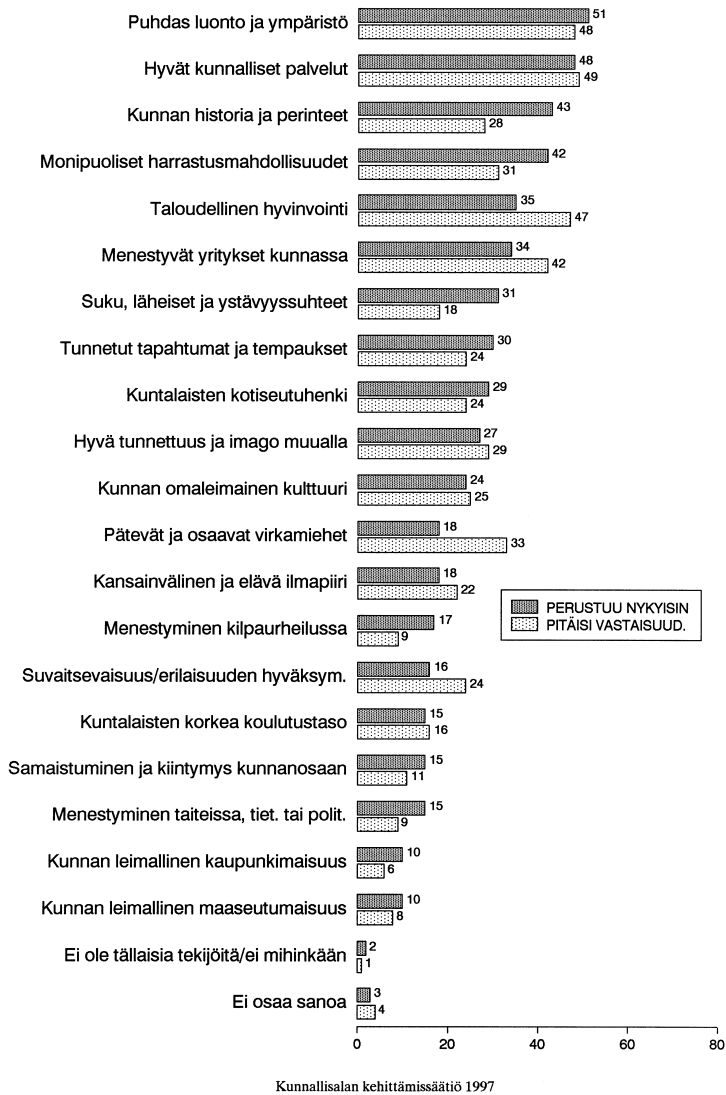

Kuvio 61. NÄKEMYKSET KUNNALLISESTA IDENTITEETISTÄ - MIHIN SEN PITÄISI VASTAISUUDESSA PERUSTUA (%).

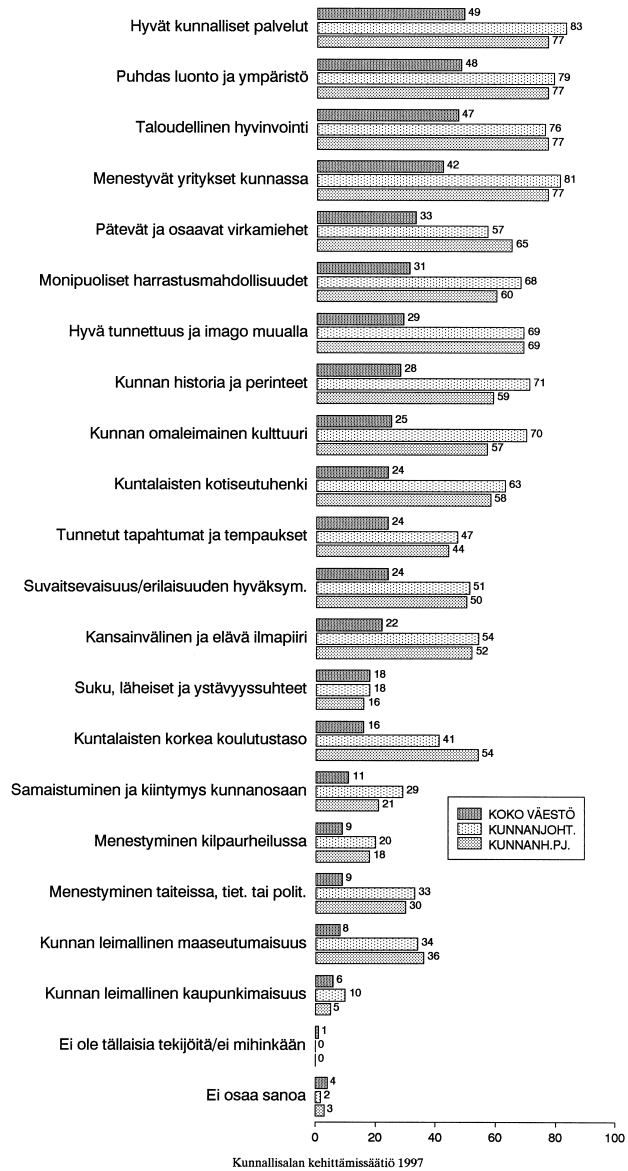
Kuvio 62.

NÄKEMYKSET KUNNALLISESTA IDENTITEETISTÄ - MIHIN SE NYKYISIN OMASSA ASUINKUNNASSA PERUSTUU JA MIHIN SEN VASTAISUUDESSA PITÄISI PERUSTUA (%).

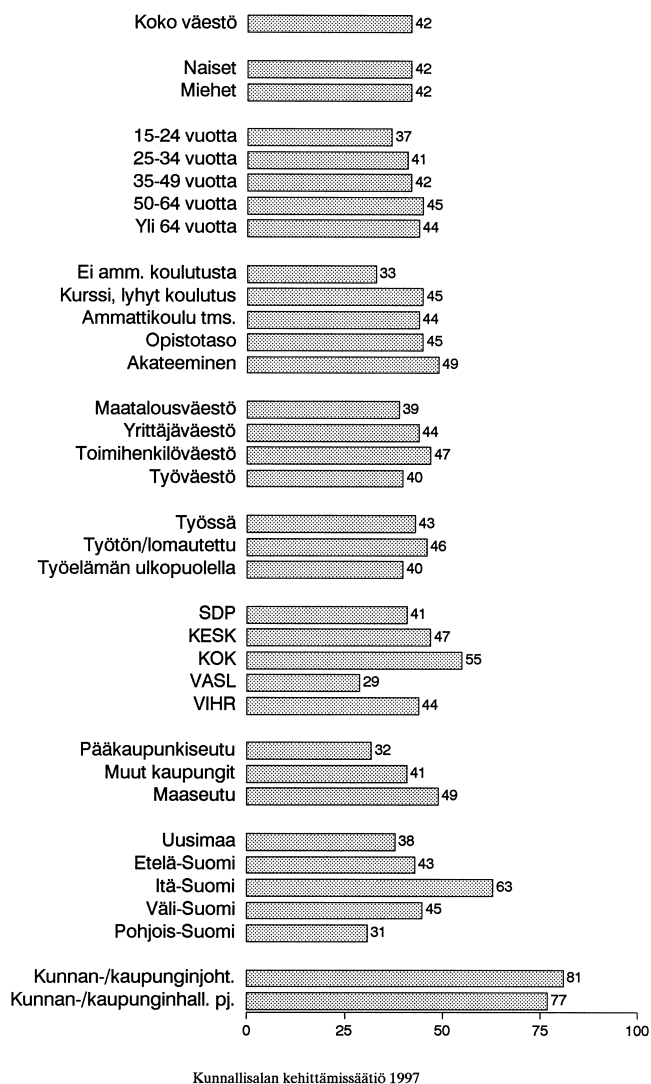
Kuvio 63.

NÄKEMYKSET KUNNALLISESTA IDENTITEETISTÄ - MIHIN SEN VASTAISUUDESSA PITÄISI PERUSTUA (%).

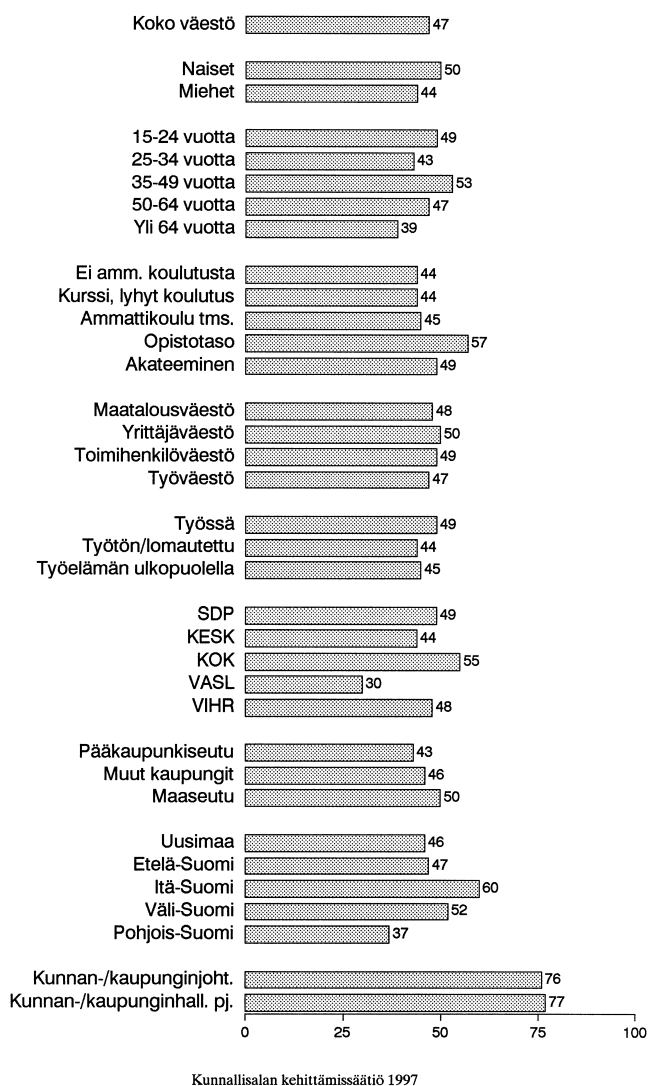
Kuvio 64.

MIHIN ASIOIHIN KUNNALLISEN IDENTITEETIN PITÄISI
VASTAISUUDESSA PERUSTUA: MENESTYVÄT YRITYK-
SET KUNNASSA (%).

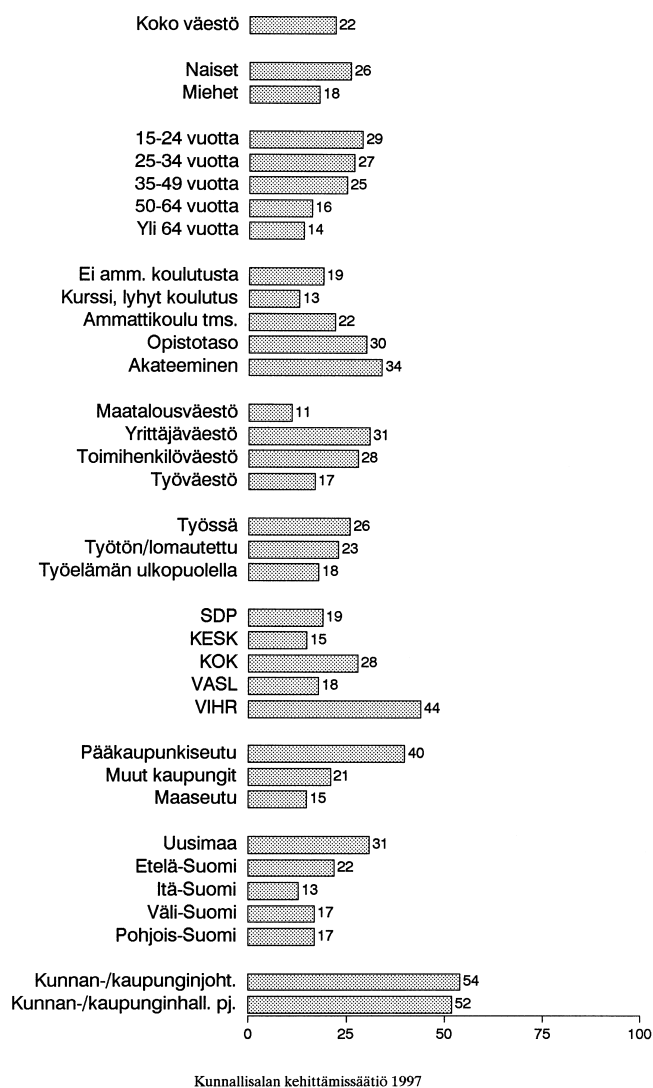
Kuvio 65.

MIHIN ASIOIHIN KUNNALLISEN IDENTITEETIN PITÄISI
VASTAISUUDESSA PERUSTUA: TALOUDELLINEN HY-
VINVOINTI (%).

Kuvio 66.

MIHIN ASIOIHIN KUNNALLISEN IDENTITEETIN PITÄISI VASTAISUUDESSA PERUSTUA: KANSAINVÄLINEN JA ELÄVÄ ILMAPIIRI (%).

7 Maakuntien menestys- ja vetovoimatekijät

Kysymyksenasettelu ulottui myös kuntarajojen yli maakuntien identiteettiin, käsityksiin niiden vahvuuksista ja kehityspotentiaalista. Vastaajien tuli arvioida kahdeksatoista maakuntaa (Ahvenanmaa ei kuulunut tarkasteluun) kuudelta eri kannalta. Nämä näkökulmat on seuraavassa ryhmitelty kolmeksi tarkastelukokonaisuudeksi: esteettisluonteiseksi pehmeäksi aspektiksi, kovaksi toimeentuloaspektiksi sekä psykologisesti painottuvaksi ”tahtoaspektiksi”.

7.1 Viihtyvyys ja matkailullinen vetovoima

Kun maakuntien vetovoimaa punnitaan viihtyvyyden kannalta, tulokset ovat huomattavan tasaväkisiä. Mikään maakunta ei erotu muita kiehtovampana. Tasapäisen joukon kärkeen kipuavat Varsinais-Suomi (23 % mainitsee), Keski-Suomi (22 %), Lappi (20 %) ja Uusimaa (20 %). Joukkoa täydentää Pirkanmaa (18 %, kuvio 67).

Keskimääräistä vähäisemmäksi arvioidaan mm. Keski-Pohjanmaan (3 %), Etelä-Pohjanmaan (7 %), Kainuun (8 %) ja Satakunnan (8 %) viihtyisyys elinympäristönä. Tulosta tulkittaessa tulee ottaa huomioon arvioitavien alueiden erilainen väestöpohja. Vaikka tämä ei aivan tarkoin toteudukaan aineiston rakenteessa, on selvää, että runsasväkisiltä alueilta saadaan enemmän ääniä kuin väestöltään

vähäisemmiltä alueilta. Asukasmäärät tulee ottaa huomioon siksi, että kansalaisten tämäntyyppisissä arvioinneissa esiintyy kaikissa tutkimuksissa selvää kotiinpäinvetoa.

Kurkistus kunnallisten vaikuttajien käsityksiin kertoo, etteivät kuntalaisten luvut ole aivan hihasta vedettyjä. Myös vaikuttajat sijoittavat Varsinais-Suomen ja Keski-Suomen vertailun kärkeen. Toisaalta myös päättäjien luvut heijastavat maakuntien kuntamääriä: alueet, joilla on paljon pikkukuntia – ja siten paljon kunnallisia päättäjiä – saavat äänestyksessä tietyn kilpailuedun. Myös maakuntia arvioidessaan päättäjät ovat tuntuvasti selväsanaisempia kuin kuntalaiset, aivan kuten kuntien identiteettiä arvioidessaankin. Tästä seuraa, ettei hyvän ja huonon eroa tarvitse heidän mielipiteistään etsiä suurennuslasilla (kuvio 68).

Toinen pehmeä arviointinäkökulma koski maakuntien matkailuvetovoimaa. Sitä koskevat tulokset ovat selkeitä. Ylivoimaisen ykkössijan saavuttaa Lappi (65 %). Ero seuraaviin eli Varsinais-Suomeen (24 %), Pohjois-Karjalaan (22 %) ja Etelä-Karjalaan (21 %) on sangen selvä. Jumbosijoille jäävät Keski-Pohjanmaa (4 %) ja Kymenlaakso (5 %, kuvio 69).

Päättäjätkin asettavat Lapin selkeäksi ykköseksi. Heiltä riittää kuitenkin pisteitä myös muille maakunnille. Hyvin sijoittuvat vaikuttajien arvioinneissa mm. Kainuu, Etelä-Karjala, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo ja Varsinais-Suomi (kuvio 70).

7.2 Työllisyys- ja toimeentulotekijät

Kun näkökulma käännetään vapaa-ajasta ja viihtyvyydestä koviin taloudellisiin ja työllisyystekijöihin, järjestys muotoutuu kutakuinkin täydellisesti uudelleen. Maakuntien vetovoimaa toimeentulon ja työllisyyden kannalta arviotaessa etelän suuret kaupungit ympäristöineen jyräävät muut alueet. Uudenmaan ykkössija on suvereeni (61 %). Pirkanmaa (32 %) ja Varsinais-Suomi (32 %) noteerataan tässä suhteessa yhtä vahvoiksi. Vähiten uskotaan Kainuuseen (2 %), Keski-

Pohjanmaahan (3 %), Etelä-Savoon (4 %) ja Pohjois-Karjalaan (4 %, kuvio 71).

Kunnalliset vaikuttajat nostavat kärkeen samat kolme maakuntaa, mutta täydentävät vahvojen alueiden joukkoa Oulun seudulla eli Pohjois-Pohjanmaalla. Yhdenmukaisuutta kuntalaisten arvioiden kanssa havaitaan myös luettelon loppupäässä. Päättäjät jakavat väestön epäuskon Kainuun ja muiden edellä mainittujen maakuntien mahdollisuuksia kohtaan (kuvio 72).

Toinen toimeentulotekijöihin liittyvä näkökulma koski maakuntia yritysympäristönä: millä alueilla ”yritysten on hyvä olla”? Elinkeinoelämän toimintaedellytykset mielletään parhaimmiksi samoilla alueilla kuin toimeentulomahdollisuudetkin eli Uudellamaalla (51 %), Varsinais-Suomessa (31 %) ja Pirkanmaalla (29 %). Tämä kolmen kärki erottuu verrattain selvästi seuraavaksi tulevasta Keski-Suomesta (15 %). Jälkijoukossa ovat paljolti samat maakunnat kuin edellä (kuvio 73).

Päättäjät antavat useille maakunnille yritysympäristönä paremman arvosanan kuin kuntalaiset. Selvästi väestöä vankemmin vaikuttajat uskovat Pohjois-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan yritysilma-
piirin suotuisuuteen (kuvio 74).

7.3 Maakuntien selviytymiskyky ja -tahto

Myös maakuntien kehityspotentiaalia tuli arvioida kahdella tapaa. Kysymykseen, mitkä maakunnista kykenevät tulevaisuudessa selviytymään menestyjinä yhteiskunnan muutoksissa, saadaan suhteellisen selkeä vastaus. Selviytymiskykyisenä pidetään etenkin Uuttamaata (58 %). Kuten muissa leimallisesti taloudellis-toiminnallista vahvuutta koskevissa vertailuissa myös tässä seuraavat sijat saavat Varsinais-Suomi (34 %) ja Pirkanmaa (30 %, kuvio 75).

Usko suurten kaupunkien ja niiden ympäristöseutujen selviytymiskykyyn on muutoinkin vahvaa, sillä seuraaviksi – joskin selvästi kärjestä jääneinä – sijoittuvat Jyväskylän, Oulun ja Lahden seudut.

Aivan aukotonta tällainen ”suuruussystematiikka” ei kuitenkaan ole, sillä esimerkiksi Kuopion seudun mahdollisuudet arvioidaan verrattain heikoiksi.

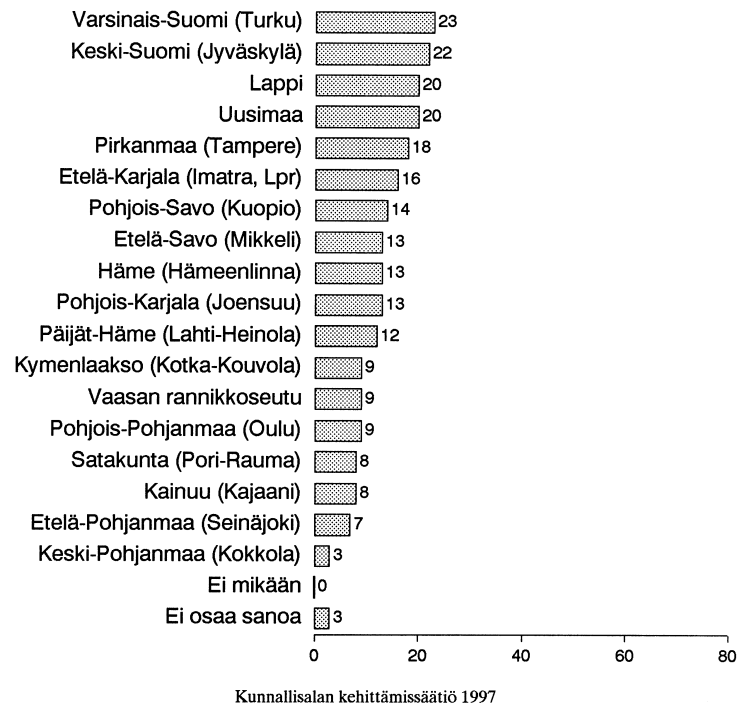
Päättäjien kannoista piirtyy jonkin verran lohdullisempi ja tasaisempi kuva. Päättäjät nostavat jälleen Pohjois-Pohjanmaan etelän pärjääjien rinnalle. Kaikille kuntalaisten kehnoiksi selviytyjiksi katsomille alueille ei heiltäkään kuitenkaan riitä toivoa. Likimain tuomitun asemaan jäävät kaikkien kolmen ryhmän arvioinneissa mm. Kainuu ja Pohjois-Karjala. Tulokinnassa tulee kuitenkin huomata kysymyksessä käytetyt käsitteet; hengissä voi kaiketi selviytyä kohtalaisestikin olematta erityinen menestyjä (kuvio 76).

Näkemykset siitä, missä maakunnissa vallitsee aktiivinen tekemisen henki, missä todella ponnistellaan itse maakunnan tulevaisuuden varmistamiseksi, hajoavat huomattavasti enemmän. Täpärän ykkössiijan ottaa näinkin arvioiden Uusimaa (23 %). Kärki sekoittuu sikäli, että Etelä-Pohjanmaa (18 %) kiilaa kakkossijalle. Ilmeisen ponnottomiksi mielletään mm. Hämeenlinnan seutu (6 %), Etelä-Savo (7 %) sekä Kymenlaakso (7 %, kuvio 77).

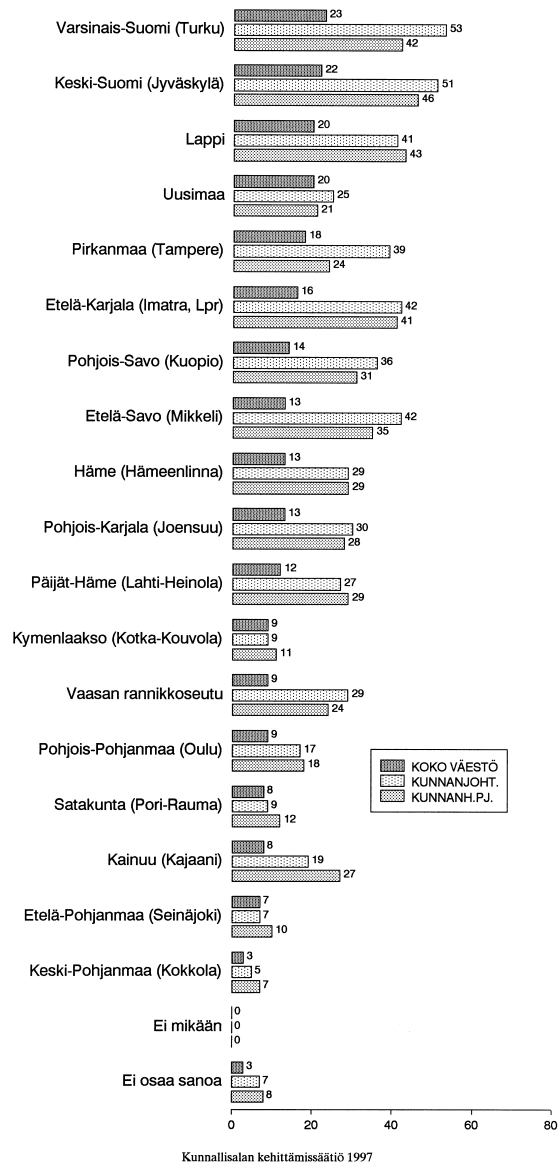
Päättäjien vastaavissa puntaroinneissa Oulun seutu ohittaa muut ja kiipeää ykköseksi. Myös Seinäjoen seudun eli Etelä-Pohjanmaan sisukkuuteen päättäjät luottavat huomattavasti kuntalaisia laajemmin. Uusimaa ei saa otollisesta lähtötilanteestaan huolimatta päättäjiltä paljoakaan ”tahtopisteitä” (kuvio 78).

Kun koko kysymyssarjan tulostus kootaan yhteen ja arviot esitetään suuralueittain (nuts2-jaotus), saadaan pelkistetty kokonaiskuva eri alueiden menestys- ja vetovoimatekijöistä. Kuten maakunnittaisessa tarkastelussa myös näin arvioiden pokaalit menevät paljolti maan eteläisille alueille. Uudenmaan kuva on kuitenkin varsin kaksijakoinen. Alue menestyy hyvin taloudellisilla kriteereillä vertailtaessa, mutta on samalla ei-aineellisessa katsannossa kaikkein vioroksuuin. Se jää viimeiseksi niin viihtyvyyttä ja matkailullista vetoa-voimaa kuin tekemisen henkeä ja tulevaisuutta turvaavien ponnistelu-iden aktiivisuutta arvioitaessa (kuvio 79).

Kuvio 67. ARVIOT MAAKUNNISTA: VETOVOIMA VIIHTYVYYDEN KANNALTA (%).

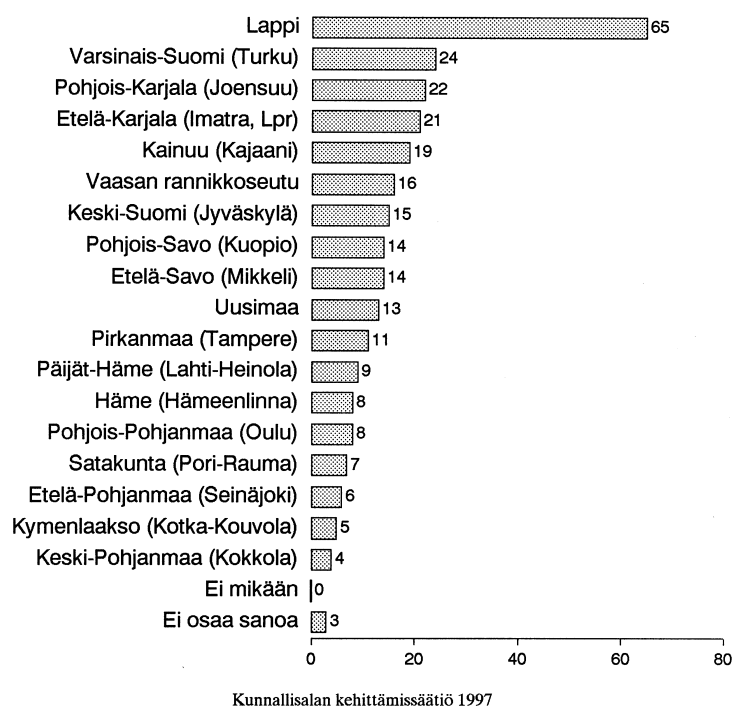

Kuvio 68. ARVIOT MAAKUNNISTA: VETOVOIMA VIIHTYVYYDEN KANNALTA (%).

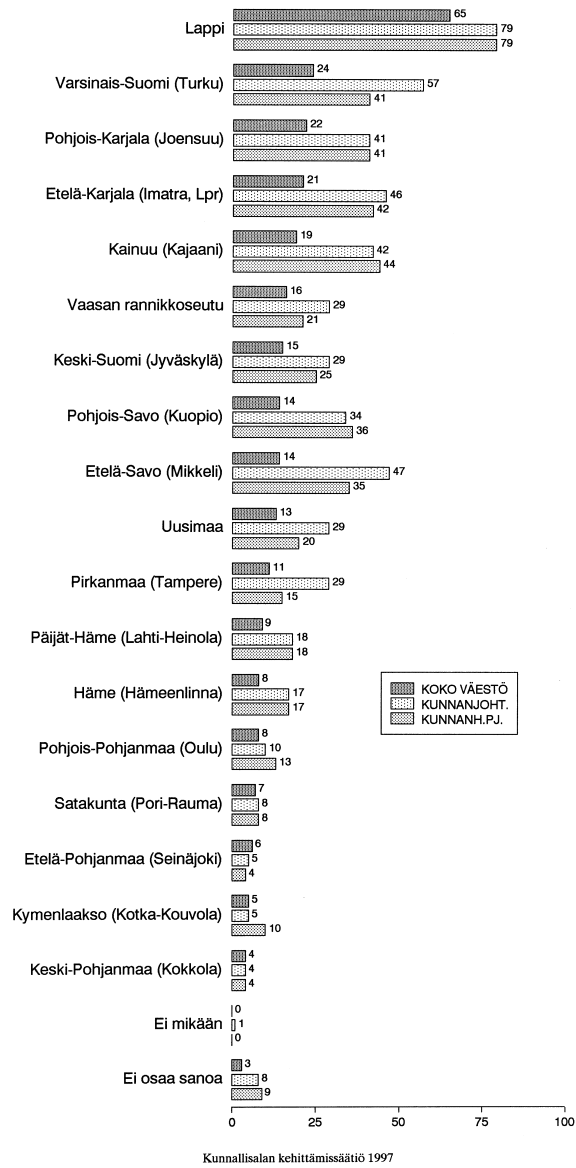
Kuvio 69.

ARVIOT MAAKUNNISTA: MATKAILULLISESTI VETO-
VOIMAINEN JA KIINNOSTAVA (%).

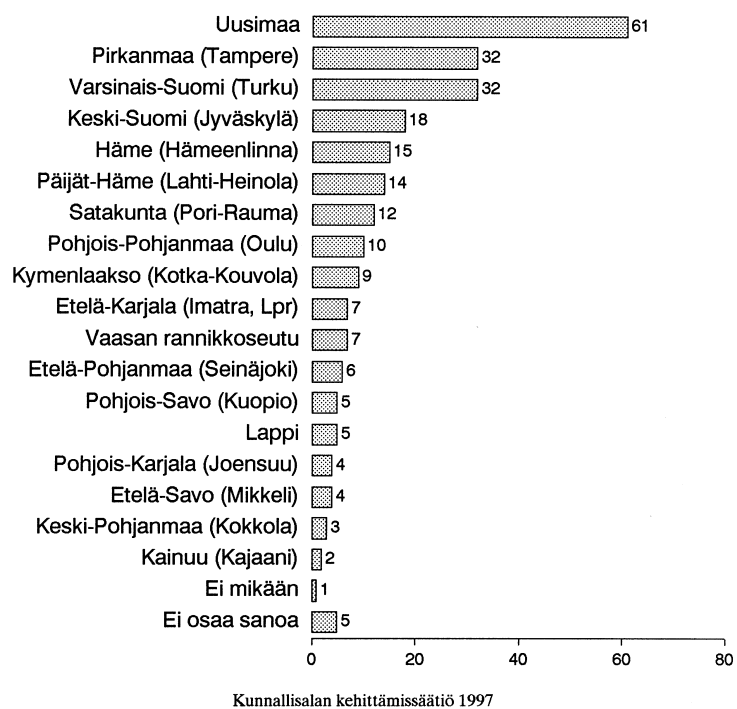

Kuvio 70.

ARVIOT MAAKUNNISTA: MATKAILULLISESTI VETOVOI-
MAINEN JA KIINNOSTAVA (%).

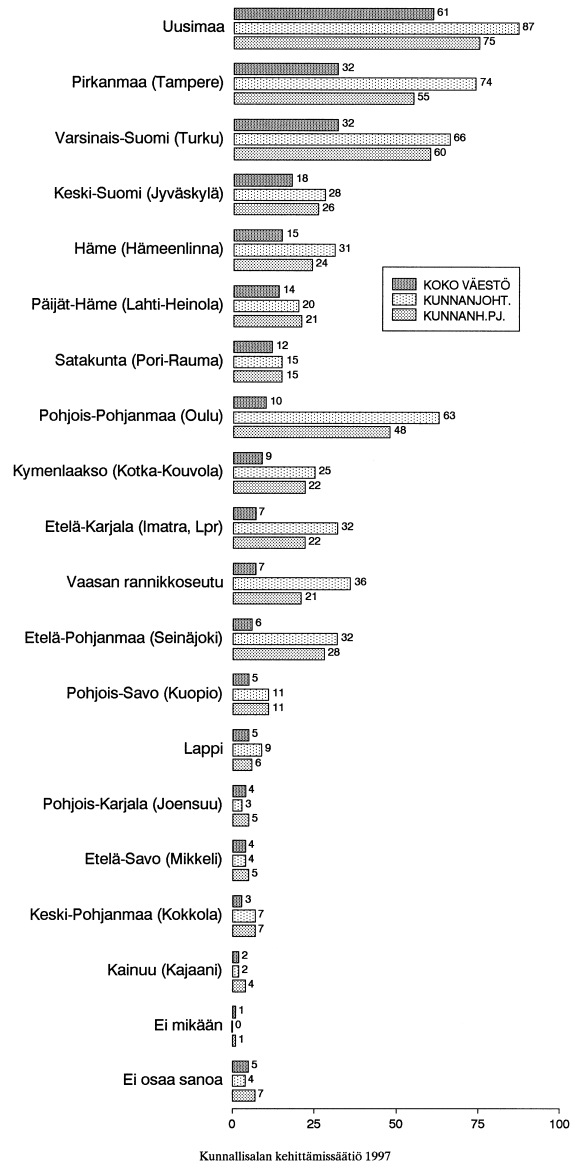

Kuvio 71. ARVIOT MAAKUNNISTA: VETOVOIMA TOIMEENTULON JA TYÖLLISYYDEN KANNALTA (%).

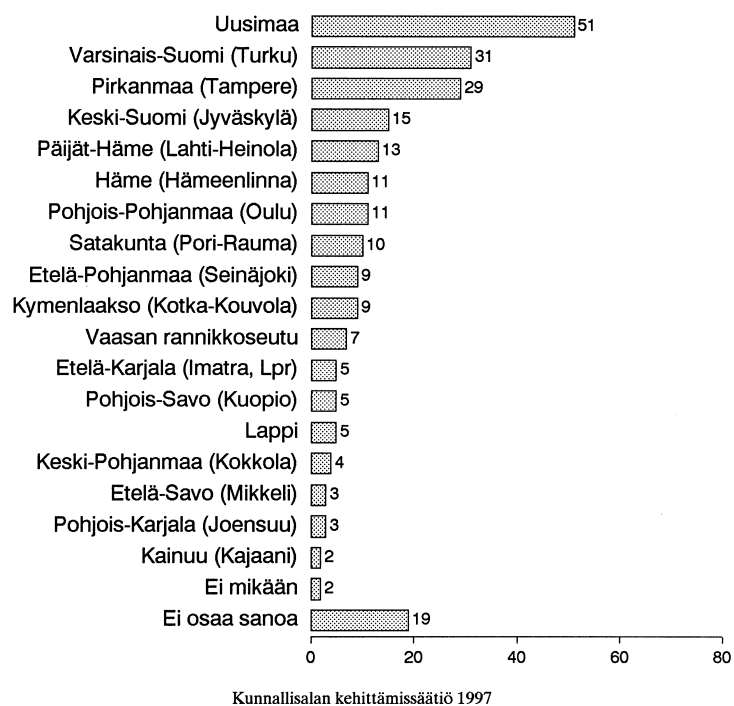

Kuvio 72.

ARVIOT MAAKUNNISTA: VETOVOIMA TOIMEENTULON JA TYÖLLISYYDEN KANNALTA (%).

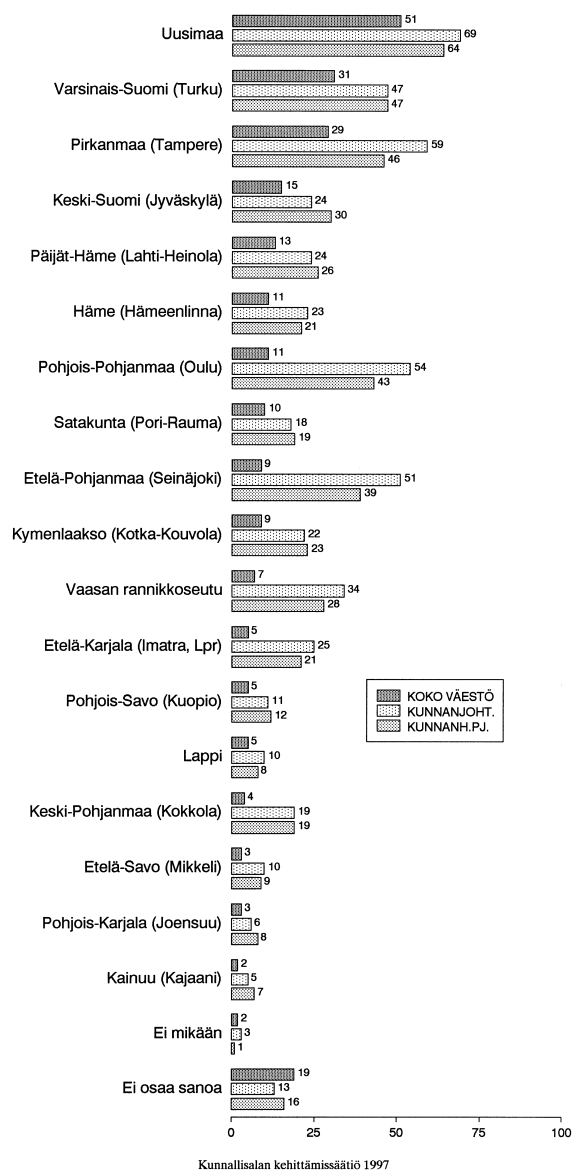

Kuvio 73. ARVIOT MAAKUNNISTA: YRITTÄJIEN JA YRITYSTEN HYVÄ OLLA (%).

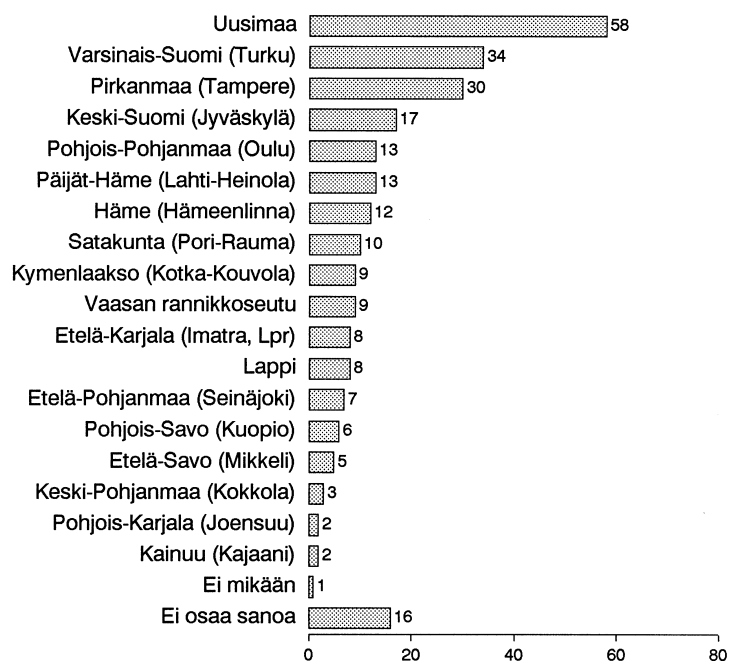

Kuvio 74.

ARVIOT MAAKUNNISTA: YRITTÄJIEN JA YRITYSTEN
HYVÄ OLLA (%).

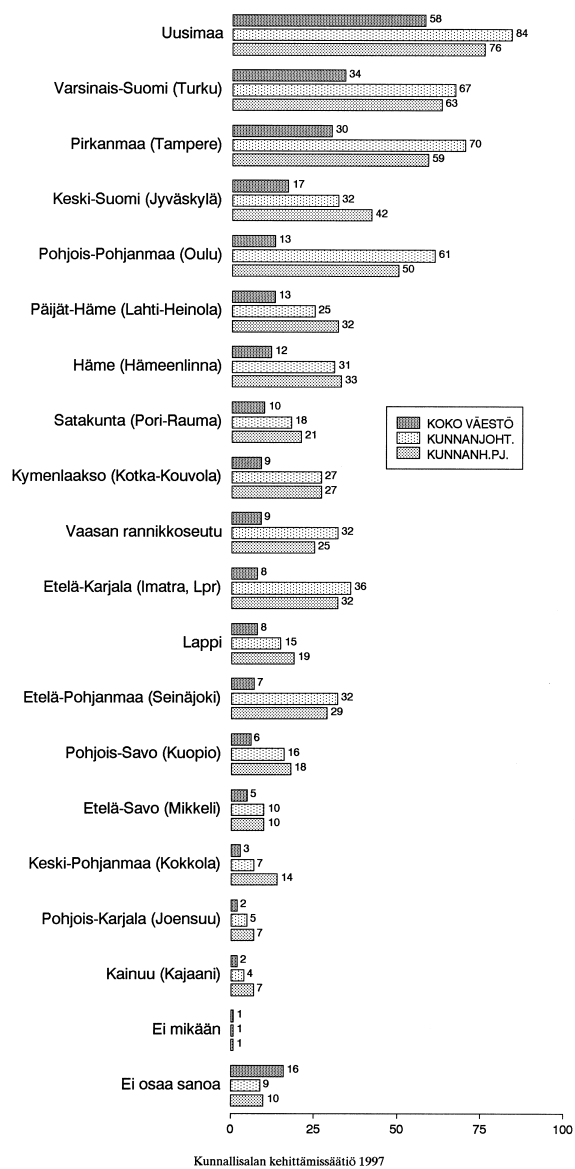

Kuvio 75. ARVIOT MAAKUNNISTA: KYKENEE TULEVAISUUDESSA SELVIYTYMÄÄN MENESTYJÄNÄ YHTEISKUNNAN MUUTOKSISSA (%).

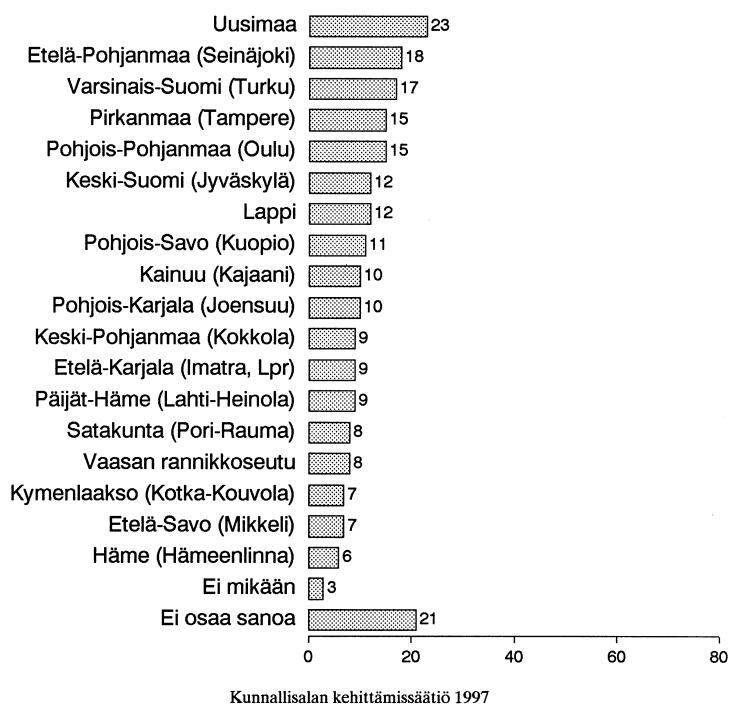

Kunnallissalan kehittämissäätiö 1997

Kuvio 76. ARVIOT MAAKUNNISTA: KYKENEE SELVIYTYMÄÄN MENESTYJÄNÄ YHTEISKUNNAN MUUTOKSISSA (%).

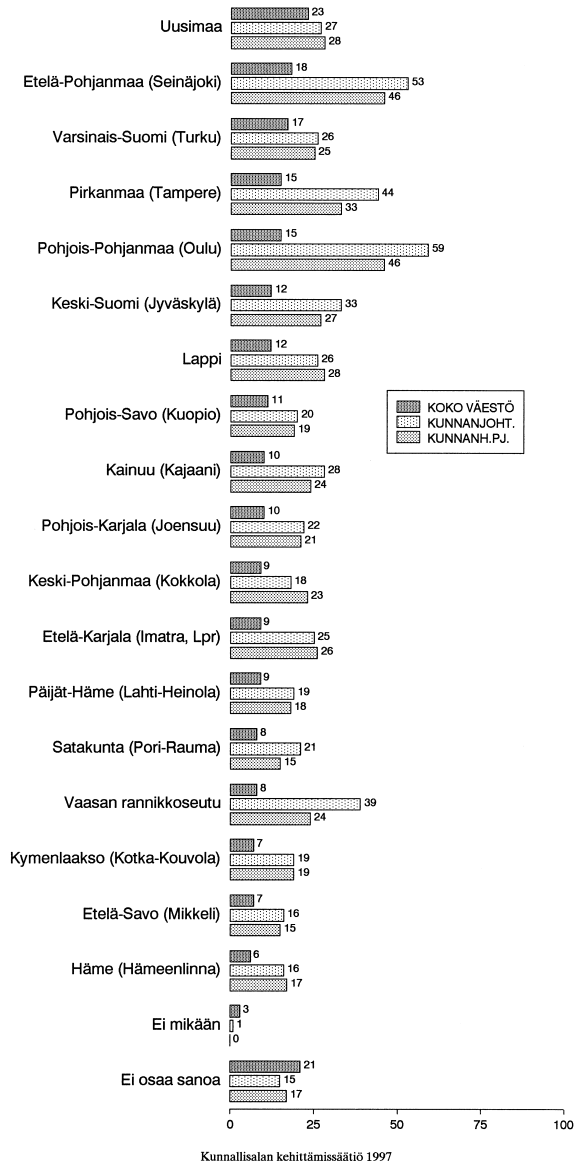

Kuvio 77. ARVIOT MAAKUNNISTA: AKTIIVINEN TEKEMISEN HENKI (%).

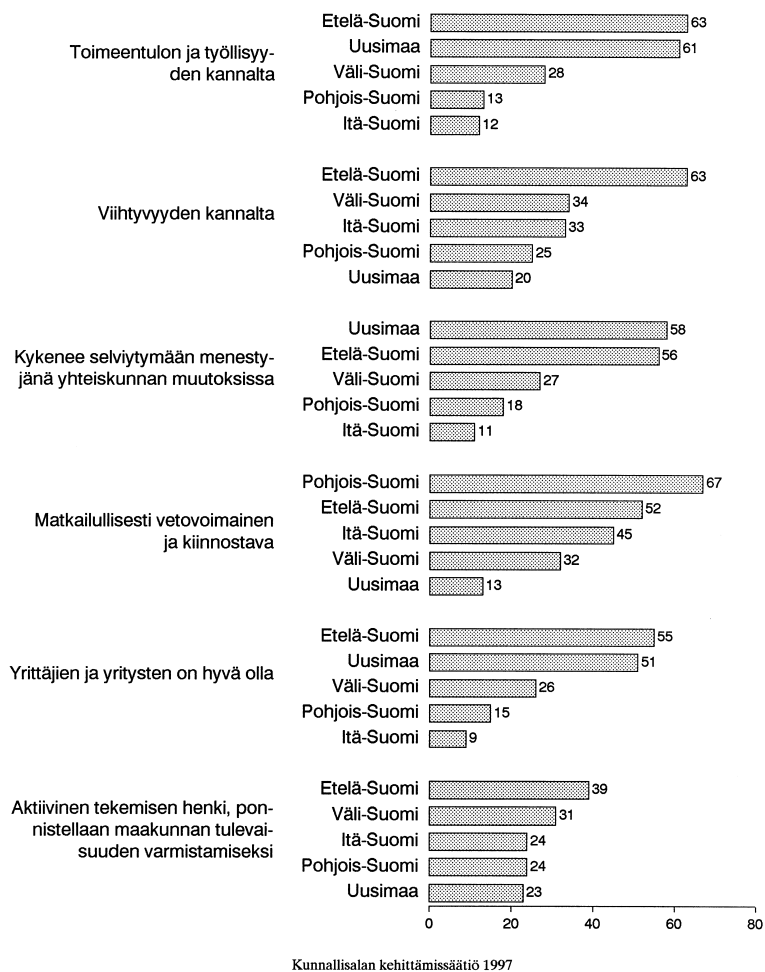

Kuvio 78.

ARVIOT MAAKUNNISTA: AKTIIVINEN TEKEMISEN HEN-
KI (%).

Kuvio 79. ARVIOT MAAKUNTIEN VETOVOIMATEKIJÖISTÄ: TULOKSET SUUR-ALUEITTAIN (%).

8 Kolmas sektori – kiinnostus ja käytäntö

Uutena, osin testiluonteisena teemana tutkimuksessa selvitettiin kansalaisten osallistumista yhdistysten ja järjestöjen toimintaan. Ideana oli hankkia taustatietoa ns. kolmannen sektorin asemasta ja mahdollisuuksista käytävään keskusteluun. Käsitettä kolmas sektori ei käytetty kysymyksessä eikä osallistumisaktiivisuutta suoraan sidottu tähän problematiikkaan. Kysymystä ei esitetty kunnallisille vaikuttajille.

8.1 Halukkuus osallistua järjestöjen ja yhteisöjen toimintaan

Potentiaalista osallistumisvilkkautta kartoitettiin luettelemalla joukko erityyppisiä järjestöjä ja yhteisöjä ja tiedustelemalla haastateltavilta, kuinka mielellään he lähtisivät mukaan niiden toimintaan. Tulosten yleissävy on ennemminkin haluttoman passiivinen kuin innostuneen aktiivinen (kuvio 80).

Vastausten jakautumisen yleisen suunnan ohella tällaista tulkin-
taa tukee se, että selvästi kiinnostavimpina pidetään harrastejärjes-
töjä (67 %). Jos kohta käsite on väljä ja voi kattaa monenlaista toi-
mintaa, valinta viittaa siihen, että kansalaisten ensisijainen mielen-
kiinto kohdistuu jonkinlaiseen yksityiseen nyhäämiseen, ei niinkään

sosiaaliselta merkitykseltään ja hyödyltään vakavampiin osallistumismuotoihin. Ompeluseurojen ja lennökkikerhojen kautta kolmas sektori ei kenties isommin kohennu.

Myös hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöt (52 %), urheiluseurat tai liikuntajärjestöt (52 %) ja luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöt (49 %) kiinnostavat laajasti. Olematta kyyninen voi kuitenkin kysyä, missä laajuudessa näin ilmaistu kiinnostus käytännössä toteutuu; mukaanmenon esteitä saattaa tositilanteessa ilmaantua useita. Kiinnostavuudeltaan keskikastiin kuuluvat asukasyhdistykset (38 %), ammattiyhdistykset (37 %), ihmisoikeus- tai rauhanjärjestöt (36 %), kulttuurijärjestöt (35 %) sekä nuoriso- ja opiskelijajärjestöt (34 %).

Listan loppupää on paljonpuhuva. Kaikkein eniten vieroksutaan osallistumista poliittiseen järjestötoimintaan. Siitä irtisanoutuu suoralta kädeltä yhdeksän kymmenestä (89 %). Jakauma kielii suomalaisten perin juurin negatiivisesta suhteesta puolueisiin. Peränpitäjiin kuuluvat myös kunnalliset luottamustehtävät (17 % pitää kiinnostavina). Niitä kohtaan tunnetaan kuitenkin enemmän mielenkiintoa kuin puoluejärjestöihin. Varsin vähän vetoa tunnetaan myös osuustoiminnallisiin järjestöihin (18 %).

Sukupuoli erottelee osallistumishalukkuutta jonkin verran. Selvin ero koskee hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöjä, joiden toiminnasta naiset (66 %) ovat huomattavasti kiinnostuneempia kuin miehet (38 %). Samansuuntainen ero ilmenee kiinnostuksessa mm. luonnonsuojelu-, ihmisoikeus- ja kulttuurijärjestöjen toimintaan. Miehet asettavat etusijalle paitsi maanpuolustus- tai reserviläisjärjestöt myös urheiluseurat, tuottaja- ja yrittäjäjärjestöt sekä osuustoiminnalliset järjestöt (kuvio 81).

Järjestöjen puoleensavetävyyttä väestöryhmittäin tarkasteltaessa havaitaan, että kiinnostus hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöjä kohtaan korreloi käänteisesti ikään. Nuorimmista niitä pitää kiinnostavina useampi kuin kaksi kolmesta (69 %). Koulutustason kohotessa kiinnostus näihin järjestöihin kasvaa. Korkeita lukuja havaitaan lisäksi mm. toimihenkilöväestön, pääkaupunkiseudulla asuvien sekä Vihreiden kannattajien kohdalla (kuvio 82).

Urheiluseuroja ja liikuntajärjestöjä kohtaan tunnettu kiinnostus on – osin luonnollisesti – vieläkin sidotumpaa ikään. Muilta osin väestön sisäiset suhtautumiserot ovat suhteellisen vähäisiä. Arvioinnit muuttuvat havaittavasti myönteisemmiksi etelästä pohjoiseen siirryttäessä (kuvio 83).

Luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöt ovat etenkin Vihreiden kannattajien suosiossa. Muista poikkeavan myönteisiä ovat myös nuorimpien ja pääkaupunkiseudulla asuvien kannat. Vähiten nuo järjestöt kiinnostavat maatalousväestöä ja eläkeikäisiä (kuvio 84).

Puolueyhdistykset puistattavat tasaisesti kaikkia kansanosia. Koko väestön täydellinen torjunta on lohduton näkymä poliittisen järjestelmämme tulevaisuuden kannalta. Suomalaisten ainoaksi poliittisen osallistumisen muodoksi on ilmeisesti jäämässä politiikan arvostelu (kuvio 85).

8.2 Nykyinen osallistuminen

Tutkimuksessa selvitettiin myös kansalaisten tämänhetkistä osallistumista järjestöjen toimintaan. Vastaajia pyydettiin nimeämään samasta luettelosta ne yhteisöt, joiden toiminnassa he ovat mukana. Kärkeen kipuavat ammattijärjestöt (22 %), harrastejärjestöt (21 %) ja urheiluseurat (19 %, kuvio 86).

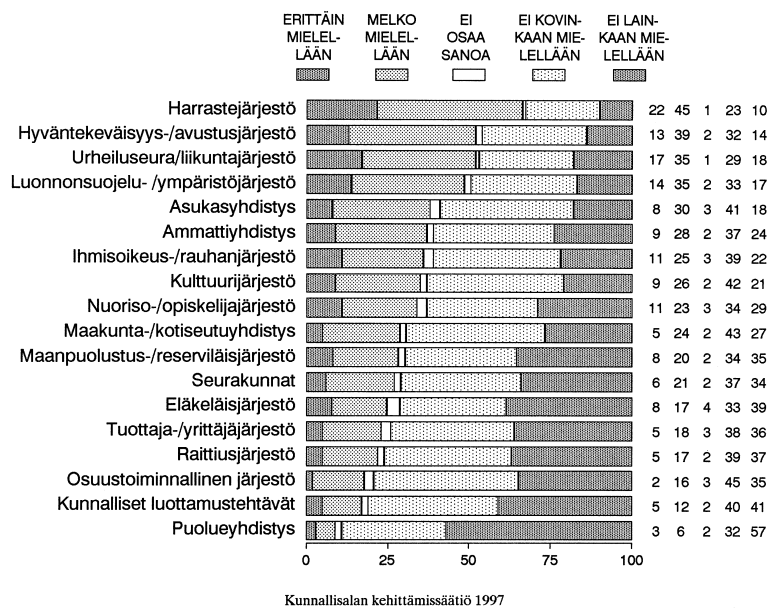
Tulosta voidaan pitää laihana, vallankin jos ajatellaan sen liioittelevan todellista osallistumisastetta; aktiivisen toimimisen ja passiivisen jäsenyyden rajat saattavat hämärtyä vastauksissa. Useampi kuin joka kolmas (35 %) ilmoittaa, ettei osallistu minkään tiedustellun yhteisön toimintaan.

Hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöjen, seurakuntien ja asukas-yhdistysten toimintaan ilmoittaa osallistuvansa joka kymmenes (10 %). Kaikkein vähälukuisimmin osallistutaan raittiusjärjestöjen ja ihmisoikeusjärjestöjen toimintaan (kumpikin 1 %). Puolueyhdistysten toiminnassa kertoo olevansa mukana 3 %, mikä lienee lähellä todellista osallistumisastetta.

Osallistumisen yksityiskohtaisempi erittely kertoo, että hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöjen toiminnassa mukana oleminen – tai olemattomuus – on suhteellisen tasaista läpi koko väestön. Keskimääräistä hieman korkeampia lukuja saavat mm. naiset, vanhemmat henkilöt, koulutetut ja toimihenkilöt (kuvio 87). Urheiluseurojen toimintaan osallistuvat etenkin nuoret ikäryhmät ja työssä olevat (kuvio 88).

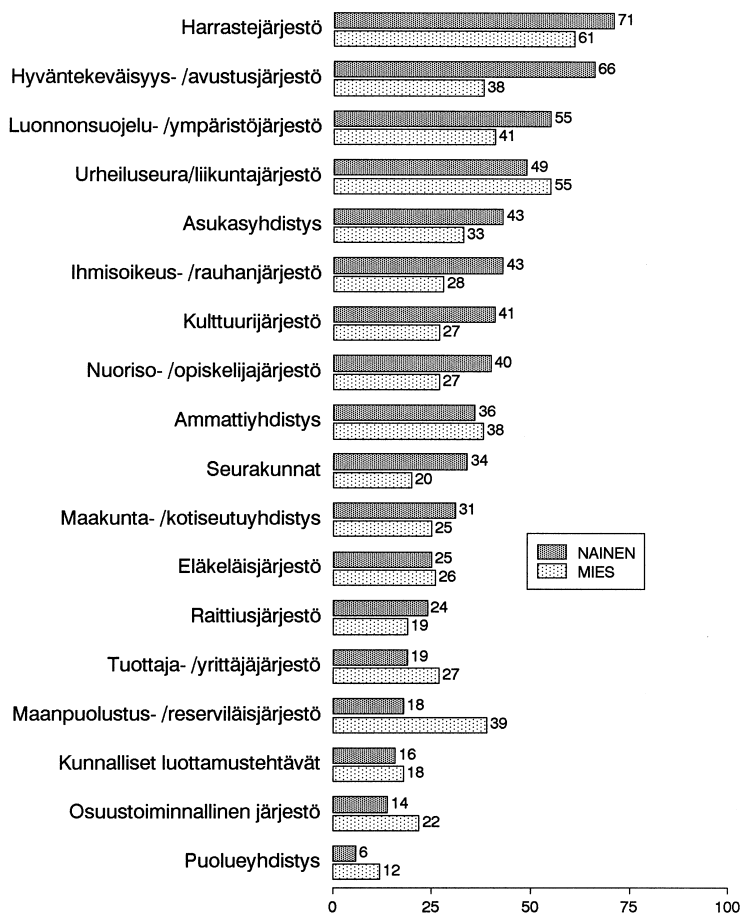
Osallistumattomuutta – mikä tarkoittaa niiden osuutta, jotka eivät ole mukana minkään järjestön toiminnassa – lähemmin tarkasteltaessa huomio kiinnittyy erityisesti työttömiin, joilla kyseinen luku on vertailun korkein (56 %). Tulos viittaa siihen, että työelämän ulkopuolelle joutuminen on omiaan syrjäyttämään ihmisiä myös muusta toiminnasta. Siltä osin kuin kyse on kustannuksia aiheuttavasta osallistumisesta, tämä on luonnollista. Kuitenkin kyseessä näyttäisi olevan jonkinlainen psykologinen ”passiivisuuden kasaantumistaipumus”, joka on monessa suhteessa ongelmallinen. Työttömien mobilisointi kolmannen sektorin käyttövoimaksi saattaa olla jo yksin tästä syystä vaikeata (kuvio 89).

Kuvio 80. KUINKA MIELELLÄÄN LÄHTISI MUKAAN ERILAISTEN JÄRJESTÖJEN JA YHTEISÖJEN TOIMINTAAN (%).

Kuvio 81.

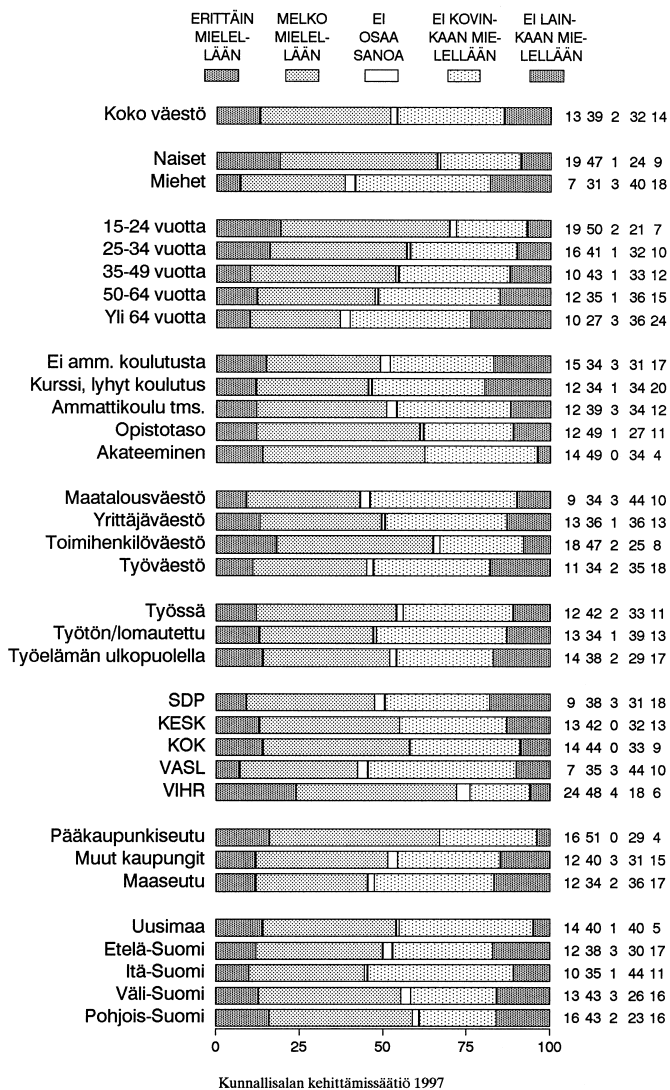
KUINKA MIELELLÄÄN LÄHTISI MUKAAN ERILAISTEN JÄRJESTÖJEN JA YHTEISÖJEN TOIMINTAAN (erittäin tai melko mielellään, %).

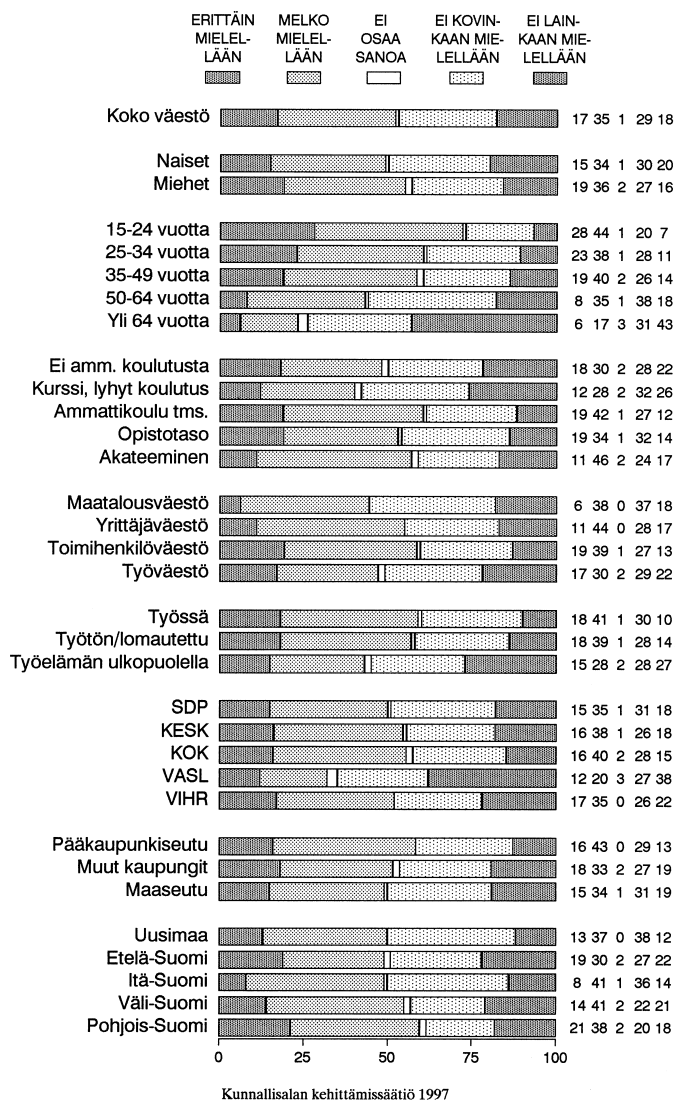
Kunnallisan kehittämässätiö 1997

Kuvio 82.

KUINKA MIELELLÄÄN LÄHTISI MUKAAN JÄRJESTÖJEN TOIMINTAAN: HYVÄNTEKEVÄISYYS- TAI AVUSTUS-JÄRJESTÖ (%).

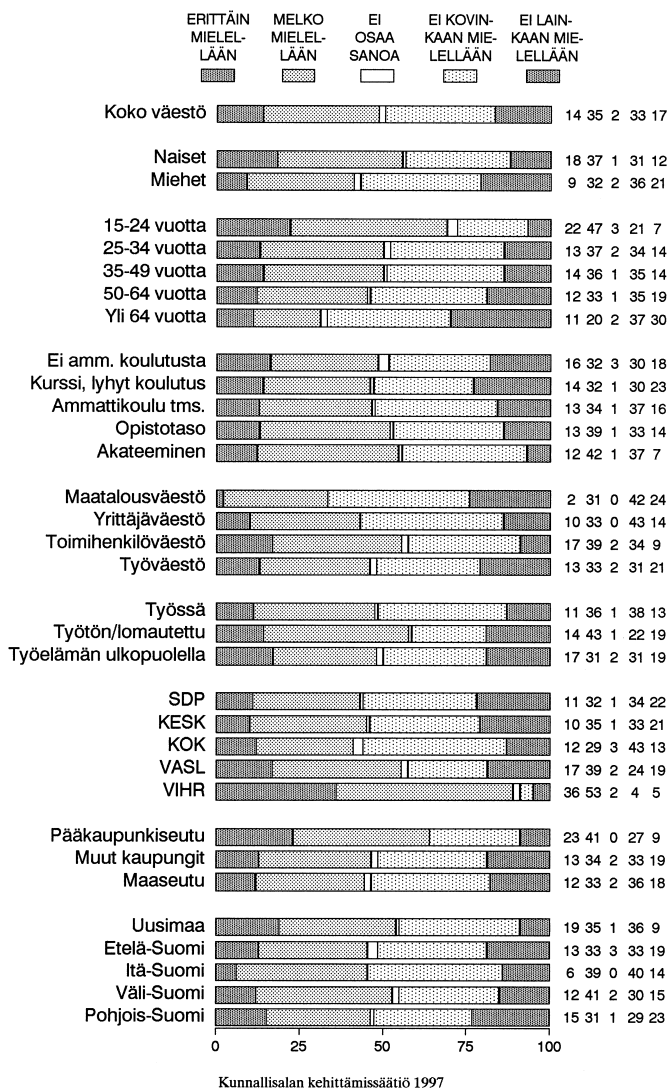

Kuvio 83. KUINKA MIELELLÄÄN LÄHTISI MUKAAN JÄRJESTÖJEN TOIMINTAAN: URHEILUSEURA TAI LIIKUNTAJÄRJESTÖ (%).

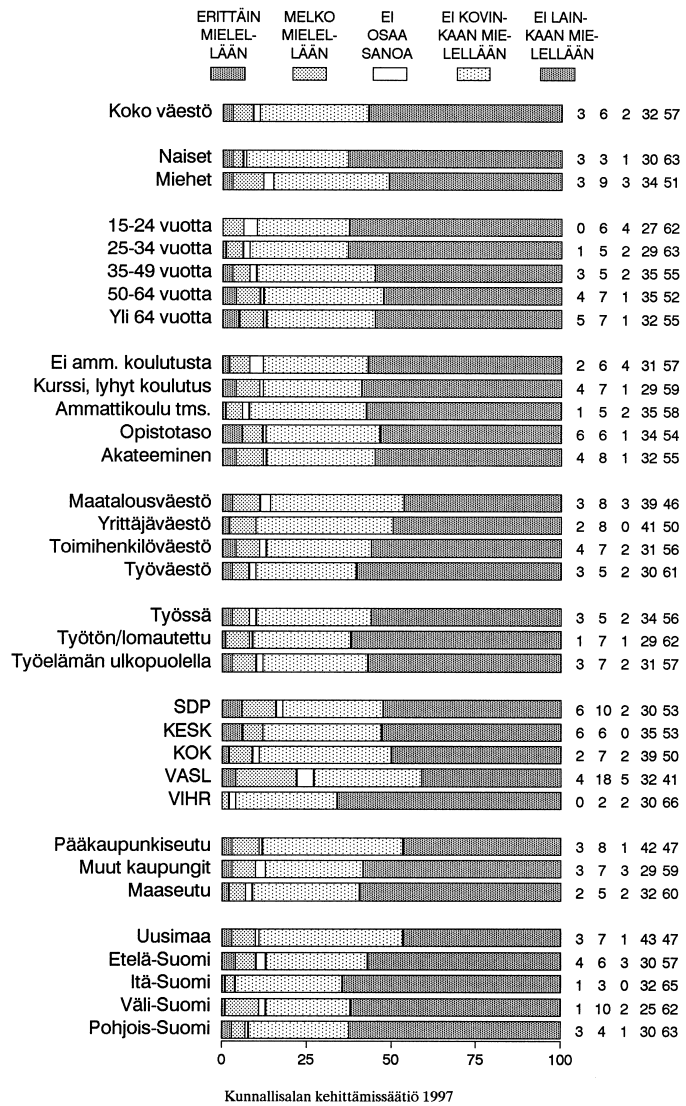
Kuvio 84.

KUINKA MIELELLÄÄN LÄHTISI MUKAAN JÄRJESTÖJEN TOIMINTAAN: LUONNONSUOJELU- TAI YMPÄRISTÖ-JÄRJESTÖ (%).

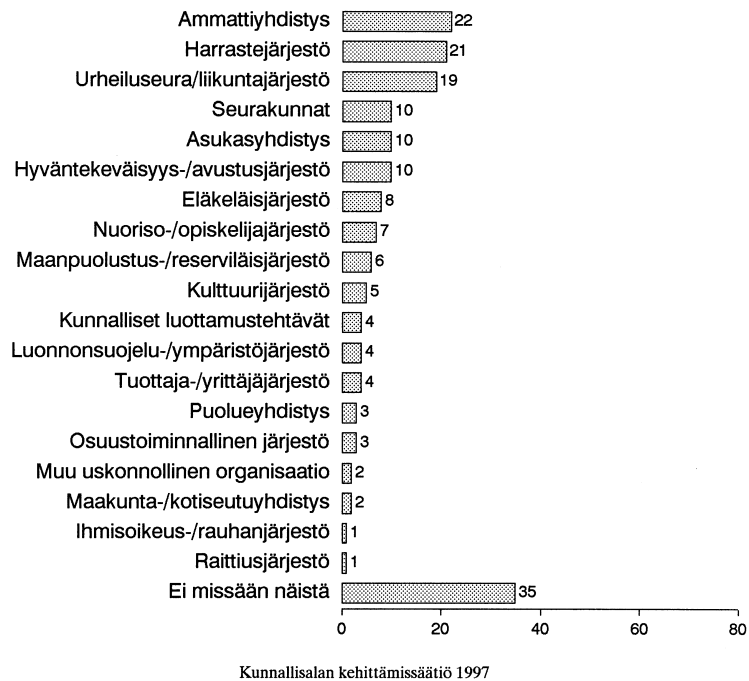

Kuvio 85.

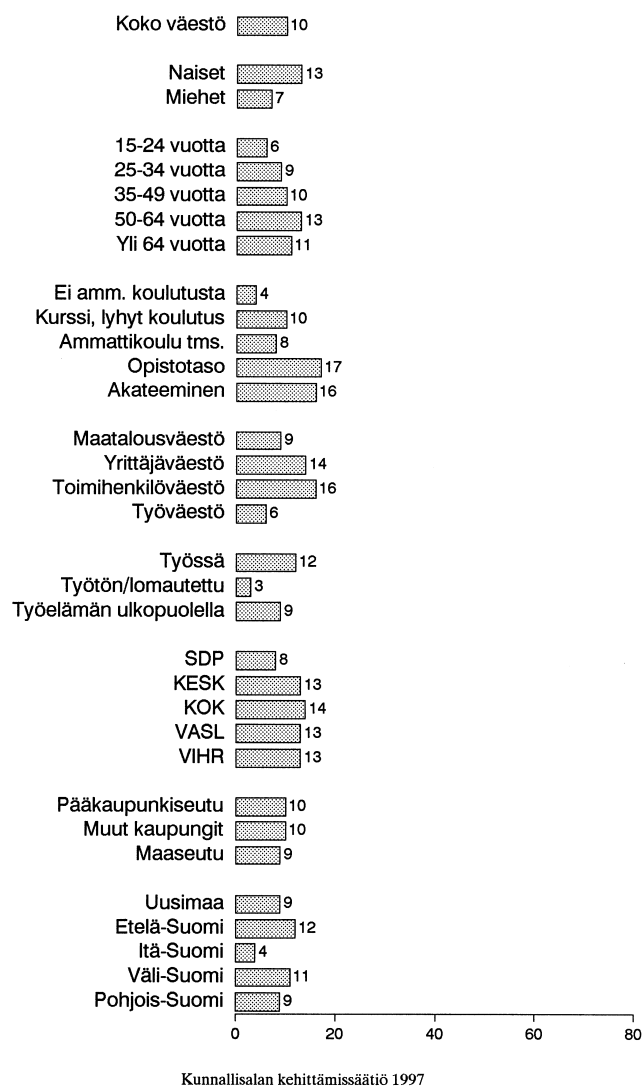
KUINKA MIELELLÄÄN LÄHTISI MUKAAN JÄRJESTÖJEN TOIMINTAAN: PUOLUEYHDISTYS (%).

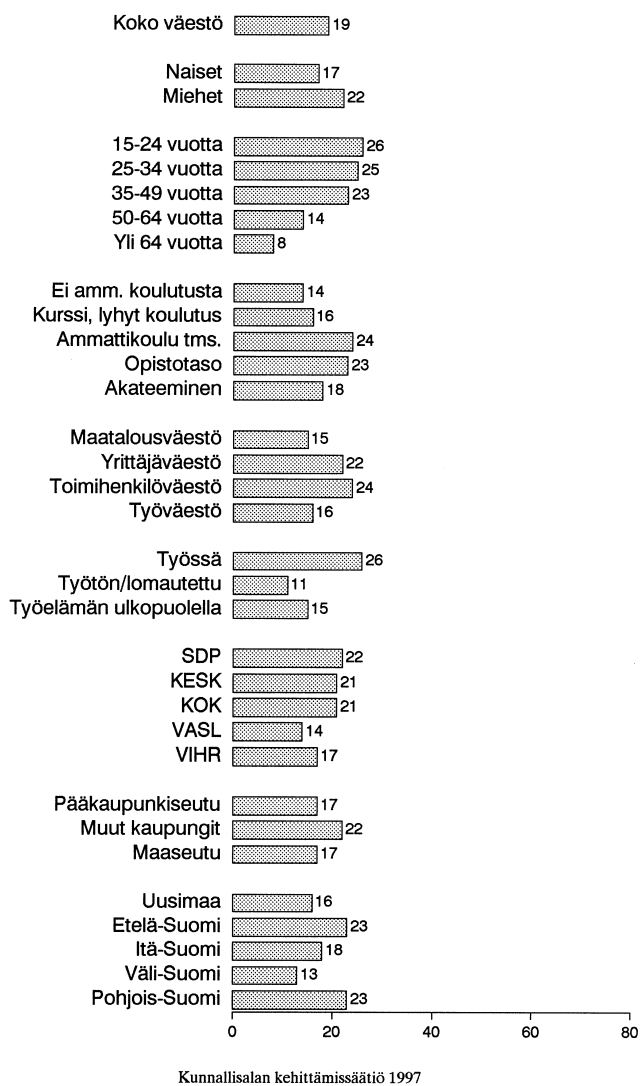
Kuvio 86. MINKÄ JÄRJESTÖJEN TAI YHTEISÖJEN TOIMINNASSA ON NYKYISIN MUKANA (%).

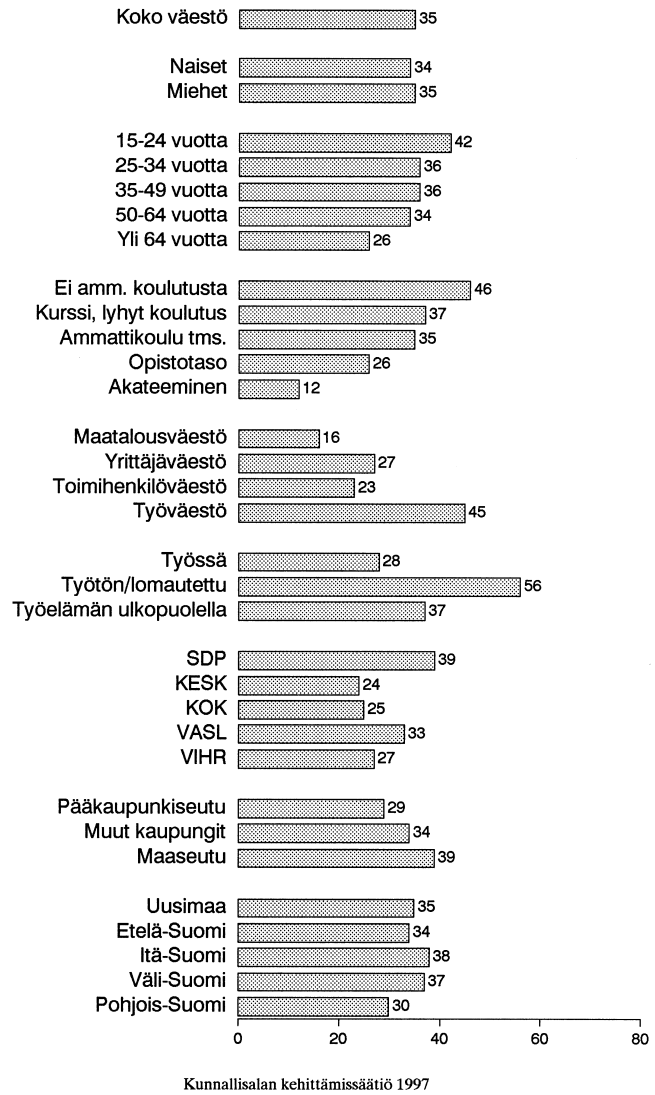
Kuvio 87. MINKÄ JÄRJESTÖJEN TAI YHTEISÖJEN TOIMINNASSA ON NYKYISIN MUKANA: HYVÄNTEKEVÄISYYS- TAI AVUSTUSJÄRJESTÖ (%).

Kuvio 88. MINKÄ JÄRJESTÖJEN TAI YHTEISÖJEN TOIMINNASSA ON NYKYISIN MUKANA: URHEILUSEURA TAI LIIKUNTAJÄRJESTÖ (%).

Kuvio 89. MINKÄ JÄRJESTÖJEN TAI YHTEISÖJEN TOIMINNASSA ON NYKYISIN MUKANA: EI MINKÄÄN (%).

9 Kunnallisjohdon erillisarviot

Raportin päätteeksi tarkastellaan tämänkertaiseen tutkimukseen sisältyneiden kunnallishallinnon erityistuntemusta edellyttävien kysymysten tuloksia. Kysymykset oli osoitettu vain kunnanjohtajille ja kunnanhallitusten puheenjohtajille.

9.1 Näkemykset uudesta läänijaosta

Uusi läänijako kärjistää kunnallisjohdon mielipiteitä voimakkaasti. Kiistelty uudistus hiertää ilmiselvästi monen mieltä. Kysymykseen siitä, onko läänijuudistus yleisesti ottaen onnistunut hanke, saadaan enemmän kielteisiä (53 %) kuin myönteisiä (33 %) vastauksia. Kunnanjohtajien kannat ovat piirun verran positiivisempia (36 % puolesta, 50 % vastaan) kuin hallitusten puheenjohtajien (30 % / 56 %, kuvio 90a).

Näkemykset uusien suurläänien pääkaupunkien valinnasta jakaantuvat tasan kahtia. Noin joka toisen (48 %) mielestä oman läänin pääkaupunki on valittu oikein ja yhtä monen (48 %) mielestä väärin. Kunnanjohtajien (47 % / 49 %) ja puheenjohtajien (48 % / 47 %) kannat eivät käytännössä eroa toisistaan (kuvio 90b).

Maaherran valintaan kunnallisjohto on tyytyväisempi. Useampi kuin joka toinen (59 %) pitää valintaa oikeana, joka viides (20 %)

vääränä. Kunnanjohtajat ovat tehtyihin ratkaisuihin näkyvästi tyytyväisempiä (67 % / 11 %) kuin hallitusten puheenjohtajat (49 % / 29 %, kuvio 90c).

Luvuista katoaa loppukin harmonia, kun niitä tarkastellaan lähtötilanteen, vanhan läänijaon mukaan. Uudistuksen voittajat ja häviäjät, tai ainakin itsensä sellaisiksi tuntevat, on helppo havaita. Jo arvioissa siitä, onko hanke ylipäätään onnistunut, esiintyy huikeita eroja. Parhaat arvosanat uudistus saa entisestä Uudenmaan läänistä (71 % pitää onnistuneena). Hämeen (48 %), Kymen (41 %) sekä Turun ja Porin (39 %) läänissä hyväksyntä on verrattain laajaa. Murhaavinta uudistuksen kritiikki on Keski-Suomen (8 %) ja Kuopion (9 %) läänissä. Lukuja arvioitaessa tulee ottaa huomioon, että joidenkin osaryhmien koko on tilastollisen tarkastelun kannalta melko pieni (pienin on Pohjois-Karjalan lääni, jossa N=17; kuvio 91).

Läänin pääkaupungin valintaa koskevissa näkemyksissä näyttäytyy koko arvosteluskaala täydellisestä tyytyväisyydestä täydelliseen tyytymättömyyteen. Erityisen onnistuneena ratkaisua pidetään Oulun, Turun ja Porin, Lapin ja Mikkelin läänin alueella. Täysin päinvastaisella kannalla ovat Pohjois-Karjalan, Vaasan ja Kuopion läänin edustajat (kuvio 92).

Näkemykset maaherroista ovat näinkin tarkasteltuina astetta maltillisempia. Yksimielisintä tyytyväisyys on Oulun läänin (97 %) kunnissa, kitkerimpiä taas ovat Kymen ja Keski-Suomen läänin edustajat (kuvio 93).

9.2 Kuntien eri tahojen kanssa tekemän yhteistyön hyödyllisyys

Kunnallisilta vaikuttajilta tiedusteltiin aiempaan tapaan, kuinka hyödyllisenä oman kuntansa kehittämisen kannalta he pitävät kanssakäymistä kuntien erilaisten yhteistoimintatahojen kanssa.

Kahdenkymmenen kahdeksan yhteistyökumppanin vertailu tuottaa selkeän kuvan. Hyödyllisimmiksi kunnallisjohto (ryhmät on yh-

distetty perusanalyysissä) katsoo keskussairaalat, Tielaitoksen, oman alueensa maakunnallisen liiton sekä Suomen Kuntaliiton. Vähiten merkitykselliseksi puolestaan koetaan vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalan edunvalvonta- ja palvelujärjestöjen, ammattiyhdistysliikkeen sekä ympäristöministeriön kanssa (kuvio 94).

Tulosta tulkittaessa tulee huomata, että arvioitavat tahot kuuluvat jo lähtökohtaisesti painoarvoltaan eri sarjoihin. Esimerkiksi keskussairaaloiden ja Tielaitoksen kärkisijat eivät selittyne yksinomaan kyseisten organisaatioiden toiminnan juoheudella, vaan paljolti sillä tosiasialla, että kuntien on suotavaa pitää asukkaansa hengissä ja myös sillä, että kunnassa on hyvä olla jonkinlainen tiestö.

Kunnanjohtajien ja kunnanhallitusten puheenjohtajien listoilla nimet asettuvat paljolti samaan järjestykseen. Ryhmien selvimmät näkemyserot koskevat yhtäältä Kunnallista työmarkkinalaitosta, Tilastokeskusta ja sisäasiainministeriötä, joita kunnanjohtajat pitävät hyödyllisempinä kumppaneina, ja toisaalta (mm.) Opetushallitusta, STAKESia sekä maakunnan kansanedustajia, joita kunnanhallitusten puheenjohtajat pitävät hyödyllisempinä (kuvio 95).

Viime vuodesta kunnanjohtajien kontaktipörssi on muuttunut jonkin verran. Tahoja, joiden merkitys arvioidaan aiempaa suuremmaksi, ovat mm. korkeakoulut ja tutkimuslaitokset, opetusministeriö, Tilastokeskus ja Maanmittauslaitos. Laskeneiden listalta löydetään lähinnä lääninhallitus (kuvio 96). Koko seuranta-ajan kehitystä kuvaavista poiminnoista (kysymyssarjan tulostus muodostuu jo niin laajaksi, ettei sen esittämistä kokonaisuudessaan pidetä tarkoituksenmukaisena) voidaan nähdä eräitä verrattain systemaattisia muutostrendejä (kuvio 97).

Myös hallitusten puheenjohtajien arvioissa havaitaan yleistä myönteistymistä. Vuorovaikutusta mm. korkeakoulujen, kauppa- ja teollisuusministeriön, Opetushallituksen, Kunnallisen työmarkkinalaitoksen, Maanmittauslaitoksen ja STAKESin kanssa pidetään nyt hieman hyödyllisempänä kuin aikaisemmin. Merkitystään menettäneitä tahoja ei juuri ole (kuvio 98).

9.3 Näkemykset neljästä yhteistyöorganisaatiosta

Viime vuoden tapaan tutkimuksessa selvitettiin yksityiskohtaisemmin neljän organisaation kuvaa ns. attribuuttitekniikkaa käyttäen. Laajasta, kärkeviäkin ilmaisuja sisältävästä luettelosta tuli poimia kyseisiin organisaatioihin sopivat luonnehdinnat. Tämänkertaiset kohteet olivat KERA, ympäristökeskus, yrittäjäjärjestöt ja ammattiyhdistysliike.

Organisaatiot profiloituvat kunnallisten vaikuttajien (aineistot yhdistetty) arvioinneissa selvästi toisistaan erottuviksi. Toiminnan yleisellä dynaamisuus-staattisuus-ulottuvuudella ne sijoittuvat huomattavan etäälle toisistaan. Tämä käy ilmi mm. siitä, miten määreet ”jäänyt ajastaan jälkeen”, ”byrokraattinen” ja ”toiminta paikallaanpolkevaa ja pysähtynyttä” liitetään eri organisaatioihin. Dynaamisimpina pidetään KERAA ja yrittäjäjärjestöjä, pysähtyneimpänä ay-liikettä (kuviot 99a ja 99b).

KERAn ainakin jonkinasteista virtaviivaisuutta todistavat ykkösisijat, jotka se kerää luonnehdinnoista ”toiminta joustavaa ja palvelu-altista”, ”toiminnassaan tehokas ja aikaansaava”, ”nykyaikainen ja kehittyvä organisaatio” sekä ”toiminta kuntia hyödyttävää”. Ammattiyhdistysliikkeen peränpitäjäasemaa puolestaan kuvaa ylivertainen menestys mm. attribuuttien ”toiminta paikallaanpolkevaa ja pysähtynyttä” ja ”jäänyt ajastaan jälkeen” saalistuksessa.

KERAn profiili on arvioitsijaryhmissä erilainen. Kunnanjohtajien kuva organisaatiosta on merkittävästi myönteisempi kuin puheenjohtajien. Ensin mainitut pitävät KERAA näkyvästi asiakassuuntautuneempana, asiantuntevampana, joustavampana ja vähemmän byrokraattisena kuin jälkimmäiset (kuvio 100).

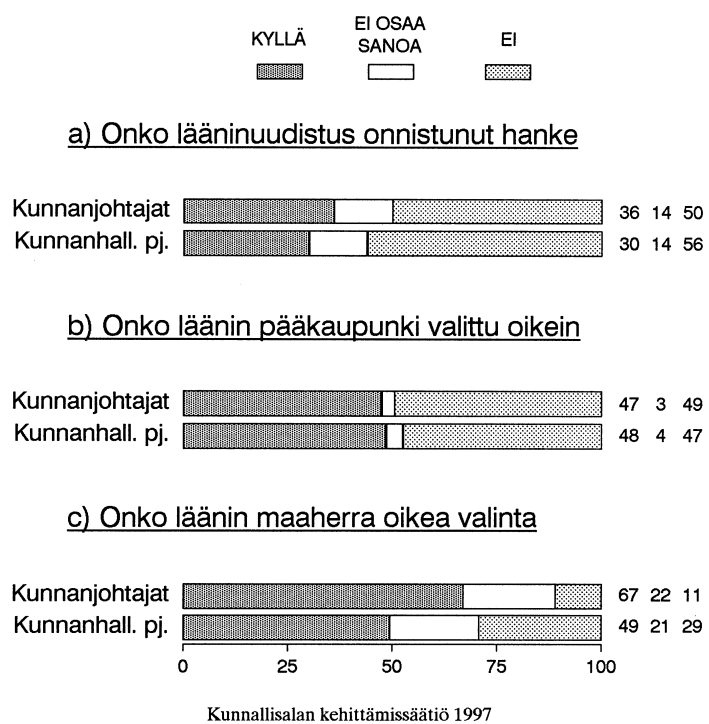
Ympäristökeskuksen kuvan vastaava tarkentaminen tuottaa vähäisempiä eroja. Kummankin ryhmän reaktiot ovat yleissävyltään suopeita, mutta organisaatio saa havaittavasti myönteisempää palautetta kunnanjohtajilta. Näkyvin piikki ympäristökeskuksen muutoin hyvässä kuvassa on byrokraattisuus (kuvio 101).

Vaikka yrittäjäjärjestöjen profiili on sisällöltään suopean hyväk-

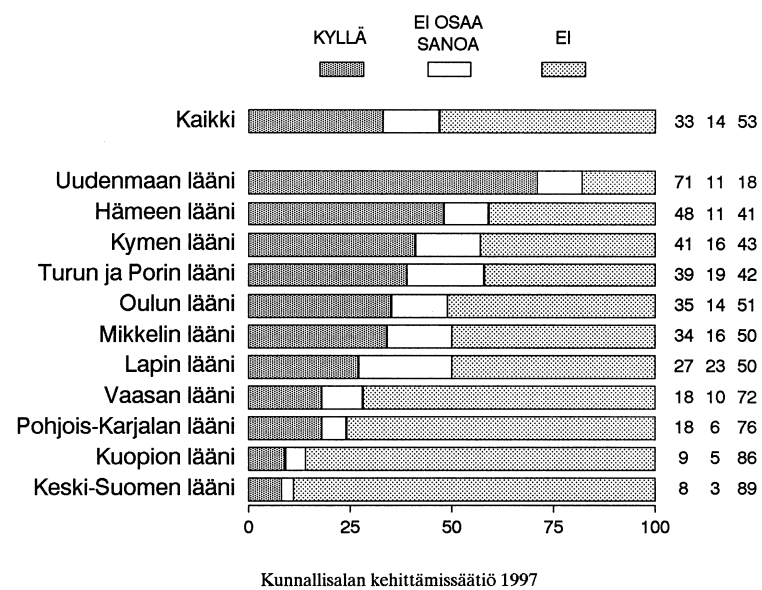
syvä, se jää hieman muita matalammaksi. Tähän vaikuttaa ilmeisesti se, että arviointikohde on kategoria eikä konkreettinen, nimetty organisaatio. Vaikuttajaryhmien väliset näkemyserot ovat kauttaaltaan melko pieniä (kuvio 102).

Ammattiyhdistysliikkeen kannalta profiilitarkastelu on vähintäänkin kiusallinen. Kaikki sen tunnistetuimmat ominaisuudet ovat kielteisiä. Palkansaajien etujärjestöissä ei suostuta näkemään mitään hyvää (kuvio 103). Tulos on niin tyly, että se kielii yleisemmästäkin hankauksesta kunnallisjohdon ja ay-liikkeen välisissä suhteissa. Toisaalta tulos on luonteva siksi, että kunnanjohtajat edustavat työnantajaa paikkakunnan tasolla.

Kuvio 90. KUNNALLISJOHDON SUHTAUTUMINEN LÄÄNIN-
UUDISTUKSEEN: KOLME NÄKÖKOHTAA (%).

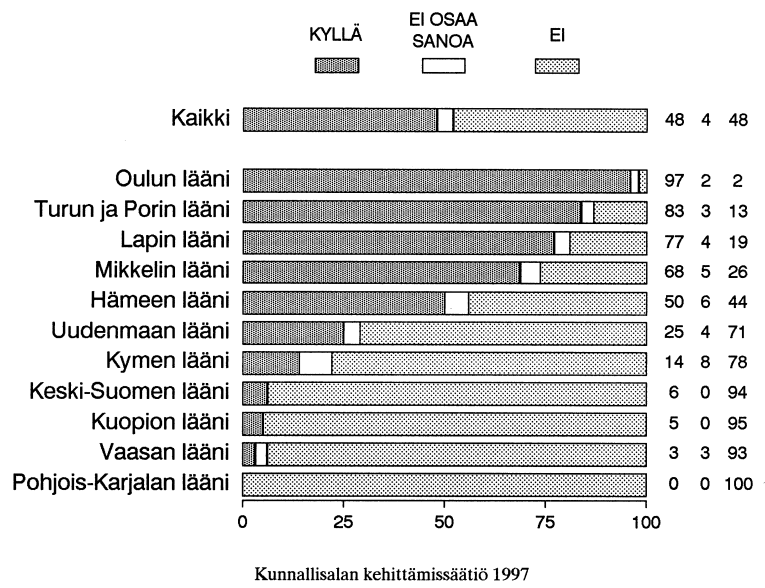

**Kuvio 91. KUNNALLISJOHDON SUHTAUTUMINEN LÄÄNIN-
UUDISTUKSEEN: ONKO UUDISTUS ONNISTU-
NUT HANKE (%).**

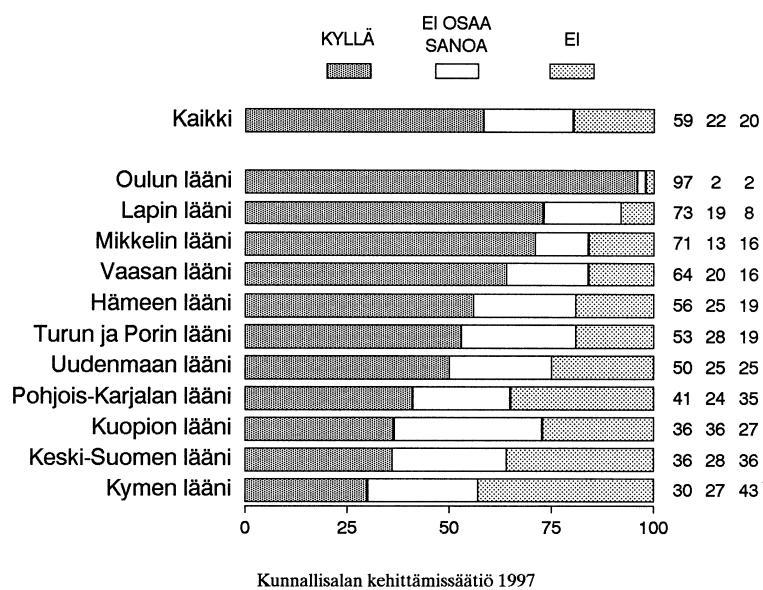

Kuvio 92.

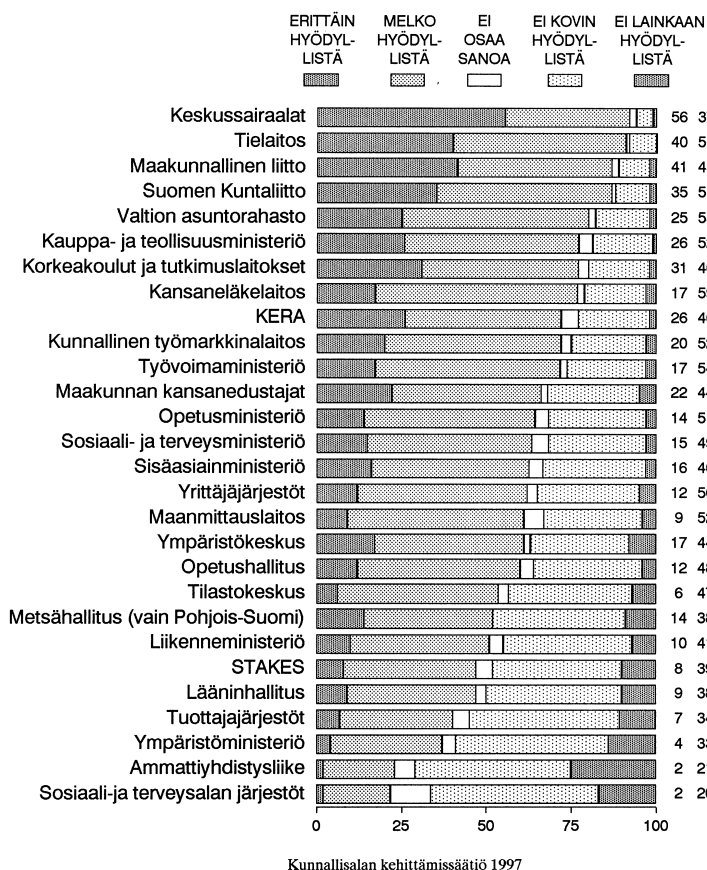
KUNNALLISJOHDON SUHTAUTUMINEN LÄÄNIN-
UUDISTUKSEEN: ONKO LÄÄNIN PÄÄKAUPUNKI
VALITTU OIKEIN (%).

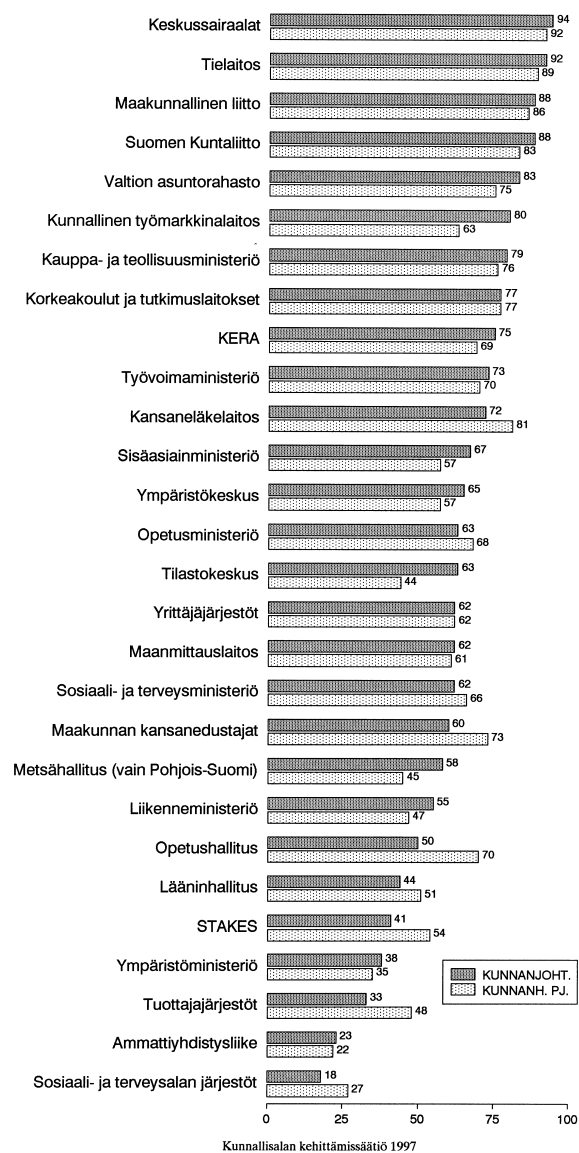
**Kuvio 93. KUNNALLISJOHDON SUHTAUTUMINEN LÄÄNIN-
UUDISTUKSEEN: ONKO LÄÄNIN MAAHERRA OI-
KEA VALINTA (%).**

Kuvio 94. ARVIOT YHTEISTYÖN HYÖDYLLISYYDESTÄ ERI TAHOJEN KANSSA: KUNNALLISJOHTO (yhdistetty aineisto, %).

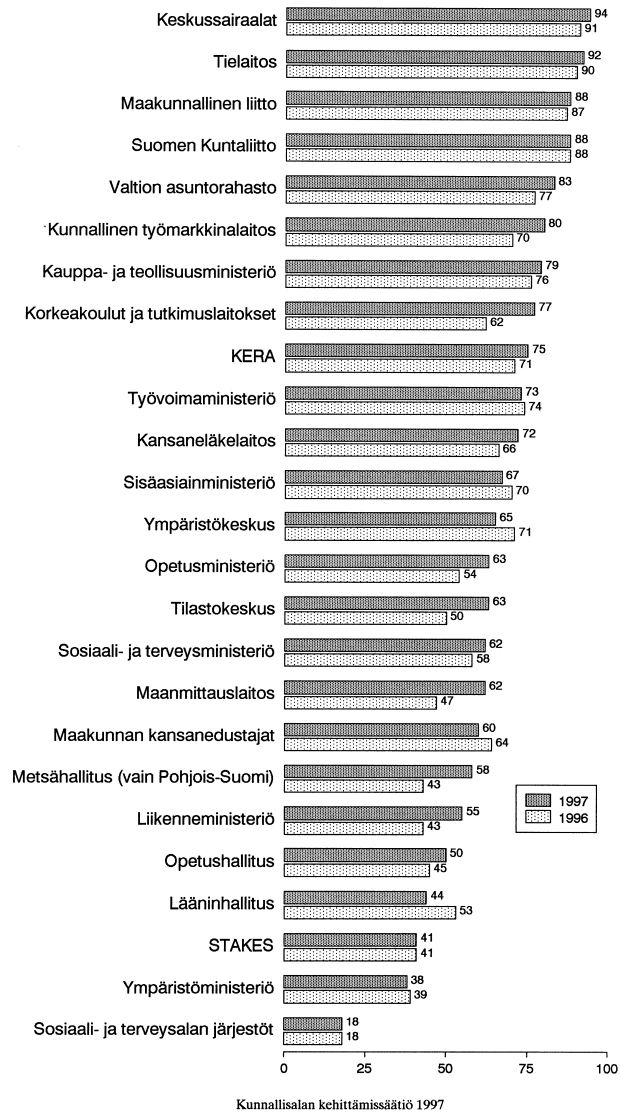

Kuvio 95. ARVIOT YHTEISTYÖN HYÖDYLLISYYDESTÄ (erittäin tai melko hyödyllistä, %).

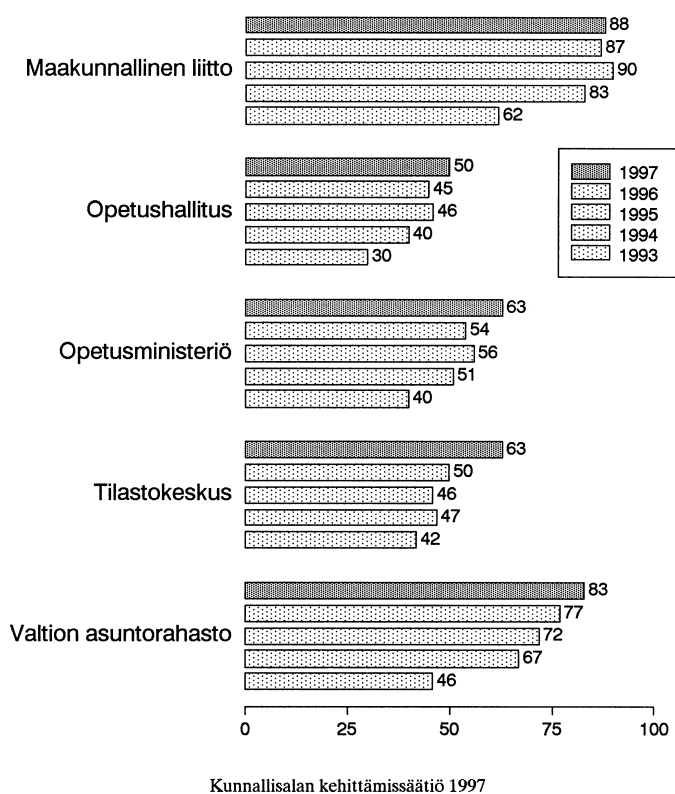

Kuvio 96.

ARVIOT YHTEISTYÖN HYÖDYLLISYYDESTÄ: MUUTOKSET KUNNANJOHTAJIEN ARVIOINNEISSA (erittäin tai melko hyödyllistä, %).

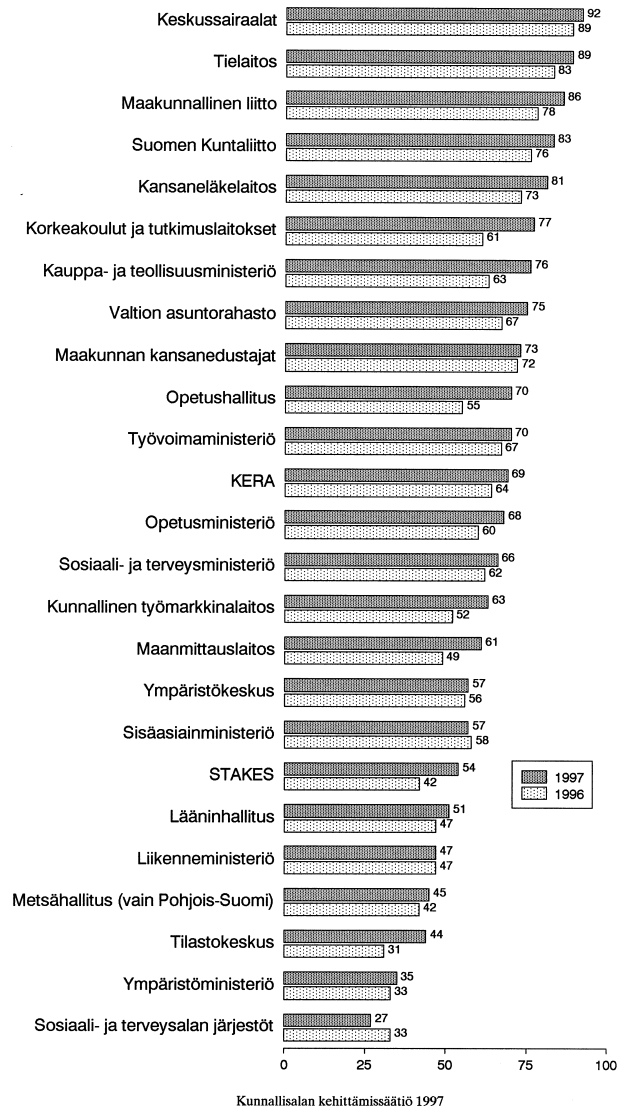

**Kuvio 97. YHTEISTYÖN HYÖDYLLISYYS: MUUTOKSET KUN-
NANJOHTAJIEN ARVIOINNEISSA (eritt./melko hyö-
dyllistä, %).**

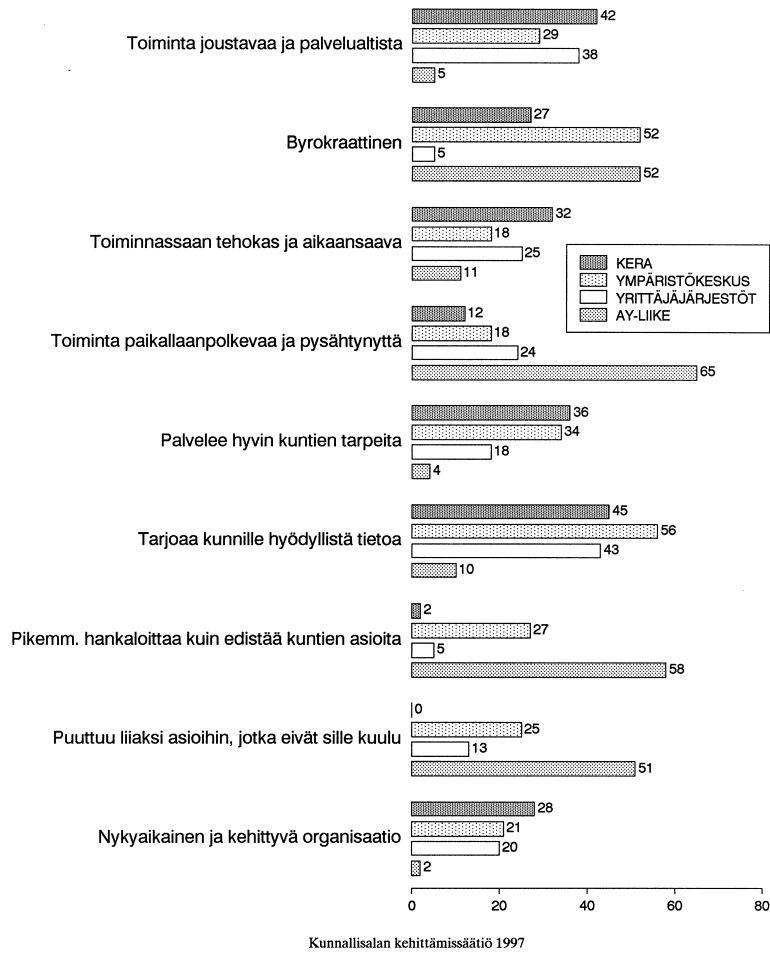

Kuvio 98.

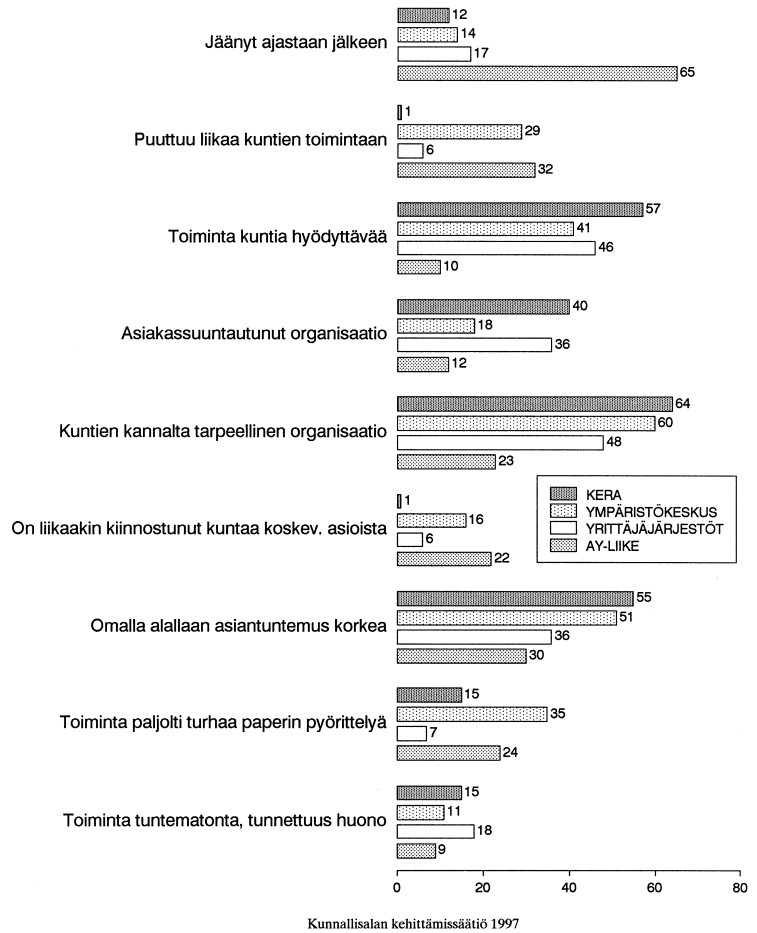
ARVIOT YHTEISTYÖN HYÖDYLLISYYDESTÄ: MUUTOKSET KUNNANHALL. PUHEENJOHTAJIEN ARVIOINNEISSA (erittäin tai melko hyödyllistä, %).

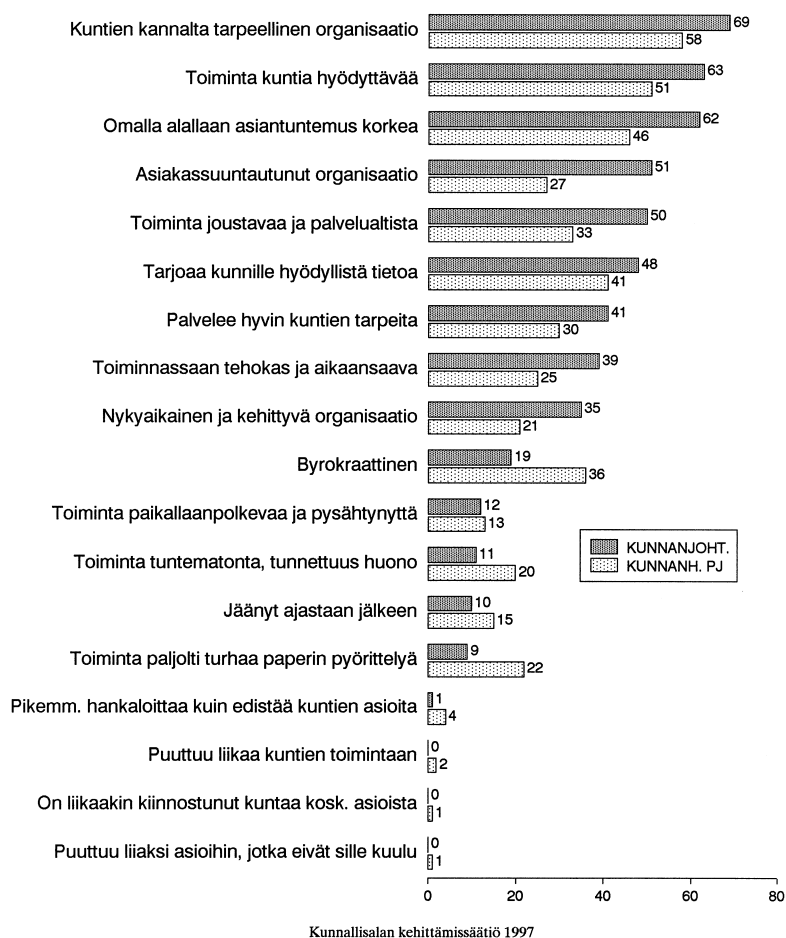
Kuvio 99a. MITKÄ OMINAISUUDET SOPIVAT KUVAAMAAN NELJÄN ORGANISAA-
TION TOIMINTAA: KUNNALLISJOHDON ARVIOT (yhdistetty aineisto, %).

Kuvio 99b. MITKÄ OMINAISUUDET SOPIVAT KUVAAMAAN NELJÄN ORGANISAATION TOIMINTAA: KUNNALLISJOHDON ARVIOT (yhdistetty aineisto, %).

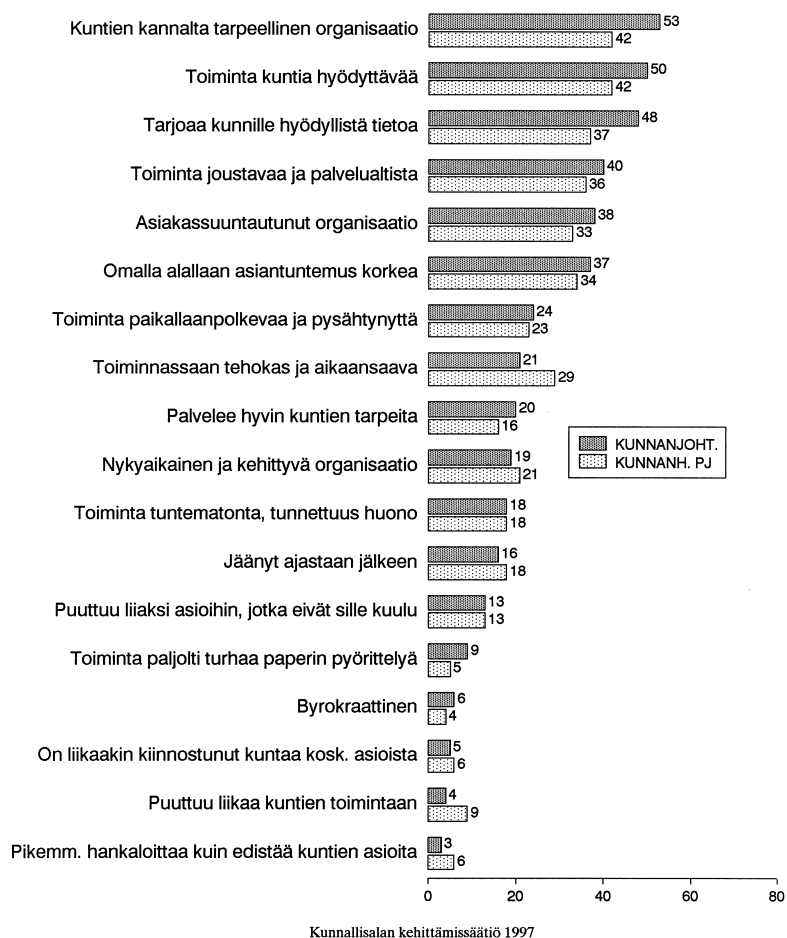
Kuvio 100. MITKÄ OMINAISUUDET SOPIVAT KUVAAMAAN KERAN TOIMINTAA (%).

**Kuvio 101. MITKÄ OMINAISUUDET SOPIVAT KUVAAMAAN YMPÄRISTÖ-
KESKUKSEN TOIMINTAA (%).**

Kuvio 102. MITKÄ OMINAISUUDET SOPIVAT KUVAAMAAN YRITTÄJÄJÄRJESTÖJEN TOIMINTAA (%).

Kuvio 103. MITKÄ OMINAISUUDET SOPIVAT KUVAAMAAN AMMATTIYHDISTYSLIIKKEEN TOIMINTAA (%).

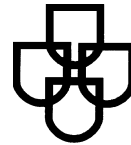

Polemia-sarjassa ovat ilmestyneet

- 1 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1992
- 2 Erkki Mennola
IDEA KUNNASTA (1992)
- 3 Terho Pursiainen
KRIISIAJAN ETIIKKA (1993)
- 4 Työryhmä Kyösti Urponen (pj.), Raija Julkunen, Olli Kangas, Jorma Sipilä,
Asko Suikkanen ja Petri Kinnunen (siht.)
KASVUSTA VASTUUSEEN – sosiaalipolitiikan tulevaisuus (1993)
- 5 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1993
- 6 Pekka Ojala – Aulis Pöyhönen
LÄHEISYYSPERIAATE – hallinnon uusjako (1994)
- 7 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1994
- 8 Jorma Hämälinen – Veikko Teikari
HENKILÖSTÖPOLITIikka PAKKORATKAISUJEN EDESSÄ (1995)
- 9 Terho Pursiainen
NOUSUKAUDEN ETIIKKA (1995)
- 10 Eero Ojanen
EIPÄJOKI
Fiktiivinen reportaasimatka mihin tahansa suomalaiseen kuntaan (1995)
- 11 Heikki Koski
KANSALAINEN, KUNTA JA KANSALAISYHTEISKUNTA (1995)
- 12 Seppo Niemelä
MUUTOSKIRJA
Rohkaisuksi murroksen maailmaan (1995)

- 13 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1995
- 14 Lauri Hautamäki
MAASEUTU ELÄÄ (1995)
- 15 Juha Kuisma – Heikki Haavisto
KAUPUNKI JA MAASEUTU
– avoliitto vai susipari (1995)
- 16 Olli Pusa
ELÄKEPOMMIN VARJOSSA (1996)
- 17 Satu Apo – Jari Ehrnrooth
MILLAISIA OLEMME?
Puheenvuoroja suomalaisista mentaliteeteista (1996)
- 18 Eira Korpinen
OPETTAJUUTTA ETSIMÄSSÄ (1996)
- 19 Erkki Pystynen
LIITTOKUNTA (1996)
- 20 Martti Sinisalmi
TYÖLLISTÄMISTÄ VAI PALVELUA? (1996)
- 21 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1996
- 22 Olli Mäenpää
KUNTIEN ITSEHALLINTO EU-SUOMESSA (1997)
- 23 Tuula-Liina Varis
KRISTALLIYÖ JOENSUUN KAUPUNGINTALON TORNISSA (1997)
- 24 Terho Pursiainen
KUNNALLISTEN KÄYTÄNTÖJEN ETIIKKA
Yhteisöopin alkeet (1997)
- 25 Siv Sandberg – Krister Ståhlberg
KUNTALAISTEN KUNTA JA VALTIO (1997)

- 26 Pertti Hemánus
KUNNALLINEN TIEDOTTAMINEN JA JASKA JOKUNEN
Tutkittua tietoa ja tutkimattomia tulkintoja (1997)
- 27 KANSALAISMIELIPIDE JA KUNNAT
Ilmapuntari 1997

Kunnallisalan kehittämissäätiö rahoittaa kuntia palvelevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tavoitteena on näin tukea kuntien itsehallintoa ja parantaa niiden toimintamahdollisuuksia.

Rahoitettavien tutkimusten tuloksien tulee olla sovellettavissa käytäntöön. Rahoitettavilta hankkeilta edellytetään ennakkuulotonta ja uutta uraa luovaa otetta.

Säätiöllä on *Polemiikki*-niminen asiakaslehti ja kolme julkaisusarjaa:

Polemia-sarja, jossa käsitellään kunnille tärkeitä strategisia kysymyksiä ajattelua herättävällä tavalla.

Tutkimusjulkaisut-sarja, jossa julkaistaan osa säätiön rahoittamista tutkimuksista.

Tutkimustiedote, jossa on tietoa säätiön kaikista tutkimuksista ja hankkeista.

Pääosa säätiön rahoittamista tutkimuksista julkaistaan tekijätahon omissa julkaisusarjoissa.

Vuonna 1990 perustettu itsenäinen säätiö rahoittaa toimintansa sijoitustuotoilla.

Osoite	Kasarmikatu 23 A 15 00130 Helsinki
Puhelin	(09) 624 112
Telekopio	(09) 624 113